

**TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARININ
FAKTORİNG İŞLEMLERİ MUHASEBESİNE
ETKİLERİ VE İSKONTOLU FAKTORİNG
İŞLEMLERİNİN
BİR İŞLETMEDE UYGULANMASI
Fevziye KALIPÇI
(Yüksek Lisans Tezi)
Eskişehir, 2013**

**TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARININ FAKTORİNG İŞLEMLERİ
MUHASEBESİNE ETKİLERİ VE İSKONTOLU FAKTORİNG İŞLEMLERİNİN
BİR İŞLETMEDE UYGULANMASI**

Fevziye KALIPÇI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İşletme Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Vedat EKERGİL

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

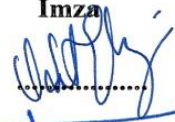
Ağustos, 2013

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Fevziye KALIPÇI'nın, "Türkiye Muhasebe Standartlarının Faktoring İşlemleri Muhasebesine Etkileri ve İskontolu Faktoring İşlemlerinin Bir İşletmede Uygulanması" başlıklı tezi 28 Ağustos 2013 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca toplanan **İşletme (Muhasebe)** Anabilim Dalında, **yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı) : Doç.Dr.Vedat EKERGİL
Üye : Prof.Dr. Kerim BANAR
Üye : Doç.Dr. Murat KİRACI

İmza

Prof.Dr.B.Zafer ERDOĞAN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yüksek Lisans Tez Özü

TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARININ FAKTORİNG İŞLEMLERİ MUHASEBESİNE ETKİLERİ VE İSKONTOLU FAKTORİNG İŞLEMLERİNİN BİR İŞLETMEDE UYGULANMASI

Fevziye KALIPÇI

İşletme Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağustos 2013

Danışman: Doç. Dr. Vedat EKERGİL

İşletmeler, özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren ticarete yaşanan giderek artan rekabet nedeniyle alternatif finansman tekniklerine ihtiyaç duymaya başlamıştır. İhtiyaç duyulan finansman kaynağının uygun şartlarla ve istenilen sürede sağlanabilmesi için yeni teknikler geliştirilmiştir. Bu amaçla kullanılmaya başlanan tekniklerden biri de faktoringdir.

Ekonomide yaşanan dışa açılmanın bir sonucu olarak 1980’li yıllardan itibaren faktoring işlemleri Türkiye’de de uygulanmaya başlanmıştır. Öncelikle bankalara bağlı olarak faaliyete geçen faktoring kurumu, sektörde yaşanan gelişmelerle birlikte bağımsız tüzel kişilik sahibi faktoring şirketleri olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. Faktoring şirketlerinin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’na (BDDK) bağlanmış olması bu kurumlara verilen önemin bir göstergesi olmakla birlikte Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu’nun yürürlüğe girmesiyle birlikte ise faktoring işlemleri kanun kapsamına alınmıştır. Kanun ile birlikte şirketlerin kuruluş ve faaliyetlerini finansal kuruluş ciddiyetine yakışır bir biçimde yürütebilecekleri yasal altyapı ile etkin gözetim ve denetim sistemi oluşturulmuştur.

Bu çalışma ile Türkiye Muhasebe Standartları’nın faktoring işlemleri muhasebesine etkilerinin neler olduğu ve iskontolu faktoring işlemleri muhasebesinin bir faktoring şirketinde ne şekilde uygulandığının gösterilmesi amaçlanmaktadır. Standartların uygulanmasıyla faktoring işlemleri muhasebesinin çeşitli şekillerde etkilendiğinin tespit edilmesinin yanı sıra iskontolu faktoring işlemlerinin faktoring şirketi tarafından muhasebeleştirilmesinde literatürde ve uygulamada bazı farklılıklara da rastlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Faktoring, İskontolu Faktoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi, Türkiye Muhasebe Standartları, Türkiye Finansal Raporlama Standartları.

Abstract

EFFECTS OF TURKISH ACCOUNTING STANDARDS ON ACCOUNTING OF FACTORING TRANSACTIONS AND APPLICATION OF DISCOUNTED FACTORING TRANSACTIONS AT A FACTORING COMPANY

Fevziye KALIPÇI

Department of Business Administration

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, August 2013

Advisor: Doç. Dr. Vedat EKERGİL

Since the second half of the twentieth century, alternative financing techniques have begun to emerge for businesses due to the ever increasing competition in world trade. New techniques are developed in order to meet the financing needs of businesses at appropriate terms and within the required period of time. Factoring is one of those techniques that is being used for this purpose.

Factoring is being applied in Turkey as a result of international expansion in economy after 1980's. Factoring activities, which were initially carried on within banks, are then started to be maintained as factoring companies that have separate legal entities. Connection of factoring companies to Banking Regulation and Supervision Agency (BRSA) is an indicator of importance given to these companies. Factoring operations are included in the law after the "Act of Leasing, Factoring and Financing Companies". A legal framework and an effective supervision and auditing system, in which companies may be established and operate in accordance with the dignity of a financial institution, are created with this law.

This study aims to show that what effects of Turkish Accounting Standards on accounting of factoring transactions are and how accounting of discounted factoring transactions are applied in a factoring company. Besides, determination of some changes in accounting of factoring transactions after application of accounting standards, it is observed that there are some differences between literature and application in context of accounting treatment of discounted factoring transactions by factoring companies.

Keywords: Factoring, Accounting of Discounted Factoring Transactions, Turkish Accounting Standards, Turkish Financial Reporting Standards.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tez çalışmasının bana ait özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumunda bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim.

Herhangi bir zamanda çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Fevziye KALIPÇI

Özgeçmiş

Fevziye KALIPÇI

**İşletme Anabilim Dalı
Yüksek Lisans**

Eğitim

Lisans 2008 Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
(İİBF), İşletme (İngilizce) Bölümü

Lise 2001 Samsun Ondokuz Mayıs Lisesi, Fen Bilimleri Bölümü

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri/yılı: 24.04.1984 /Kırıkkale Cinsiyet: Kadın Yabancı dil: İngilizce

İçindekiler

	<u>Sayfa</u>
Jüri ve Enstitü Onayı.....	iii
Öz.....	iv
Abstract.....	v
Etik İlke ve Kurallara Uygunluk Belgesi.....	vi
Özgeçmiş.....	vii
Tablolar Listesi.....	xiv
Şekiller Listesi.....	xv
Kısaltmalar Listesi.....	xvi
Giriş.....	1

Birinci Bölüm

Faktoring Kavramı

1. Faktoring Kavramı ve Alternatif Finansman Teknikleriyle

Karşılaştırılması.....	4
1.1 Faktor ve Faktoring Kavramı.....	4
1.2 Faktoring İşleminin Alternatif Finansman Teknikleriyle	
Karşılaştırılması.....	6
1.2.1 Faktoring ve forfaiting.....	6
1.2.2 Faktoring ve finansal kiralama.....	8
1.2.3 Faktoring ve senet iskontosu.....	9
1.2.4 Faktoring ve ikrazat işlemleri.....	10
1.2.5 Faktoring ve banka kredileri.....	11

2. Faktoringin Tarihsel Gelişimi.....

2.1 Faktoring İşlemlerinin Dünyadaki Tarihsel Gelişimi.....	12
2.2 Faktoring İşlemlerinin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi.....	20
2.3 Türkiye'de Faktoring İşlemlerine İlişkin Yasal Düzenlemeler.....	27

3. Faktoring İşlemlerinin Fonksiyonları.....

3.1 Finansman Fonksiyonu.....	31
-------------------------------	----

3.2 Hizmet Fonksiyonu.....	32
3.3 Teminat Fonksiyonu.....	33
4. Faktoring Sınıflandırılması	34
4.1 Rücu Edilebilme Durumuna Göre Sınıflandırma.....	35
4.2 Tarafların Faaliyet Gösterdikleri Ülkelere Göre Sınıflandırma.....	36
4.3 Bildirim Durumuna Göre Sınıflandırma.....	42
4.4 Ödeme Şekli ve Zamanına Göre Sınıflandırma.....	42
5. Faktoring İşleminde Risk Değerlendirmesi	43
5.1 Satıcı ile İlgili Risk Değerlendirmesi.....	43
5.2 Alıcı ile İlgili Risk Değerlendirmesi.....	44
5.3 Diğer Riskler.....	45
6. Faktoring İşleminin Avantajları ve Dezavantajları	46
6.1 Faktoring İşleminin Avantajları	46
6.2 Faktoring İşleminin Dezavantajları.....	49

İkinci Bölüm

Faktoring Şirketlerinin Varlık-Kaynak Yapıları, Gelir-Gider Yapıları ve Faktoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

1. Faktoring Şirketlerinde Kullanılan Tekdüzen Hesap Planının Temel Yapısı.....	51
2. Faktoring Şirketlerinin Varlık-Kaynak Yapıları.....	53
2.1 Faktoring Şirketlerinin Varlık Yapısı.....	54
2.1.1 Dönen değerler.....	54
2.1.1.1 Kasa ve efektif deposu.....	55
2.1.1.2 Yurtiçi bankalar.....	55
2.1.1.3 Yurtdışı bankalar.....	56
2.1.1.4 Gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan menkul değerler.....	57
2.1.1.5 Satılmaya hazır menkul değerler.....	61

2.1.1.6	Menkul değerler değer düşüş karşılığı	62
2.1.2	Ana faaliyetlerden alacaklar.....	63
2.1.2.1	Faktoring alacakları.....	63
2.1.2.2	Tasfiye olunacak alacaklar ve zarar niteliğindeki alacaklar....	66
2.1.2.3	Özel karşılıklar.....	67
2.1.3	Yatırım amaçlı değerler ve diğer aktifler.....	67
2.1.3.1	Ana faaliyet alacakları faiz ve gelir tahakkuk ve reeskontları..	67
2.1.3.2	Türev finansal varlıklar.....	68
2.1.3.3	Satış amaçlı elde tutulan duran varlıklar ve durdurulan faaliyetler.....	69
2.1.3.4	İştirakler.....	71
2.1.3.5	Bağlı ortaklıklar.....	73
2.1.3.6	Vadeye kadar elde tutulacak menkul değerler.....	74
2.1.3.7	İştirakler, bağlı ortaklıklar ve vadeye kadar elde tutulacak menkul değerler değer düşüş karşılığı	75
2.1.3.8	İş ortaklıkları.....	76
2.1.3.9	Menkuller.....	77
2.1.3.10	Gayrimenkuller.....	79
2.1.3.11	Birikmiş amortismanlar	80
2.1.3.12	Maddi olmayan duran varlıklar.....	81
2.1.3.13	Peşin ödenmiş vergiler.....	81
2.1.3.14	Ertelenmiş vergi varlığı.....	81
2.1.3.15	Duran varlıklar değer düşüş karşılığı	84
2.2	Faktoring Şirketlerinin Kaynak Yapısı.....	84
2.2.1	Bankalardan kullanılan krediler ve diğer yabancı kaynaklar.....	85
2.2.1.1	Bankalardan ve diğer kuruluşlardan kullanılan krediler.....	85
2.2.1.2	Karşılıklar.....	86
2.2.1.3	Faktoring işlemlerinden borçlar.....	87
2.2.1.4	Faiz ve gider reeskontları.....	87
2.2.1.5	Türev finansal yükümlülükler.....	88
2.2.1.6	İhraç edilen menkul kıymetler.....	88
2.2.1.7	İhraç edilen menkul kıymetler ihraç farkları	91

2.2.1.8	Ödenecek vergi, resim, harç, prim ve fonlar.....	91
2.2.1.9	Ertelenmiş vergi borcu.....	92
2.2.2	Özkaynaklar.....	92
2.2.2.1	Sermaye.....	96
2.2.2.2	Sermaye taahhütleri.....	96
2.2.2.3	Sermaye yedekleri.....	96
2.2.2.4	Kâr yedekleri.....	97
3.	Faktoring Şirketlerinin Gelir-Gider Yapıları.....	97
3.1	Faktoring Şirketlerinin Gelir Yapısı.....	97
3.1.1	Ana faaliyet gelirleri.....	98
3.1.1.1	Faktoring alacaklarından alınan faizler	98
3.1.1.2	Tasfiye olunacak ve zarar niteliğindeki alacaklardan alınan faizler.....	102
3.1.1.3	Bankalardan alınan faizler.....	103
3.1.1.4	Menkul değerlerden alınan faizler.....	103
3.1.2	Faaliyet dışı gelirler.....	103
3.1.2.1	Faktoring alacaklarından alınan ücret ve komisyonlar.....	104
3.1.2.2	Tasfiye olunacak ve zarar niteliğindeki alacaklardan alınan ücret ve komisyonlar.....	105
3.1.2.3	Sermaye piyasası işlem kârları.....	105
3.1.2.4	Ertelenmiş vergi varlığı gelirleri.....	105
3.1.2.5	Ertelenmiş vergi borcu gelirleri.....	106
3.2	Faktoring Şirketlerinin Gider Yapısı.....	106
3.2.1	Finansman giderleri.....	106
3.2.1.1	Kullanılan kredilere verilen faizler.....	106
3.2.1.2	İhraç edilen menkul kıymetlere verilen faizler.....	107
3.2.1.3	Faktoring işlemlerinden borçlara verilen faizler.....	107
3.2.2	Faaliyet giderleri ve diğer giderler.....	107
3.2.2.1	Personel giderleri.....	107
3.2.2.2	Karşılık ve değer düşme giderleri.....	107
3.2.2.3	Vergi, resim, harçlar ve fonlar.....	108
3.2.2.4	Amortisman giderleri.....	109

3.2.2.5	Sermaye piyasası işlemleri zararları.....	109
3.2.2.6	Ertelenmiş vergi varlığı giderleri.....	109
3.2.2.7	Ertelenmiş vergi borcu giderleri.....	110
4.	Bilanço Dışı Hesaplar.....	110
4.1	Alınan ve Verilen Teminatlar.....	110
4.2	Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Araçlardan Alacaklar ve Borçlar.....	110
4.3	Riski Üstlenilen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar ve Borçlar.....	111
4.4	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar ve Borçlar.....	112
4.5	Emanet Kıymetler ve Emanet Bırakanlar.....	112
5.	Faktoring Şirketi Açısından Faktoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi..	112
5.1	İskontolu Faktoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi.....	113
5.1.1	Alacağın faktoring şirketi tarafından temlik alınması.....	113
5.1.2	Alacağın nazım hesaplara kaydedilmesi.....	114
5.1.3	Satıcı firmaya ödeme yapılması.....	114
5.1.4	Dönem sonu faiz işlemleri.....	115
5.1.5	Alacağın tahsil edilmesi.....	115
5.1.6	Bakiye faiz gelirinin kaydedilmesi.....	115
5.1.7	Nazım hesapların kapatılması.....	116
5.2	Faktoring Şirketi Açısından Alacaklara İlişkin Karşılık İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi.....	116
5.2.1	Faktoring alacağının tahsilinin sorunlu hale gelmesi.....	117
5.2.2	Sorunlu alacağa karşılık ayrılması.....	118
5.2.3	Sorunlu alacaktan tahsilat yapılması.....	118
5.2.4	Ayrılan karşılık tutarının düzeltilmesi.....	119
5.2.5	Sorunlu alacağın zarar niteliğindeki alacaklar hesabına aktarılması.....	120
5.2.6	Karşılık hesaplarının değiştirilmesi.....	120
6.	Faktoring Şirketlerinin Finansal Tabloları.....	121
6.1	Bilanço (Finansal Durum Tablosu)	121
6.2	Gelir Tablosu.....	122
6.3	Nakit Akış Tablosu.....	122

6.4 Özkaynak Değişim Tablosu.....	122
-----------------------------------	-----

Üçüncü Bölüm

X Faktoring Şirketinde Uygulama

1. Şirketin Tanıtımı	124
2. İskontolu Faktoring İşlemlerine İlişkin Muhasebe Kayıtları.....	124
2.1 Satıcının Temlik Ettiği Alacağına Ait Faturasının Kayda Alınması.....	125
2.2 Faktoring İşlemi Yaptıran Satıcının Çekinin Portföye Alınması.....	126
2.3 Portföye Alınan Teminat Çekinin Portföyden Çıkartılıp Bankaya Teminat Olarak Verilmesi.....	127
2.4 Faktoring Şirketi Tarafından Satıcıdan Tahsil Edilen Gelirler ve Bunlara Ait Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV).....	128
2.5 Satıcıya Ödeme Yapılması.....	130
2.6 Satıcıdan Alınan Çekin Vadesinde Tahsil Edilmesi.....	131
2.7 Vadesinde Ödenmeyen Çekin Karşılıksız Çekler Hesabına Devredilmesi.....	133
2.8 Vadesinde Ödenmeyen Karşılıksız Çeklerin Tahsilatının Yapılması...	134
2.9 Ek Süresi Geçmiş Karşılıksız Çeklerin Kanuni Takibe Alınması.....	136
2.10 Kanuni Takipteki Çeklerin Tahsil Edilmesi.....	138
 Sonuç.....	 140
Ekler.....	148
Kaynakça.....	161

Tablolar Listesi

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1: 2011 Yılında Dünyada Öne Çıkan Faktoring Ülkeleri.....	15
Tablo 2 : Kıtalara Göre 2011 Yılı Faktoring Ciroosu (Milyon Euro).....	18
Tablo 3: Uluslararası Faktoring Zinciri Verilerine Göre Dünya Faktoring Sektörü Ciro Dağılımı (Milyon Euro).....	19
Tablo 4: Faktoring Sektörü Ciro Dağılımındaki Değişim.....	25
Tablo 5: Nükleer Yakıt, Petrol Ürünleri, Kömür Ürünleri Sanayi Faktoring Ciroosu (bin TL).....	25
Tablo 6: Faktoring Şirketleri- Finansal Göstergeler (₺Milyon).....	26
Tablo 7: Faktoring Şirketleri ve Bankaların Tekdüzen Hesap Planları (TDHP).....	52
Tablo 8: Faktoring Sektörü Kredi Kullanımı (Milyon TL).....	85
Tablo 9: Faktoring Sektörünün İhraç Etmiş Olduğu Menkul Kıymetler (Milyon TL).....	90
Tablo10: Özkaynakların Kompozisyonu (Milyon TL).....	93

Şekiller Listesi

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1: Faktoring Şirketlerinin Sayısı.....	21
Şekil 2 : Türkiye’de Faktoring Sektörünün Ciro Gelişimi (Milyon USD).....	22
Şekil 3: Faktoring Uygulama Biçimleri.....	35
Şekil 4: Yurtiçi Faktoring İşleyişi.....	37
Şekil 5: İhracatta Tam Servis Faktoring İşleyişi - İkili Faktor Sistemi.....	39

Kısaltmalar Listesi

BDDK: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

BİST: Borsa İstanbul

BSMV: Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi

FCI: Factors Chain International (Uluslararası Faktoring Zinciri)

GD: Gelecekteki Değer

GİP: Gelişen İşletmeler Piyasası

IFG: International Factors Group (Uluslararası Faktoring Zinciri)

İGF: İndirilebilir Geçici Farklar

KAP: Kamuyu Aydınlatma Platformu

KHK: Kanun Hükmünde Kararname

KKDF: Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu

SPK: Sermaye Piyasası Kurulu

TFRS: Türkiye Finansal Raporlama Standartları

TMS: Türkiye Muhasebe Standartları

T.P.: Türk Parası

UNIDROIT: International Institute for the Unification of Private Law (Özel Hukukun Birleştirilmesi Uluslararası Enstitüsü)

VGf: Vergilendirilebilir Geçici Farklar

Y.P. : Yabancı Para

Giriş

Ekonomik ve sosyal yapının gelişmesiyle birlikte günümüzde, işletmelerin finansman kaynaklarına ve likiditeye olan ihtiyaçları da hızla artmaktadır. Bu açıdan bakıldığında işletmeler için kesintisiz nakit akışının sağlanması kadar bu nakit akışının hangi kaynaklardan karşılanacağı sorusu da önem arz etmektedir.

İşletmelerin faaliyetlerini aksatmadan yürütebilmeleri için kesintisiz nakit akışı önemli bir unsurdur. Satışlarını artırarak daha fazla kâr elde etmek isteyen işletmelerin işgücü, hammadde gibi ihtiyaçları artacağından tüm bunları sağlamak ise işletmenin yaratabildiği nakde göre değişecektir.

İşletmelerde hammadde işlenip mamule dönüşür; mamul satılır alacağa dönüşür; alacak zamanında ve tam olarak tahsil edilir ve nakit yaratılır. İşletmeler, bu döngüyü kontrol edebildikleri durumda sorun yaşamamaktadırlar. Ancak bu döngüde işletmelerin de doğrudan kontrol edemediği bir alan vardır ki bu alan alacaklardır. Alacakların alıcılar tarafından vadesinden sonra ödendiği veya ödenmediği durumlarda işletmenin nakit akışı olumsuz etkileneceğinden işletmenin finansmanı için nakit ihtiyacı doğacaktır.

Finans dünyasına yeni bir boyut getiren faktoring, işletmelerin alacaklarını garanti altına alarak tahsilatını takip etmesi ve alacakları nakde dönüştürmesi sayesinde işletmelere düzenli nakit akışı sağlanması konusunda yardımcı olur.

Alternatif finansman tekniklerinden biri olarak mali sisteme kazandırılan faktoring, ülkemizde özellikle 1980’li yıllardan itibaren tanınmaya ve uygulanmaya başlamıştır. Özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerin nakit akışlarının verimli yönetilmesinde kullanılan uygun bir finansman yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Alacakların takibi, tahsili, garanti edilmesi, finansman sağlanması, pazar araştırması, kredi istihbaratı yapılması, ticari risklerin üstlenilmesi ve muhasebe kayıtlarının tutulması gibi hizmetleri içeren faktoring, yeni bir finans tekniği olmasına rağmen Türkiye’deki işlem hacminde hızlı bir yükseliş göstermektedir.

Factoring şirketlerinin Hazine Müsteşarlığının denetiminden çıkarılıp Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na (BDDK) devredilmesi ile birlikte factoring şirketleri ile ilgili özel düzenlemeler gündeme gelmiştir. 17 Mayıs 2007 tarihinde “Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi ile Kamuya Açıklanacak Finansal Tabloların Biçim ve İçeriği Hakkında Tebliğ”in yürürlüğe girmesiyle birlikte factoring şirketlerinde muhasebe kayıtları ve finansal tablolar bu tebliğ kapsamında Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına uygun olarak tutulmakta ve hazırlanmaktadır.

Literatürdeki birçok araştırmada factoring işlemleri çeşitli boyutlarıyla incelenmiş olup özellikle Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları'nın (TFRS) factoring işlemleri muhasebesine etkileri konusunda çalışmaya rastlanılmamıştır. Bununla birlikte factoring işlemleri muhasebesi factoring şirketi açısından değil de daha çok factoring hizmetinden yararlanan satıcı açısından ele alınmıştır. Bu çalışma ile Türkiye Muhasebe Standartları'nın factoring işlemleri muhasebesine etkileri üzerinde durulup, iskontolu factoring işlemleri muhasebesinin bir factoring şirketinde ne şekilde uygulandığının gösterilmesi amaçlanmaktadır. Bunu yaparken iskontolu factoring işlemlerinin factoring şirketleri açısından muhasebeleştirilmesine ilişkin literatürde yer alan kayıtlara da yer verilmektedir ve karşılaştırmalar yapılmaktadır.

Bu amaçla tezin birinci bölümüne literatür araştırması sonucu elde edilen factoring ile ilgili kavramsal altyapı aktarılmaktadır.

Tezin ikinci bölümünde TMS ve TFRS, factoring şirketlerinin uyguladığı Tekdüzen Hesap Planı ve açıklaması ile ilişkilendirilerek factoring işlemleri muhasebesine olan etkilerine yer verildikten sonra iskontolu factoring işlemlerinin factoring şirketleri açısından muhasebeleştirilmesine ilişkin literatürde yer alan kayıtlar üzerinde durulmaktadır.

Üçüncü bölümde X Faktoring Şirketi ile yapılan görüşmeler sonucunda kendilerinden alınan muhasebe fişleri yardımıyla en sık yaptıkları iskontolu faktoring işlemlerine ilişkin muhasebe kayıtlarına yer verilmektedir.

Birinci Bölüm

Faktoring Kavramı

1. Faktoring Kavramı ve Alternatif Finansman Teknikleriyle Karşılaştırılması

Faktoring işlemlerini düzenleme yetkisi 2006 yılında BDDK'ya geçinceye kadar, faktoring işlemleri bankalar tarafından bir bölümün işlemi olarak yürütülmekteydi. Bugün ise, faktoring işlemleri, faktoring işletmeleri tarafından yürütülen bir faaliyet olarak finans sektöründe yer almaktadır. Bankaların “alacak senetleri kırdırma” işlemi ile faktoring işlemleri birbirine benzer olarak görülmekle birlikte aralarında bazı farklılıklar mevcuttur. Bu nedenle faktoring kavramı ile bu kavram ile karıştırılan diğer finansman teknikleri bu kısımda açıklanacaktır.

1.1. Faktor ve Faktoring Kavramı

“Faktor” kelimesi Latince kökenli bir kelimedir ve “aracı, komisyoncu, bir başkası hesabına hareket eden ya da faaliyette bulunan kişi” anlamına gelmektedir (Silverman, 1949: 596; Kocaman, 1992: 16).

Faktor kelimesinden türeyen ve aslı Latince'den gelen İngilizce bir sözcük olan Faktoring ise bütün batı dillerinde olduğunda gibi Türkçe'ye de aynen girmiş ve kullanılmaya başlanmıştır. Türk hukukunda ve işletme alanında “faktoring” terimine Türkçe karşılık bulma çabaları gözlenmektedir. Faktoring terimini; Akyol (1984) “genel alacak tahsili sözleşmesi”, Tekinalp (1985) “alacak satın alınması ve takibi işlemi” ve Akgüç (1989) ise “alacak hakkının satışı” olarak adlandırmıştır. Ancak bu ifadeler faktoringi açıklasa da üç ve daha fazla sözcükten oluştuğu için uzun ve terim niteliği taşımamaktadır. Bu nedenle bu ifadeler uygulayıcılar tarafından kabul görmemiş ve faktoring aynen dilimize yerleşmiştir (Tuncer, 1991: 16).

Birleşmiş Milletler desteği ile kurulan Özel Hukukun Birleştirilmesi Uluslararası Enstitüsü'nün (International Institute for the Unification of Private Law - UNIDROIT)¹ Yönetim Konseyi faktoringi, “finansman, borçlu ile ilgili hesapların tutulması, tahsilat ve kredi risklerine karşı koruma hizmetlerinden iki veya daha fazlasını süreklilik esasına göre sağlayan anlaşmadır” olarak tanımlamıştır.

Diğer bir şekilde ise faktoring, “kredili satışlar yapan işletmelerin bu satışlarından doğan alacak haklarının faktor ya da faktoring şirketi olarak adlandırılan finansal kuruluşlar tarafından satın alınması esasına dayanan bir faaliyettir” şeklinde tanımlanmıştır (Varlık, 1987: 112).

Toroslu (2000: 137)'ya göre faktoring, “firmaların satışlarından doğan vadeli alacaklarını faktore peşin bedel ile satmak suretiyle kısa vadeli kaynak sağladıkları bir finansman tekniği” olarak ifade edilmektedir.

Diğer bir tanıma göre ise faktoring, genellikle kısa vadeli satışlardan doğan alacak haklarının faktore satılması suretiyle işletmelere fon sağlama olanağı veren bir finansman yöntemidir. Faktoring, satıcı işletmenin alacaklarını bir defaya mahsus olarak faktore devretmesinden farklı bir olaydır. Faktoring, faktor ile alacaklı işletme arasında geçen ve süreklilik gösteren bir anlaşmadır (Ceylan, 2003: 2).

Faktoring işlemi en geniş biçimde iç ve/veya dış pazarlar için mal ve hizmet satımı faaliyetinde bulunan firmaların, mal ve hizmet satışından doğmuş veya doğacak kısa süreli ticari alacaklarının faktor tarafından satın alınarak satış bedelinin vadesinde tahsilinin üstlenilmesi, istenildiğinde vadesinden önce belli bir oranda peşin ödemenin yapılması, tahsil edilememe riskinin karşılanması ve alacak ile ilgili muhasebe kayıtlarının tutulması olarak tanımlanabilir (Akgüç, 1998: 552).

¹ Özel Hukukun Birleştirilmesi Uluslararası Enstitüsü, merkezi Roma'da bulunan 1956'dan beri Türkiye'nin de üyesi bulunduğu milletlerarası bir kuruluştur. Amacı, ticari hukukun ülkeler arasında standartlaştırılması için çalışmalar yapmaktır. İş programı içine genelde borçların temliki, özelde faktoring sözleşmesi de alınmıştır.

Factoring, her türlü mal ve hizmet satışlarından doğan, fatura veya fatura yerine geçen belgelere dayalı vadeli alacakların factoring şirketine temlik edilmesi karşılığında finansman, tahsilat ve garanti hizmetlerinin sunulmasıdır (<http://www.yasarfactoring.com.tr/pages/Content.aspx?cid=45>)².

Bu tanımlardan hareketle factoring kavramı şöyle tanımlanabilir: Kredili satış yapan işletmelerin, bu satışlardan doğan kısa vadeli alacak haklarının factoring şirketi tarafından satın alınması esasına dayanan ve alacağın bu kuruluşlar tarafından tahsil edilmesini sağlayan, satıcıya vadeden önce ödemede bulunan, alacağın tahsil edilememe riskini üzerine alan, alacakla ilgili satıcının muhasebe kayıtlarının tutulmasını sağlayan bir finansman yöntemidir.

1.2 Factoring İşleminin Alternatif Finansman Teknikleriyle Karşılaştırılması

Factoring işlemlerinin diğer finansman teknikleri ile benzerlikleri olmakla birlikte aralarında farklılıklar da mevcuttur. Bu kısımda bu karşılaştırmalar üzerinde durulacaktır.

1.2.1 Factoring ve forfaiting

Forfaiting, ihracatçıların mal ve hizmet ihracından doğan orta vadeli alacaklarını tahsil edilememe riskiyle birlikte forfaiter'a satmasıdır (Ceylan, 2003: 41). Factoring ve forfaiting benzer işlemlerdir. Her ikisinde de alacak hakkının satışı söz konusudur ve her iki işlemde de faktör ve forfaiter kredili mal alanın kredi değerliliğini belirleme, finansman sağlama, risk üstlenme gibi benzer işlevleri yerine getirmektedir (Bayraktutan, 1992: 180).

Factoring ve forfaitingın ortak noktaları olmasına rağmen, bazı farklılıkları da mevcuttur ve bu farklılıklar şöyle sıralanabilir:

- ✓ Factoring işlemleri genelde tüketim malları ile ilgili, forfaiting işlemleri ise yatırım malları ile ilgili faaliyetlere yönelik olarak kullanılmaktadır (Sipahioğlu, 1997: 38).

² Erişim Tarihi: 12.11.2011

- ✓ Faktoring genellikle 1 ile 6 ay arası vadeli alacakları içerirken forfaiting ise 6 ay ile 5 yıl arası vadeli satışları finanse etmektedir.
- ✓ Faktoring satıcı ile uzun vadeli bir ilişkiye dayanırken, forfaitingde finanse etme ilişkisi söz konusu mallarla sınırlıdır (Bayraktutan, 1992: 180). Faktoring işlemi, bir defalık yapılan bir işlem değildir. Satıcı ile alıcı arasındaki ticari ilişki ve satıcı ile faktoring şirketi arasındaki ilişki süreklilik arz etmelidir. Bu bakımdan faktoring, faktoring şirketi ile satıcı arasında uzun vadeli iş birliği ve güvene dayalı bir ilişkiyi gerektirmektedir (Kondak, 2002 : 98)
- ✓ Faktoringde politik risk dışındaki transfer ve ödenmeme riskleri üstlenilirken, forfaiting işlemlerinde politik risk, transfer riski ve ödenmeme risklerinin tamamı üstlenilmektedir (Öncel, 1991b: 51).
- ✓ Faktoringde ticari risk ise, belirli bir komisyon karşılığında faktoring şirketi tarafından üstlenilir. Forfaitingde ise ticari risk ihracatçıyı ilgilendirmeyip doğrudan forfaiterin üzerinde kalmaktadır (Akça, 2002: 10).
- ✓ Faktoringde ticari riskin karşılanabilmesi için ihracatçı komisyon öderken, forfaitingde ihracatçı komisyon ödememektedir (Küçükkiremitçi, 1991: 8).
- ✓ Faktoring her türlü para birimi cinsinden gerçekleştirilirken forfaiting işlemi Amerikan Doları, EURO, İngiliz Sterlini veya İsviçre Frangı gibi güçlü ve istikrarlı para birimleri üzerinden gerçekleştirilmektedir.
- ✓ Faktoring gerek ulusal gerekse uluslararası piyasalar için kullanılabilirken, forfaiting ile sadece uluslararası piyasalarda işlem yapılabilir.
- ✓ Faktoringde fatura karşılığı işlem yapılırken, forfaitingde poliçe, bono veya vadeli akreditif üzerinden işlem yapılmaktadır.³

³ Faktoring işlemine konu olan alacağın, fatura ile belgelenebilir nitelikte olması gerekir. “Faktoring Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik” in 22. Maddesinde de bu durum açıkça belirtilmiştir. 22. Maddeye göre Faktoring şirketleri kambiyo senetlerine dayalı olsa bile, bir mal veya hizmet satışından doğmuş veya doğacak fatura veya benzeri belgelerle belgelendirilemeyen alacakları satın alamazlar veya tahsilini üstlenemez. Ayrıca BDDK’nın 8 Temmuz 2010 tarihinde yayınlamış olduğu faktoring işlemleri ile ilgili genelgede “Faktoring işlemlerinin temel dayanağını bir mal veya hizmet satışından doğmuş veya doğacak fatura veya benzeri belgeler oluşturduğundan, faktoring şirketlerinin öncelikle işlemin dayanağını oluşturan fatura veya benzeri belgelerin gerçekliğinden ve doğruluğundan emin olması, bu işlemlere istinaden alınan çek veya senetlerin ise teminat unsuru olarak değerlendirilmeleri gerekmektedir” ifadesine yer verilmiştir.

- ✓ Faktoringde ikincil piyasa işlemleri mevcut değilken forfaitingde poliçe ve bonolar ikincil piyasalarda da işlem görebilmektedir (Yavuz, 2009: 30).
- ✓ Faktoringden farklı olarak forfaitingın riskini üstlenecek borçlu şirketin birinci sınıf olması gerekmektedir. Bu özelliğe sahip olmayan diğer şirketler için bankalardan teyit veya aval⁴ istenir. Borçlu şirketten borcuna karşılık banka garantisi istenmektedir (Akkerman, 1994: 62).

1.2.2 Faktoring ve finansal kiralama

Finansal Kiralama, belirli bir süre için kiralayan ve kiracı arasında düzenlenen kiracı tarafından seçilip kiralayan tarafından satın alınan malın mülkiyetini kiralayanda, kullanımını ise kiracıda bırakan bir finansman yöntemidir (Toroslu, 2011: 124).

Türkiye Muhasebe Standardı 17'ye göre ise finansal kiralama “bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan her türlü risk ve yararların devredildiği sözleşmedir”. Sözleşme süresi sonunda, mülkiyet devredilebilir veya devredilmeyebilir.

Bu yöntemde finansal kiralama şirketi, kiralama nedeniyle kambiyo ve ödenmeme riskine karşı korunmaktadır. Kiracı şirket ise taksitle ödeme kolaylığından yararlanarak kiralama süresi sonunda malın sahibi olabilir (Ceylan, 2003: 41).

Faktoring ve finansal kiralama arasındaki temel farklılık; işleme konu olan mal türleriyle ilgilidir. Faktoring, alacakların faktore devrini içeren, devamlı olarak yapılan, tüketim ve hizmet sektörünün finansmanında kullanılan kısa vadeli bir finansman yöntemidir. Finansal kiralama ise yatırım mallarının finansmanında kullanılan orta ve uzun vadeli bir yöntemdir (Öncel, 1991b: 51).

⁴Aval, aval verenin bizzat borçlu gibi görüldüğü ve vadede ödemenin dönülemez ve şartsız biçimde garanti edildiği uluslararası bir uygulamadır.

1.2.3 Faktoring ve senet iskontosunu

Vadesi gelmemiş bir senedin vadesine kadar geçecek günlere ait faiz ve diğer masrafları düşölerek vadesinde tahsil edilmek üzere banka tarafından satın alınması işleminde söz konusu senetlerin borçlu ve alacaklısı aynı şehirde ise *senet iskontosundan*, farklı şehirde ise *senet iştirasından* söz edilir (Toroslu, 2011: 119).

Hem senet iskontosunu hem de faktoring işleminde vadeden önce peşin ödeme yapılmaktadır. Ancak bu benzerliğin yanı sıra her iki işlem arasında farklılıklar da söz konusudur ve bunlar şöyle sıralanabilir:

- ✓ İskonto işlemine tabi tutulan senedin vadesinde ödenmemesi durumunda banka senedi protesto ettirerek keşideci ya da cirantalara karşı yasal işlemlere başvurma hakkına sahiptir. Fakat rücu edilemez faktoringde, faktörün satıcıya başvuru hakkı yoktur (Toroslu, 2011: 120).
- ✓ İskonto işleminde, iskonto yüzdesi, satıcının itibarına göre belirlenirken faktoringde ise verilen avansların satıcının itibarı ile doğrudan bir ilgisi yoktur. Önemli olan borçlunun güvenilirliğidir. Faktoring işleminde, alacak tutarının % 80'ine kadar ön ödeme yapılabilmektedir.
- ✓ Senet iskontosunu işleminde kıymetli evrakın devri söz konusudur. Faktoring işleminin konusunu ise, satıcının alacaklarını faktoring şirketine satması oluşturmaktadır.
- ✓ İskonto işleminde, senet cirosundaki şekil şartlarının, her bir senet için de yerine getirilmesi gerekmektedir. Faktoring işleminde alacakların, önceden ve toptan olarak faktöre devri mümkündür. (Ceylan, 2003: 42). Satıcı tarafından bir alacağın tümünün faktoring şirketine devredilmesi gerekir. Yoksa belli bir alacağın bir kısmının faktoring şirketine devredilip bir kısmının devredilmemesi söz konusu değildir (Kondak, 2002: 98).
- ✓ Bankalar, iskonto işlemi yaparken iskontoya kabul edecekleri senet tutarını belirlemektedir. Senetlerin iskontoya kabul edilmesiyle, işletmenin bankadaki kredi limiti azalır. Buna karşılık faktoring işleminde, işletmeler için benzeri bir limit söz konusu değildir (Küçükkiremitçi, 1991: 9).

Banka açısından, müşterisinin senedini iskonto ettirmesi aslında maddi teminata dayalı bir kredi işlemidir. Banka senedi iskonto ederek, müşterisine iskonto kredisi veya iştirak kredisi vermiş olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında senet karşılığı kredi, işletmelerin müşteri senetlerini karşılık göstererek bankadan kredi sağlamalarıdır. Söz konusu senetler vadesinde ödenmediğinde kredi borcu işletme tarafından ödenir (Ceylan, 2003: 44).

Factoring, alacakların teminat olarak gösterilerek kısa vadeli kredi sağlanması işleminden farklı, özel bir finansman türüdür (Akgüç, 1998: 552). Alacak senetlerinin güvence olarak gösterilerek avans elde edilmesinde senetlerin mülkiyeti satıcı firmada kalmaktadır. Faktoringde ise alacakların sahibi el değiştirmektedir (Öndeş, 1994: 21).

Senet karşılığı kredi işleminde, banka belirli bir limit dahilinde, müşteriye kredi tahsis etmektedir. Faktoringde ise, işletmeye faktör tarafından, finansman hizmeti yanında, piyasa araştırması, alacakların takibi, tahsili ve muhasebe kayıtlarının tutulması hizmetleri de verilebilmektedir (Toker, 1992: 4).

Factoring işleminin rücu edilemez şekilde yapılması durumunda faktoring şirketine temlik edilen alacakların tahsili ve riski tamamen faktöre aittir. Oysa senet karşılığı kredide kullanılan senetlerin takibi ve tahsilatından krediyi kullanan sorumludur. Bu senetlerin vadesinde ödenmemesi durumunda finans kurumunun rücu hakkı saklıdır (Toroslu, 2011: 119).

Bankalar verdikleri kredilerin geri ödenmeme riskini aldıkları teminatlarla karşılamaya çalışırken, faktoring kuruluşları satın aldıkları alacakları sigorta ettirerek karşılarlar (reasüre) (Ceylan, 2003: 44).

1.2.4 Faktoring ve ikrazat işlemleri

“İkraz” Türk Dil Kurumu sözlüğünde “borç veya ödünç verme” anlamına gelmektedir. İkrazatçı, “devamlı ve meslek halinde faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz (karşılık olarak verilen şey) karşılığı veya ipotek almak suretiyle, ödünç para verme

işleriyle uğraşan veya ödünç para verme işlerine aracılık eden ve kendilerine faaliyet izni verilen gerçek kişileri” ifade etmektedir (<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/10004.html>)⁵.

Hem faktoring şirketleri hem de ikrazatçılar mevduat toplayamazlar. İkrazatçıların müşterileri ile yapacakları ödünç para verme işlemleri için sözleşme düzenlemeleri zorunludur. Benzer şekilde faktoring şirketlerinin de yazılı sözleşme yapma zorunluluğu vardır.

Faktoring ve ikrazat işlemleri arasındaki bu benzerliklerin yanı sıra her iki işlem arasında farklılıklar da söz konusudur ve bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- ✓ İkrazatçılık, gerçek kişiler tarafından yürütülürken faktoring işlemleri anonim şirket olarak kurulmuş tüzel kişiler tarafından yapılır.
- ✓ İkrazatçılar her ne ad altında olursa olsun tahvil ve benzeri borçlanmaya yönelik sermaye piyasası aracı ihraç edemezler. Faktoring şirketleri sermaye piyasası aracı ihraç edebilirler.
- ✓ Ayrıca ikrazatçıların faaliyetlerini sürdürmek amacıyla bankalar dahil her türlü kaynaktan borçlanmaları ve bu fonları ödünç para verme işlerinde kullanmaları yasaktır. Faktoring şirketleri için bu tür kısıtlamalar bulunmamaktadır (Toroslu, 2011: 123).

1.2.5 Faktoring ve banka kredileri

Faktoring kavramı ile karıştırılan diğer bir finansman tekniği ise banka kredileridir. Faktoring işlemi bir banka kredisi türü değildir ve faktoring işleminin banka kredisine göre farklı yönleri vardır. Bu farklılıklar şöyle sıralanabilir:

- ✓ Faktoring işlemi, banka kredilerine göre daha basit işlemleri içermektedir. Ticari kredide, işletme borç altına girerken, faktoringde böyle bir durum söz konusu değildir. Faktoringde işletme alacaklarını satarak finansman sağlamaktadır (Ceylan, 2003: 44).

⁵ Erişim Tarihi: 15.12.2012

- ✓ Banka kredileri ile faktoring arasında muhasebe tekniği açısından da farklılık bulunmaktadır. Banka kredileri, mali borçlar kalemi içerisinde yer alırken, faktoring bilançonun sadece aktif kısmında harekete neden olur. Alacakları düşürürken bilançonun daha likit olmasını sağlar (<http://www.vakiffactoring.com.tr/ss.aspx>)⁶.
- ✓ Faktoring işlemi kredi kullanımının aksine bilançonun pasifinde banka borçları arasında yer almadığı için işletmenin kredi limitlerini doldurmaz. Borç/Özkaynak oranını ve özkaynak kârlılığını olumlu etkiler (<http://www.denizbank.com/bankacilik/kurumsal-bankacilik/factoring>)⁷.

2. Faktoringin Tarihsel Gelişimi

2.1 Faktoring İşlemlerinin Dünyadaki Tarihsel Gelişimi

Faktoring sisteminin tarihsel gelişimine bakıldığında ilk olarak M.Ö 17. yüzyılda ticaret alanında Babilliler tarafından uygulandığı daha sonra ise sırasıyla Fenikeliler, Romalılar ve Orta Çağda ise Alman bankerler tarafından uygulandığı görülmüştür. Ancak faktoring terimi ekonomi tarihine ilk olarak Alman bankerler tarafından geçirilmiştir. Denizaşırı ülkelerde temsilcilikler kuran Alman bankerler bu kuruluşları “faktorein” kendilerini de “faktor” olarak tanımlamışlardır (Binder-Degenschild, 1984: 2).

Değişik piyasa şartlarına uyum sağlayan faktoring sistemi, geçmişten günümüze kadar üç dönemi içeren evrim geçirmiştir. Bu dönemler sırasıyla şu şekildedir (Öncel, 1991a: 47-48):

I.Dönem (Koloni Türü Faktoring): Sistemin ilk uygulanişından M.S 17. yüzyıla kadar devam eden bu ilk dönemde faktoring faaliyetleri, faktor adı verilen temsilciliklerin ticari işlevleri ile sınırlıydı. Koloni türü faktoring olarak da adlandırılan bu dönemde faktörler, coğrafi uzaklıklar, güven unsuru, haberleşme zorlukları, pazar hakkında bilgi eksikliği gibi nedenlerle bir nevi güvenilir mümessil (temsilci) vazifesi görmüşler ve

⁶ Erişim Tarihi: 10.11.2012

⁷ Erişim Tarihi: 11.12.2012

ticari malların depolanması, pazarlanması ile tahsilatını yaparak müşteriye gönderme faaliyetlerini gerçekleştirmişlerdir. 17. yüzyılda piyasa şartlarının değişmesi sonucunda faktörler ticari işlevlerini yitirmişlerdir.

II.Dönem (Eski Tür Faktoring): Orta Çağa gelindiğinde ise “Eski Tür Faktoring” tipi ortaya çıkmıştır. 17. yüzyılda finansal riski azaltmak amacıyla Londra’da “Faktörler Evi” (House of Faktors) kurularak kurumsallaşma yönünde ilk adım atılmış oldu. Londra’da faaliyete başlayan Faktörler Evi, İngiltere’de kurulan bugünkü fonksiyonlarına benzer ilk faktoring kuruluşudur (Ceylan, 2003: 6). Faktoring uygulamalarının temel taşlarından biri olan Faktörler Evi’nin İngiltere’de kurulup gelişmesiyle birlikte İngiltere’nin sömürgeci bir ülke olmasına paralel olarak, faktoring uygulamalarının temsilcilik şeklinde kolonilerde gelişmesine neden olmuştur. Faktörler Evi İngiltere’nin sömürgesi durumunda olan ülkelerde (kolonilerde) temsilcilikler kurmuşlar ve bunları ana şirketin acentesi şeklinde çalıştırmışlardır (Ceylan, 1993: 21). Kolonilerden gelen malların stoklanmasını finanse etmek gibi yeni bir görev de üstlenerek mali yükümlülüklerini artırmışlardır (Ceylan, 2003: 6). Böylece bu dönemde faktörler, güvenilir ve pazarlayıcı temsilcilik faaliyetlerinin yanında finansal işlevler kazanmaya başlamışlardır. Avans ödemesiyle finansman; ödenmeme riskini üstlenme işleviyle sigorta; müşteri hesabı yöntemiyle mali yönetim etkinliklerini müşterilerine sunmuşlardır.

III.Dönem (Modern Faktoring): 19. yüzyıla gelindiğinde Amerika ile İngiltere arasında olan sıkı ilişkiler nedeniyle faktoring uygulamaları bu ülkeye taşınmış ve New York faktoring şirketlerinin kurulması teşvik edilmiştir (Ceylan, 1993: 21).

Bu gelişmelerle birlikte “Modern Faktoring”in temelleri 19. yüzyılda Amerika’da atılmıştır. Bugünkü anlamda modern faktoringin 1890 yılında ABD’de ortaya çıktığı kabul edilmektedir (Kocaman, 1992: 11).

1883’te ABD’de yürürlüğe giren gümrük yönetmeliği ve 1890’da Mc. Kinley gümrük tarifesi ile faktörlerin etkinlikleri azalmıştır (Öncel, 1991a: 48). Dış alım gümrük vergisinin % 49,5 oranına yükseltildiği bu tarifeyle, ABD’ye Avrupa’da üretilen tekstil

ürünlerinin ithalatı engellenmiş ve böylece Avrupa tekstil ürünlerinin satılması ve alacaklarının tahsil edilmesi işini üstlenmiş olan Amerikalı faktörler pazarlarını kaybetmişlerdir. Bunun sonucu olarak depolama ve satış faaliyetine ihtiyaç kalmadığından faktoring kuruluşları, alacağın tahsili, nakit sağlama gibi finansal hizmetleri sunmaya başlamışlardır. Böylece ABD’de modern faktoring uygulanmaya başlamıştır.

ABD’nin İngiltere’den tekstil ithal etmesi işleminde faktörler bu işlemin vazgeçilmez aracı durumunda idi. İthalatın azalması ile birlikte iş hacimleri düşen faktörler iç pazara yönelmeye başladılar (Ü. Kocaman, 1991: 53). Bu noktada faktörler kabuk değiştirerek finansman zorluğu içinde bulunan Amerikalı yatırımcıların likidite sorununa çözüm getirdiler. Dış ticaretin finansmanında kullandıkları araçları iç piyasaya uyarlayarak sanayicilere alacak temlik karşılığı hizmetler sunmuşlardır (Öncel, 1991a: 48).

Bu dönemde faktörler pazarlama faaliyetlerini bırakarak, dış pazarda olduğu gibi iç pazarda da finansman, güvence ve hizmet faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Faktoring şirketlerinin de açılmaya başlamasıyla faktoring için modern anlamda kurumsallaşma şartları oluşmuştur (Kocaman, 1992: 7).

Tüm bu kurumsallaşma çabaları içinde faktoring faaliyetlerinde 1929 ekonomik bunalımı, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları dönemlerinde yeterli bir gelişme sağlanamamıştır. İkinci Dünya Savaşından sonra dünya ekonomisi yeniden yapılanmaya başlamış ve yeni bir ekonomik sistem oluşturulma çabaları gündeme gelmiştir. Bu çabalar faktoring işlemlerinde gelişme sağlanmasına zemin oluşturmuştur (Garzan, 2002: 6).

Söz konusu dönemde ABD’de faktoring işlemleri hızla gelişmeye başlamıştır. Bu çerçevede ABD’de 1947’de iki büyük banka olan “Trust Company of Georgia” ve “First National Bank of Boston”da faktoring departmanları kurulmuştur (Sarioğlu, 1997: 6).

First National Bank of Boston Avrupa’da ilk faktoring şirketinin kurulmasına da öncülük etmiş, 1961 yılında İngiltere’de “International Faktors LTD” adıyla bir faktoring şirketi kurulmuştur. Bu şirketi, aynı bankanın Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde kendilerine yeni ortaklar bularak kurduğu diğer şirketler izlemiştir. Bu şirketler daha sonraları International Faktors Group adıyla anılmaya başlanmış olup Uluslararası Faktoring Zincirinin ilkinin oluşturmuştur (Garzan, 2002: 7).

1960’lardan sonra Amerikan faktoring şirketleri, faktoring uygulamasını Avrupa’ya taşımışlardır. 1970’lerden itibaren ise faktoring, Japonya ve diğer Doğu Asya ülkelerinde yayılma imkanı bulmuştur (A. Kocaman, 1991: 129). Özellikle II. Dönemde faktoring alanında önemli gelişmeler kaydeden İngiltere, 2000’li yıllara gelindiğinde de önemli bir faktoring ülkesidir. Tablo 1’den de görüleceği üzere 2011 yılında İngiltere, 42 faktoring şirketi ile 268.080 Milyon Euro işlem hacmiyle faktoring alanında Avrupa’da zirvede yer alırken dünyada ise Çin’den sonra ikincidir. Diğer ülkelerin faktoringteki yerine ilişkin bilgiler Ek 1’deki tablo üzerinden incelenebilir.

Tablo 1. 2011 Yılında Dünyada Öne Çıkan Faktoring Ülkeleri

Faktoring Şirket Sayısı	Ülkeler	Yurtiçi (Milyon Euro)	Yurtdışı (Milyon Euro)	Toplam (Milyon Euro)
30	Çin	229.952	44.918	274.870
42	İngiltere	249.664	18.416	268.080
45	İtalya	142.686	32.496	175.182
12	Fransa	141.410	33.170	174.580
100	Almanya	119.120	38.140	157.260
24	İspanya	109.083	13.042	122.125
4	Japonya	110.195	1.050	111.245
300	ABD	90.000	15.000	105.000
75	Türkiye	25.591	5.278	30.869

Kaynak: http://www.fci.nl/images/public_2011_fci_faktoring_statistics_new (10.06.2013)

2011 yılında Avrupa’da faktoring alanında İngiltere’den sonra sırasıyla İtalya, Fransa ve Almanya önemli işlem hacimlerine sahip ülkelerdir. Diğer birçok ülkede olduğu gibi İtalya’da da faktoring işlemlerini bankalar başlatmıştır. İtalya’da ilk faktoring şirketi 1963 yılında faaliyete geçmiştir. 1989 yılında dünyanın en büyük faktoring piyasası haline gelen İtalya’da, 1980 yılında 5 faktoring şirketi bulunmaktaydı (Ataç, 1991: 63). 80’lerin ikinci yarısındaki güçlü ekonomik büyüme ve faktoringin avantajlarının geniş olarak farkında olunması sektördeki büyümenin önemli iki sebebidir (Akkerman, 1994: 19). Tablo 1’de de görüleceği üzere dünya faktoring verilerine göre 2011 yılı sonu itibariyle İtalya’da faaliyette bulunan faktoring şirketi sayısı 45’e ulaşmıştır.

İtalyan faktoring piyasasının en önemli özelliği, yurt içi pazarın %35’ine sahip olan faktoring şirketlerinin, büyük sanayi kuruluşlarının iştirakleri olmalarıdır (Ceylan, 2000: 133). İtalya’da 2005 yılında 111.175 Milyon Euro olan işlem hacmi günümüze kadar artış eğilimi göstermiştir. İtalya’da 2011 yılında faktoring işlem hacmi bir önceki yıla göre % 22 artış göstererek 175.182 Milyon Euro’ya ulaştığı Ek 2’deki tabloda gösterilmiştir. Bu işlem hacmi ile İtalya, Avrupa’da faktoring cirosu bakımından ikinci sırada yer almaktadır.

Avrupa’da faktoring cirosu bakımında üçüncü sırada yer alan Fransa’da ise faktoring hizmetleri 1964 yılından itibaren Fransız Faktoring Şirketlerinin kurulmasıyla ortaya çıkmıştır. Yabancı satıcılara Fransız ithalatçıları hakkında garanti sunabilecek, alacakları takip ve tahsil edebilecek ortaklar arayan ABD’li faktörlerin önerisiyle “Uluslararası Faktörler Grubu” (Le Groupe International Faktors) kurulmuştur (Akça, 1991: 9). Günümüze kadar gelişme eğilimi içinde olan Fransız faktoring piyasası, 2005 yılında 89.020 Milyon Euro faktoring işlem hacmine sahip iken, 2011 yılında 174.580 Milyon Euro işlem hacmine ulaşarak Avrupa’da üçüncü sırada yer almaktadır (http://www.fci.nl/images/public_2011_fci_faktoring_statistics_new)⁸.

İngiltere, İtalya ve Fransa’dan sonra Avrupa faktoring cirosunda önemli bir paya sahip olan Almanya’da ilk faktoring işlemi 1958 yılında Mittelrheinische Kreditbank Dr. Horbach & Co. KG tarafından Mainz’da yapılmıştır. Faktoring işlemini bir ticaret dalı

⁸ Erişim Tarihi: 10.06.2013

olarak kabul eden banka, kısa zamanda büyük gelişme gösterdi ve bu ticaret dalı bankanın çerçevesini aşınca 1963 yılında bu faaliyeti yürütecek özel bir Faktoring Bankası (Inter-Faktor-Bank) bağımsız olarak çalışmaya başladı. Aynı yıl Almanya'nın Mainz kentinde ikinci bir faktoring kuruluşu olan Heller-Factoring Bank faaliyete geçti. Bu gelişmeyi başka faktoring şirketlerinin kurulması da izledi (Kocaman, 1992: 8). Uluslararası Faktoring Zinciri (Factors Chain International - FCI)'ın 5 Nisan 2012 tarihinde yayınladığı rapora göre ve Tablo 1'den de görüleceği üzere 2011 yılı sonu itibariyle Almanya'da faktoring alanında faaliyette bulunan 100 kuruluş mevcuttur. Bu sayı ile Almanya, Avrupa'daki en çok faktoring kuruluşuna sahip ülke konumundadır. Faktoring cirosu bakımından ise Almanya, 2011 yılında 157.260 Milyon Euro ile Avrupa'nın dördüncü büyük faktoring cirosuna sahip ülkesidir.

1960'lı yıllarda Almanya'daki gelişimle paralel olarak Belçika, Hollanda, İspanya gibi diğer Avrupa ülkelerinde de faktoring uygulamaları konusunda gelişmeler olmuştur. 1963'ten beri Amerikan faktorleri ve bankaları belli İsviçre bankaları ve büyük milli bankalarla bağlantılı olarak Belçika'da faktoring işlemlerine başlamışlar ve faktoring şirketleri kurmuşlardır. Belçika'da olduğu gibi Hollanda ve İspanya'da da modern faktoring sistemi Amerikan faktoring şirketlerinin girişimiyle 1963 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır (Kocaman, 1992: 10). Belçika'da 2011 yılında bir önceki yıla göre % 19 artış sağlayarak 38.204 Milyon Euro olarak gerçekleşen faktoring işlem hacmi aynı yıl Hollanda'da % 31 artış sağlayarak 46.000 Milyon Euro'ya ulaşmıştır. İspanya'da ise 2011 yılında faktoring cirosu 122.125 Milyon Euro olarak gerçekleşmiştir (http://www.fci.nl/images/public_2011_fci_factoring_statistics_new)⁹.

Tablo 2'den de görülebileceği gibi 2011 yılında 2.015.413 Milyon Euro olan dünya faktoring cirosunun 1.217.811 Milyon Euro'su Avrupa kıtasından elde edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında Avrupa kıtası, 2011 yılında faktoring cirosu bakımından önemli bir işlem hacmine sahiptir.

⁹ Erişim Tarihi: 10.06.2013

Tablo 2. Kıtalar Göre 2011 Yılı Faktoring Ciroosu (Milyon Euro)

Kıtalar	Yurtiçi	%	Uluslararası	%	Toplam	%
Avrupa	1.025.558	% 59	192.253	% 70	1.217.811	% 60
Amerika	189.863	% 11	17.309	% 6	207.172	% 10
Afrika	22.988	% 1	463	% 0	23.451	% 1
Asya	444.828	% 26	64.060	% 23	508.888	% 25
Avustralya	57.900	% 3	191	% 0	58.091	% 3
Dünya	1.741.137	% 100	274.276	% 100	2.015.413	% 100

Kaynak: http://www.fci.nl/images/public_2011_fci_faktoring_statistics_new (10.06.2013)

Avrupa’da bu gelişmeler yaşanırken 2000’li yıllara gelindiğinde modern faktoringin kurucularından ABD’de faktoring ciroosu bakımından önemli rakamlara ulaşılmıştır. Ek 2’deki tablodan da görüleceği üzere 2005 yılında ABD’de 94.160 Milyon Euro olan faktoring işlem hacmi 2011 yılına gelene kadar 2009 yılı hariç artış eğilimi göstermiş ve 2011 yılında bir önceki yıla göre % 11 artarak 105.000 Milyon Euro’ya ulaşmıştır. Bu ciro ile ABD, Amerika kıtasında elde edilen cironun yaklaşık yarısına sahiptir.

Ek 1’deki tablodan da görüldüğü gibi ABD’de 2011 yılında 300 faktoring şirketi faaliyette bulunmaktadır. Amerika kıtasında bulunan toplam 1685 faktoring şirketinin yaklaşık % 20’si ABD’de bulunmaktadır. Amerika’da 2011 yılında en çok faktoring şirketine sahip olan ülke 1112 faktoring şirketi ile Brezilya iken 2011 yılında 45.623 Milyon Euro faktoring ciroosu ile Brezilya, Amerika kıtasında ABD’den sonra ikinci sırada yer almaktadır.

Asya’daki gelişmelere bakıldığında ise faktoring alanında Japonya ve Çin dikkat çekmektedir. 2011 yılında Çin bir önceki yıla göre faktoring cirosunda % 78’lik artış göstermiştir. Çin, 274.870 Milyon Euro faktoring ciroosu ile Asya’nın 2011 faktoring cirosunun yaklaşık % 55’lik kısmını oluşturmaktadır. Çin, 2011 yılında elde ettiği bu ciro ile dünyada faktoring ciroosu bakımından zirvede yer almaktadır (http://www.fci.nl/images/public_2011_fci_faktoring_statistics_new)¹⁰.

¹⁰ Erişim Tarihi: 10.06.2013

Asya’da Çin’den sonra faktoring cirosunda önemli bir paya sahip olan ülke Japonya’dır. Japonya’da ilk faktoring şirketi 1972 yılında bir Japon bankası, bir Amerikan bankası ve bazı Japon işletmelerin bir araya gelmesiyle kurulmuştur (Kocaman, 1992: 11).

Japonya’da 2005 yılında 77.220 Milyon Euro olan faktoring cirosu 2011 yılında bir önceki yıla göre % 13 artış göstererek 111.245 Milyon Euro’ya ulaşmıştır. Bu ciro ile Japonya, Asya ülkeleri arasında Çin’den sonra ikinci sırada yer almaktadır. (http://www.fci.nl/images/public_2011_fci_factoring_statistics_new)¹¹.

Tablo 3’te FCI verilerine göre, dünya faktoring sektörü ciro dağılımı (Milyon Euro) görülmektedir. Tablo 3 yardımıyla 2011 yılında dünya faktoring cirosunun 2.015.413 Milyon Euro (2 Trilyon Euro)’ya ulaşmış olduğu ve bir önceki yıla göre % 22 artış gösterdiği görülmektedir. Tablo 2’deki verilerden de anlaşılabacağı üzere 2011 yılındaki yaklaşık 2 Trilyon Euro’luk dünya faktoring cirosunda en çok paya sahip olan kıtalar, Avrupa’dan sonra Asya ve Amerika kıtalarıdır.

Tablo 3. Uluslararası Faktoring Zinciri Verilerine Göre Dünya Faktoring Sektörü Ciro Dağılımı (Milyon Euro)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011/2010 % Değişim
İskontolu Fatura Temliki	193,829	219,914	206,915	197,993	204,527	237.884	16,31%
Kabili Rücu Faktoring	139.978	168.683	167.860	159.037	234.889	307.384	30,86%
Gayri Kabili Rücu Faktoring	247,818	237,585	243,413	242,444	283,198	333.398	17,73%
Tahsilat	12,604	13,934	25,940	23,806	23,394	26.382	12,77%
Toplam Yurtiçi Faktoring	594,229	640,116	644,128	623,280	746,008	905.048	21,32%
İhracat Faktoringi	59,302	68,424	88,244	75,654	126,032	163.989	30,12%
İthalat Faktoringi	14,944	17,416	22,363	17,626	23,584	30.943	31,20%
İhracat Faturalarının Temliki	24,179	32,430	33,801	40,353	29,818	51.069	71,27%
Toplam Yurtdışı Faktoring	98,425	118,271	144,408	133,633	179,434	246.000	37,10%
Toplam FCI Üyeleri	692,654	758,386	788,537	756,913	925,442	1.151.049	24,38%
Dünya Yurtiçi Faktoring	1,030,598	1,153,131	1,148,943	1,118,100	1,402,331	1.741.137	24,16%
Dünya Yurtdışı Faktoring	103,690	145,996	176,168	165,459	245,898	274.276	11,54%
TOPLAM	1,134,288	1,299,127	1,325,111	1,283,559	1,648,229	2.015.413	22,28%

Kaynak: http://www.fci.nl/images/public_2011_fci_factoring_statistics_new (10.06.2013)

¹¹ Erişim Tarihi: 10.06.2013

FCI'a üye ülkelerin yurtiçi ve yurtdışı faktoring cirolarındaki artış Tablo 3'te görülmektedir. 2011 yılı bir önceki yıl ile kıyaslandığında FCI üye ülkelerinin yurtiçi faktoring ciroları % 21 artış gösterirken uluslararası faktoring ciroları % 37 artmıştır. Bu sonuçlar ise, ihracatçılar ve ithalatçıların faktoringin avantajlarını öğrenmeleri ile birlikte faktoringin daha cazip hale gelmeye başladığını göstermektedir.

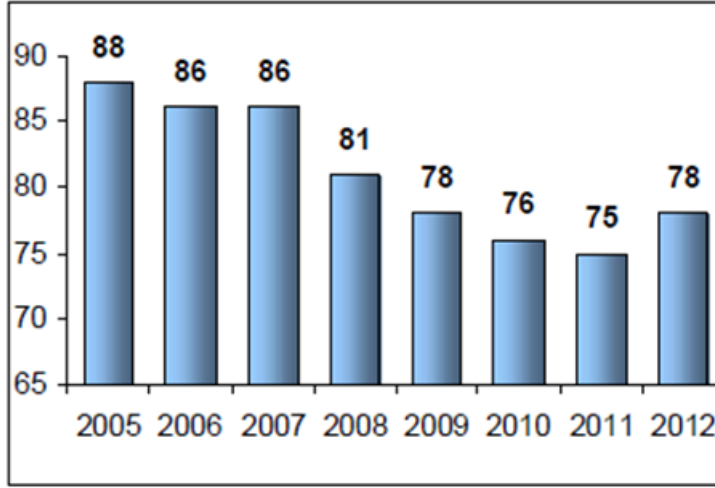
2.2 Faktoring İşlemlerinin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de faktoring uygulamaları mali sektörün en dinamik unsuru olan bankalar tarafından başlatılmıştır. Bunun nedeni, bankaların sektördeki tecrübeleri, piyasa ve müşteriler hakkında oluşturdıkları bilgi, veri tabanlarının genişliği ve müşteri ile organik ilişki kurabilmeleridir (Toroslu, 1998: 77). Sektördeki bankalardan bazıları ise rekabet yarışında geri kalmamak adına kendileri için karlı olmasa bile faktoring işlemlerine başlamışlardır (Tuncer, 1996: 30).

1980'li yıllardan itibaren ekonomide dışa açılmanın bir sonucu olarak faktoring işlemleri Türkiye'de uygulama alanı bulmuştur. Türkiye'de faktoringin gelişimi dünyadaki gelişmelerin tersine olmuştur. Dünyada faktoring, yurtiçi faktoring olarak gelişmeye başlamıştır. Buna karşılık Türkiye'de faktoring ile yurtdışı faktoring ile başlamış ve sonrasında yurtiçi faktoring bunu takip etmiştir. İhracat yapmaya çalışan ve finansman güçlüğü çeken KOBİ'lerin faktörlere başvurması sonucu ihracat faktoringi ağırlık kazanmıştır (Kendirli ve Çağırın, 1999: 32). Öncelikle bankaların bünyesinde faaliyete geçen faktoring kurumu, daha sonra bağımsız tüzel kişilik sahibi faktoring şirketleri olarak faaliyetlerini sürdürmüştür.

Türkiye'de faktoring faaliyetleri ilk kez 1988 yılında İktisat Bankası bünyesindeki İktisat Bankası Faktoring Grubu tarafından yapılmaya başlanmıştır. İktisat Bankasındaki grup, 1990 yılında Facto Finans A.Ş. olarak Türkiye'de ilk FCI üyesi olmuştur. Daha sonra, sektöre 1990 yılında Aktif Finans Faktoring Hizmetleri A.Ş. ve 1991 yılında da Demirbank'ın yarı hissesine sahip olduğu Devir Faktoring Hizmetleri A.Ş. girmiştir (Toroslu, 2011: 146). Türkiye'nin en eski bu üç faktoring şirketinden Devir Faktoring Hizmetleri A.Ş. bugün itibariyle aynı isimle faktoring faaliyetine devam etmektedir. Şekil

1’de de görüldüğü gibi, 2011 yılı sonu itibariyle Türkiye’de finans sektöründe faaliyet gösteren 75 faktoring şirketinin sayısı, 2012 sonu itibariyle 78’e ulaşmıştır. (<http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kuruluslar/Factoring/Factoring.aspx>)¹².

Şekil 1. Faktoring Şirketlerinin Sayısı

Kaynak:http://faktoringdernegi.org.tr/assets/uploads/gostergeler/FAKTORA_NG_SEKTA_RA__2013_Temmuz_son.pdf (06.06.2013)

Factoring sektöründeki bu büyüme beraberinde dernekleşme çalışmalarını da getirmiştir. 1995 yılında Faktoring Derneği kurulmuştur. Dernek, faktoring şirketleri arasında işbirliğini sağlayarak, sektör faaliyetlerini sağlıklı, standart ve etik bir çerçevede geliştirebilmek ve kamuoyu önünde sektörü temsil etmek amacıyla kurulmuş bir meslek örgütüdür. Türkiye’de 70 faktoring şirketi bu derneğe üyedir (<http://faktoringdernegi.org.tr/uyeler>)¹³.

Factoring Derneği’nin üstlendiği temel görevler şunlardan oluşmaktadır (<http://www.ekspofactoring.com>)¹⁴:

- ✓ Faktoring faaliyetlerinin geliştirilmesini desteklemek
- ✓ Faktoring ile ilgili hukuki altyapının oluşmasına katkıda bulunmak

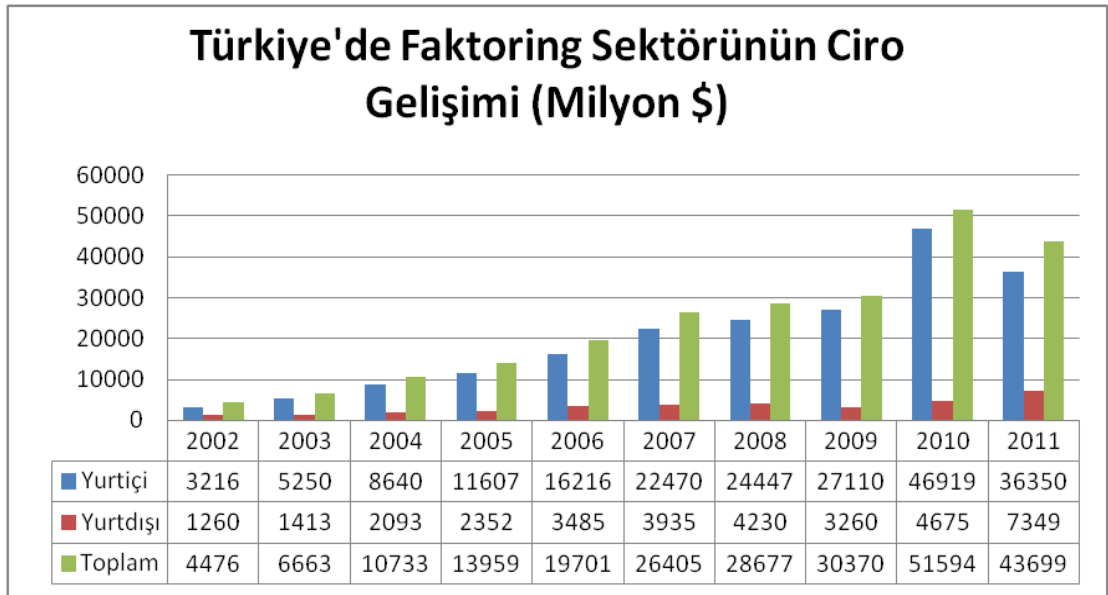
¹² Erişim Tarihi: 24.02.2013

¹³ Erişim Tarihi: 01.06.2013

¹⁴ Erişim Tarihi: 05.08.2012

- ✓ Faktoring uygulamalarını standart hale getirip tüm üyelerin kendi kuruluşlarında bu standartları uygulamalarını sağlamak
- ✓ Faktoring ile ilgili araştırma geliştirme çalışmalarının ve uzman personel yetiştirilebilmesi için eğitim çalışmalarının yürütülmesini sağlamak
- ✓ Faktoring işlemleri ile ilgili ortaya çıkan sorunların çözümü için girişimlerde bulunmak

Faktoring sektörü, Aralık 2012 sonu itibariyle 78 şirket, 62 şube, 185 temsilcilik ve 4.186 çalışanı ile 67.054 müşteriye faktoring hizmet verir duruma gelmiştir. (http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Finansal_Piyasalar_Raporlari/11902fpr_aralik2012_29032013bb.pdf)¹⁵.

Şekil 2. Türkiye’de Faktoring Sektörünün Ciro Gelişimi (Milyon USD)

Kaynak: http://faktoringdernegi.org.tr/gostergeler/dunya_faktoring_pazari (07.06.2013)

Türkiye’de faktoring sektörünün ciro gelişimine bakıldığında 1990 yılında 100 milyon \$ olan faktoring cirosunun, 1995 yılında 958 milyon \$ olduğu 2002 yılına gelindiğinde ise yaklaşık 5000 milyon \$ seviyesine ulaştığı görülmektedir.

¹⁵ Erişim Tarihi: 06.06.2013

Şekil 2’den de görüleceği üzere 2002 yılından 2011 yılına kadar faktoring cirosundaki artış devam etmiştir. 2003 yılında 6.663 Milyon \$ olan faktoring cirosu, 2010 yılında 50.000 Milyon \$ seviyesini aşmıştır. 2011 yılında ise faktoring işlemleri cirosunda düşüş gerçekleşerek yaklaşık 43.700 Milyon \$ seviyesine gerilemiştir. 2012 yılında ise faktoring işlem cirosunda bir önceki yıla göre artış gerçekleşmiştir ve ciro yaklaşık 44.300 Milyon \$ olmuştur (http://faktoringdernegi.org.tr/gostergeler/dunya_faktoring_pazari)¹⁶.

Faktoring sektörü, BDDK’nın tespit ettiği gibi global krizden en az etkilenmiş bir sektördür. Elli binden fazla küçük ve orta ölçekli şirkete finansman sağlaması sayesinde ekonominin çarklarının dönmesine önemli bir katkısı olduğu kabul edilmektedir. KOBİ’lerin nakit ihtiyaçlarına bankalara kıyasla daha hızlı ve pratik çözümler getirebilmesi büyümesini sağlamış ve banka dışı finans kuruluşları arasındaki payı artmıştır.

Faktoring, özellikle kriz yıllarında bankaların ani karar değişikliklerine alternatif olmuştur. Global krizin en sert dönemi olan 2009 yılında banka kredileri yüzde 7 artmış, faktoring kredileri ise yüzde 50 büyümüştür. 2010 yılında ise, bankacılık kredileri yüzde 34 artmış, faktoring kredileri ise yüzde 48 büyümüştür. (www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Finansal_Piyasalar_Raporlari)¹⁷.

Kriz ortamında alacak tahsilatında sıkıntı olması ile faktoring firmaları ve ürünleri gündeme gelmiş ve firmaların belirsizlik ortamında faktoring ürünlerine yönelmesine sebep olmuştur. Bankaların ekonomik kriz ortamını gerekçe göstererek kredi vermekte isteksiz davranmaları işletmeleri vadeli satışlarından kaynaklanan alacaklarını; daha hızlı tahsil etmek, takip işlemlerinden kurtulmak ve finansman sıkıntılarını gidermek amacıyla faktoring şirketlerine devretmelerine neden olmuştur (<http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/ismail/010/>)¹⁸.

¹⁶ Erişim Tarihi: 07.06.2013

¹⁷ Erişim Tarihi: 05.07.2011

¹⁸ Erişim Tarihi: 08.05.2012

Türkiye faktoring hacmi 1990'dan 2011 yılına kadar sürekli bir büyüme trendi göstermiş ve bu zaman aralığında ortalama büyüme hızı % 41 olarak gerçekleşmiştir (http://faktoringdernegi.org.tr/gostergeler/dunya_faktoring_pazari)²⁰.

2011 yılına gelindiğinde ise faktoring cirosunda düşüş gerçekleşmiştir. BDDK'nın da yayınladığı TL rakamlarına bakıldığında ciro yaklaşık olarak 75 milyardan 71 milyar TL'ye düşmüştür. TL bazında bakıldığında ciroda yaklaşık % 6'lık bir gerileme vardır. 2011 yılında doların TL karşısında değer kazanmasından dolayı dolar bazlı rakamda düşüş daha fazla gerçekleşmiş ve faktoring cirosu, bir önceki yıla göre dolar bazında % 15 gerilemiştir.

Cirodaki bu düşüş ile ilgili olarak, geçtiğimiz bir-iki yılda faktoring hizmetlerine ihtiyaç duyan ve yoğun olarak faktoring işlemi yaptıran büyük ölçekli firmaların ihtiyaçlarının farklılaşmasından dolayı sistemden çıkmasının ciroları olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Faktoring şirketleri üzerinden kısa vadeli alacakları için tahsilat hizmeti almış olan büyük sanayi grupları bu dalgalanmaya etki etmiş olabilir. Bu noktada BDDK tarafından yayınlamış olan Faktoring Sektörü Ciro Raporundan yararlanılabilir (<http://ebulten.bddk.org.tr/BDMKBulten/Basit.aspx>)²¹.

BDDK 2010 ve 2011 verilerine göre oluşturulmuş olan faktoring sektörü ciro dağılımındaki değişim tablosu aşağıda verilmiştir. Tablo 4'ten hareketle faktoringden elde edilen cironun sektörlere göre dağılımına bakıldığında "Nükleer Yakıt, Petrol Ürünleri, Kömür Ürünleri Sanayi"nin 2011 yılında bir önceki yıla göre en fazla gerileyen sektör olarak öne çıktığı görülmektedir.

¹⁹ Erişim Tarihi: 07.06.2013

²⁰ Erişim Tarihi: 07.06.2013

²¹ Erişim Tarihi: 08.04.2012

Tablo 4. Faktoring Sektörü Ciro Dağılımındaki Değişim

	2010	2011
Tekstil ve Tekstil Ürünleri Sanayi	%7,1	%10,1
Nükleer Yakıt. Petrol Ür. Kömür Ürünleri Sanayi	%19,7	%7,0
İnşaat	%7,8	%10,1
Toptan ve Perakende Ticaret Mot.Ar.Servis Hizmetleri	%3,7	%9,2
Metal Ana Sanayii ve İşlenmiş Madde Üretimi	%4,7	%7,3
Makine ve Teçhizat Sanayi	%3,2	%4,4
Taşımacılık Depolama ve Haberleşme	%3,2	%3,3
Ulaşım Araçları Sanayi	%3,3	%6,4
Diğer Metal Dışı Madenler Sanayi	%2,7	%3,2
Enerji Üretmeyen Madenlerin Çıkarılması	%12,5	%3,0
Gıda, Meşrubat ve Tütün Sanayi	%2,6	%3,7
Enerji Üreten Madenlerin Çıkarılması	%6,2	%9,6
Diğer Toplumsal Sosyal ve Kişisel Hizmetler	%2,3	%4,6
Kağıt Ham. Ve Kağıt Ürünleri Basım Sanayi	%3,0	%2,8

Kaynak: <http://ebulten.bddk.org.tr/BDMKBulten/Basit.aspx> (08.04.2012)

2011 yılında faktoring cirosunda en çok gerileyen "Nükleer Yakıt, Petrol Ürünleri, Kömür Ürünleri Sanayi"nin 2010 ve 2011 yılındaki ciro dağılımını ayrıntılı bir şekilde görmek için BDDK'nın 3 aylık dönemler itibari ile yayınlamış olduğu Sektörel Dağılım Faktoring (Ciro) raporu baz alınarak Tablo 5'te oluşturulmuştur. Tablo 5'te görüldüğü gibi sadece bu sektörün 2010 ve 2011 yılı ciro dalgalanması 5,5 milyar \$ (\$10.011.096) civarında olmuştur.

Tablo 5. Nükleer Yakıt, Petrol Ürünleri, Kömür Ürünleri Sanayi Faktoring Ciro (bin TL)

Dönem	Tutar	Dönem	Tutar
2011/3	2.184.529	2010/3	2.706.399
2011/6	955.283	2010/6	2.598.894
2011/9	820.680	2010/9	3.480.436
2011/12	994.192	2010/12	6.180.052
Toplam	4.954.684		14.965.781

Kaynak: <http://ebulten.bddk.org.tr/BDMKBulten/Basit.aspx> (08.04.2012)

360/Ortalama Faktoring Alacak Vadesi hesaplaması ile bulunan rakama "kaldıraç" denilir. Kaldıraç, aynı parayla bir yıl içerisinde ortalama kaç kez alacak temlik alınabileceği anlamına gelir. Dolayısıyla faktoring şirketlerinin ciroları üzerindeki etkenlerden biri olarak temlik aldıkları faktoring alacaklarının vadesinin kısalığı sayılabilir. 2011 yılı faktoring sektörüne baktığımızda sektörde 2011 yılında faktoring

alacakları arttığı halde cironun düşmüş olduğunu görüyoruz. Cirodaki düşüşün sebebinin, ortalama vadedeki artışın faktoring alacağındaki artıştan daha fazla olması sonucunda ortaya çıktığı sonucuna varılabilir. Cirodaki bu gerilemeye rağmen, sektör diğer segmentlerdeki müşterilerde ve farklı noktalarda büyümeye devam etmektedir. Tablo 6’da görüldüğü gibi faktoring alacakları 2011 yılsonu itibariyle bir önceki yıla göre %15 artarken, aktif büyüklüğü de artmıştır.

Tablo 6: Faktoring Şirketleri- Finansal Göstergeler (₺Milyon)

	2008	2009	2010	2011	2012
Aktif Toplamı	7.800	10.400	14.500	15.600	18.200
Faktoring Alacakları	5.600	8.400	12.400	14.200	16.300
Özkaynaklar	2.300	2.500	3.000	3.400	3.900
Kullanılan Krediler	4.900	7.600	11.100	11.500	12.800
Net Kâr/Zarar	427	330	412	492	623

Kaynak:http://faktoringdernegi.org.tr/assets/uploads/gostergeler/FAKTORA_NG_SEKTA_RA__2013S.pdf (06.06.2013)

BDDK’nın Aralık 2012 Finansal Piyasalar Raporu’na göre;

- Faktoring sektörü 2012 yılında da bir önceki yılda olduğu gibi genişleme eğilimine devam etmiştir.
- Faktoring gelirleri % 38,2 oranında artmıştır.
- Faktoring sektörünün kârı, 2012 yılında bir önceki yıla göre olumlu seyrini sürdürmüş ve % 26,6 artmıştır.

Bütün bu veriler sektörün bir büyüme trendi içinde geliştiğini göstermektedir. Gelecek yıllarda, faktoring hizmetlerinin daha iyi anlaşılması ve daha yaygın olarak kullanılmasına bağlı olarak sektörün büyümesi beklenmektedir. Kurumsallaşmada ilerleme kaydedildikçe, zaten çok sıkı denetim altında bulunan faktoring sektörün yabancı sermayenin ilgi odağı olmaya devam edeceği düşünülmektedir (http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Finansal_Piyasalar_Raporlari/11902fpr_aralik2012_29032013bb.pdf) ²².

²² Erişim Tarihi: 06.06.2013

2.3 Türkiye’de Faktoring İşlemlerine İlişkin Yasal Düzenlemeler

1994 yılına kadar faktoring şirketleri için özel bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle faktoring şirketleri Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde ve herhangi bir anonim şirket gibi sadece Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin alarak kurulmuştur. Bu dönemde ödünç para verme işleriyle uğraşmak isteyen kişilerin faktoring şirketi kurmaları ve faktoring adı altında ödünç para verme işlemleri yapmaları, şirket sayısının hızlı bir şekilde artmasına neden olmuştur (Ergür, 1997: 9). Yine aynı dönemde yeterli bilgi birikimi ve tecrübeye sahip olmayan kişilerin faktoring adı altında ikrazatçılık (ödünç para verme) faaliyetleri ve çek, senet tahsilatı ile uğraşmaları faktoring sektörünün zarar görmesini sağlamıştır. Bu durum ise faktoring işlemlerinin yanlış algılanmasına, sektörde az sayıda bulunan ciddi çalışan ve gerçek anlamda faktoring işlemi yapan şirketlerin itibarının zedelenmesine yol açmıştır (Çalışkan, 2010: 80). Bu sebeplerden dolayı, faktoring şirketleri için özel bir yasal düzenleme yapılması zorunlu hale gelmiştir. Bu amaçla faktoring şirketlerinin faaliyetlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesine ilişkin ilk düzenleme 1994 tarihinde yapılmıştır (<http://www.dogafactoring.com.tr/index.html>)²⁴.

Bu düzenleme ile 30.9.1983 tarihli ve 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin (KHK) bazı maddelerinin değiştirilmesine ilişkin 545 sayılı Kanun Hükmünde Kararname 27.06.1994 tarihli ve 21973 Mükerrer Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu gelişme ile birlikte 90 Sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye 11. maddesinden sonra gelmek üzere “II - Finansman Şirketleri ve Faktoring Şirketlerinin Faaliyetleri, Kuruluş ve Faaliyet Şartları” şeklinde alt bölüm başlığı eklenmiş, bunun yanı sıra 12. ve 13. maddelerde de değişiklik yapılarak faktoring şirketlerinin kuruluş ve faaliyet şartları düzenlenmiştir. Buna göre yapılan değişiklik sonucu 12. Maddeye göre finansman şirketleri ile faktoring şirketlerinin Hazine Müsteşarlığı’nın ön izni ile kurulması karara bağlanmıştır.

²⁴ Erişim Tarihi: 15.11.2012

Ayrıca Kararnamenin 13. maddesine göre; Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın görüşünü alarak, finansman şirketleri ile faktoring şirketlerinin kuruluş ve faaliyetleri ile ilgili usul ve esasları düzenlemeye yetkili kılınmıştır. Hazine Müsteşarlığı, bu yetkiye dayanarak “Faktoring Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik”i hazırlamıştır. Bu yönetmelik 21.12.1994 tarih ve 22148 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu yönetmeliğin amacı; faturaya veya mal veya hizmet satışından doğmuş olduğunu belgelendiren diğer belgelere dayalı alacakları temlik (alacakların mülkiyet hakkının faktore devredilmesi) ederek tahsilini üstlenen ve bu alacaklara karşılık ödemelerde bulunarak finansman sağlayan faktoring şirketlerinin kuruluş ve çalışma esaslarını belirlemektir. Hazine Müsteşarlığı tarafından düzenlenen söz konusu yönetmelik, yürürlüğe giren “Faktoring Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmelik” ile değiştirilmiştir. Bu yönetmelik ile faktoring şirketlerinin mali yönden güçlü finansman şirketleri olarak sektörde yer almalarının sağlanması ve çok az sermaye ile faktoring unvanının kullanılmasının önlenmesi amaçlanmaktadır (Toroslu, 2011: 217).

01.01.2006 tarihine kadar yukarıda adı geçen yönetmelik gereği Hazine Müsteşarlığı tarafından düzenlenmiş olan finansal kiralama, finansman ve faktoring şirketlerinin denetim ve gözetimine ilişkin yetki ve sorumluluk, bu tarihten itibaren Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na (BDDK) devredilmiştir. 2006 yılında faktoring sektörünün düzenlenmesi ve denetiminin Hazine Müsteşarlığından alınarak BDDK’ya devredilmesi bu sektörde önemli bir dönüm noktası kabul edilmektedir. Bu tarihten sonra BDDK’nın yeni düzenlemeleri ile sektörün yapısı aşama aşama değişmektedir.

Yetki ve sorumluluk devrinden sonra faktoring işlemleri, BDDK tarafından 10 Ekim 2006 gün ve 26315 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmış olan "Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik" hükümlerine göre, faaliyet göstermesine izin verilmiş olan firmalar tarafından yürütülmektedir. Bu yönetmelikle birlikte 21.12.1994 tarihli ve 22148 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Faktoring Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında

Yönetmelik” yürürlükten kaldırılmıştır. 10.10.2006 tarihinde yayınlanarak uygulanmaya başlanan ve uygulanmakta olan "Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik"teki bazı maddelerde 23.03.2008, 26.06.2009, 14.01.2011 ve 24.02.2011 tarihlerinde değişikliğe gidilmiştir. En güncel hali 24.04.2013 tarihli 28627 Sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Gelişen faktoring piyasası ile birlikte faktoring işlemlerine ait yasal düzenlemeye ilişkin kanun tasarısı gündeme gelmiştir. BDDK tarafından hazırlanan “Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanun Tasarısı Taslağı” 28 Mayıs 2008 tarihinde Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığı makamına gönderilmiştir (http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/Duzenleme_Taslaklari/4876kanun_tasar%C4%B1s%C4%B1_tasla%C4%9F%C4%B1_29052008.pdf) ²⁵ . 21 Kasım 2012 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda onaylanan 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu, 13.12.2012 tarihli ve 28496 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 6361 sayılı kanun ile birlikte 3/9/1983 tarihli ve 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname yürürlükten kaldırılmıştır.

Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu’nda, finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin kuruluş ve çalışma esasları ile finansal kiralama, faktoring ve finansman sözleşmelerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Kanun ile birlikte şirketlerin kuruluş ve faaliyetleri için yasal altyapı ile etkin gözetim ve denetim sistemi oluşturulmuştur. Ayrıca, şirketler Kanunda finansal kuruluş olarak tanımlanmıştır. Şirketlerin hem mali sistem içerisinde etkin rol alabilmeleri hem de finansal kuruluş olarak güçlü bir sermaye yapısına sahip olabilmeleri için asgari sermaye tutarı da yükseltilmiştir.

Bu şirketlerin günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilen yasal düzenlemeler çerçevesinde faaliyet göstermelerini, kuruluş ve faaliyetlerinin tek bir kanun çatısı altında düzenlenmesini teminen hazırlanan söz konusu yasanın faktoring şirketlerine ilişkin temel özellikleri şöyledir:

²⁵ Erişim Tarihi: 02.02.2012

- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde kurulması öngörülen tüzel kişiliği haiz ve kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliği'ne, şirketler faaliyet izni aldıkları tarihten itibaren bir ay içinde üye olmak zorundadır.
- Faktoring şirketleri ile bankalar, fatura bilgileri de dahil olmak üzere devir aldıkları alacaklarla ilgili bilgileri Risk Merkezi nezdinde veya Birliğin uygun göreceği bir şekilde toplulaştırır. Bilgilerin paylaşımına ilişkin usul ve esaslar Birlik tarafından belirlenir. Aynı faturaya dayalı alacakların birden fazla faktoring işlemine konu edilmesini önlemek için merkezi fatura kayıt sistemi kurulması öngörülmüştür. Fatura ile 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre düzenlenen fatura ve fatura yerine geçen belgeler kastedilmektedir.
- Şirketlere, işlemlerinden kaynaklanan alacaklarından doğmuş veya doğması beklenen, ancak miktarı kesin olarak belli olmayan zararlarını karşılamak amacıyla BDDK tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde karşılık ayırmak zorunluluğu getirilmiştir. (Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri'nce Alacakları İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ). Kanunda, ayrılması gereken karşılıkların tesis edilmemesi durumunda, bin Türk Lirasından az olmamak üzere, ayrılması gereken karşılık tutarının binde ikisine kadar; Kurumca verilecek süre içinde aykırılığın giderilmemesi durumunda ise, tesis edilmeyen karşılık tutarının yüzde üçü oranında idari para cezası uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

3. Faktoring İşlemlerinin Fonksiyonları

Faktoring işleminin; finansman, hizmet ve teminat fonksiyonu olmak üzere başlıca üç temel fonksiyonu bulunmaktadır. Faktoringin en büyük özelliği, ayrı ayrı kurumlardan alınabilecek olan bu hizmetlerin tek bir kurum tarafından bir arada verilmesidir (Boran, 1998: 17).

Bu fonksiyonlar içinde sadece hizmet fonksiyonu tüm faktoring türleri için ortak bir özelliktir. Hizmet fonksiyonu olmayan bir faktoring sözleşmesi düşünülemez. Fakat finansman veya teminat fonksiyonu olmayan faktoring türleri vardır. Finansman

fonksiyonu bulunmayan faktoring türü vadede ödemeli faktoring iken teminat fonksiyonu olmayan faktoring türü ise gerçek olmayan faktoring (rücu edilebilir faktoring) olarak nitelendirilir (Kocaman, 1994: 10).

3.1 Finansman Fonksiyonu

Faktoring işlemi her şeyden önce satıcının nakit sorununu çözerek finansman sağladığı için finansman fonksiyonu faktoring işleminin en önemli fonksiyonu olarak gündeme gelmektedir (Berk, 1990: 361; Melemen ve Arzova, 2000: 371). Faktor, satıcıya alacakların tahsilini beklemeksizin belli orandan peşin ödeme yaparak onu finanse edebilmektedir (Ercan, 1991: 12). Faktoring yoluyla müşteri alacaklarının finansmanında avans yöntemi veya iskonto yöntemi kullanılabilir (Ceylan, 2003: 5).

1. Ön Ödeme veya Avans Yöntemi: Bu yöntemde, faktoring şirketi müşterisinin alacağını fatura suretleri ya da malın gönderildiğine dair belgelerle kanıtlaması üzerine fatura tutarının genellikle % 80'ini (sözleşmede belirlenen limitler dahilinde) müşterisine ödemektedir. Faktoring şirketi bu ön ödeme için borçlunun borcu ödeme tarihine kadar banka cari hesap faizi oranında faiz işletmektedir (Bellek, 1994: 59). Böylece müşteri, alacaklarının karşılığını vadesinden önce avans olarak almakta ve faktoring şirketi tarafından müşterinin finansmanı sağlanmaktadır (Kocaman, 1994: 11). Kalan % 20'lik bakiye olası riskler karşılığı olarak faktoring şirketi tarafından tutulmaktadır. Faktoring şirketi, vadesi geldiğinde tahsilatı yaptıktan sonra fatura tutarının % 20'lik bölümünden faiz ve komisyon giderlerini düşerek kalan bakiyeyi satıcıya ödemektedir (Erdemol, 1992: 21).
2. İskonto Yöntemi: İşletmeler iskonto bedeli karşılığında vadesinden önce alacağını tahsil ederek nakit ihtiyaçlarını karşılamak olanağını sağlamaktadır (Özdemir, 2005: 200). Bu yöntemde önce alacakların peşin değeri hesaplanmaktadır. Daha sonra faktoring şirketinin komisyon tutarı ve yaptığı masraflar düşülerek kalan tutar müşterisine ödenmektedir. (Ceylan, 2003: 5).

3.2 Hizmet Fonksiyonu

Factoring işleminin hizmet fonksiyonu satıcı firmanın muhasebe kayıtlarının tutulması, tahsilat hizmetleri, kredi kontrolü, piyasa istihbaratları gibi işlevleri içermektedir (Toroslu, 2000: 138).

Muhasebe kayıtlarının factoring şirketi tarafından tutulmasıyla müşteri, borçlularının hesabını doğrudan izleme imkânını faktöre bırakmaktadır. Müşteri bundan böyle çok sayıda borçlusunun hesabını değil de sadece faktor tarafından devralınan alacakların karşılığının gösterildiği faktorün hesabını izleyecektir (Kocaman, 1992: 30). Faktor kuruluşlar, müşterilere hesap özetleri, tahsil edilen alacaklar gibi çeşitli bilgiler göndermektedir. Böylece faktor, müşterilere, borçluları izleme ve dolaylı da olsa denetleme olanağı sağlamış olmaktadır (Ceylan, 2003: 4).

Tahsilat hizmetleri ile factoring şirketleri tarafından yapılan iş, bankalar gibi işletmenin alacağının komisyon karşılığında vadesinde tahsil edilmeye çalışılmasıdır. Böylece işletmelerin tahsilat işlemine zaman ve işçilik ayırmalarına gerek kalmadan işletme yönetiminin diğer işletme fonksiyonlarına ayıracakları zamanları artmaktadır (Ceylan ve Korkmaz, 2003: 179).

Factoring firması çok sayıda firmanın ödeme kabiliyetini belirleyebilecek veri, bilgi ve uzman kadrosuna sahiptir. Böylece faktor, müşterilerin kredi değerliliğini belirlemek açısından tek tek işletmelere özellikle de küçük ve orta ölçekli işletmelere göre avantajlıdır (Bakır, 1985: 17). Factoring şirketleri satıcı firmalar ile factoring sözleşmesi imzalamadan önce alıcıların kredi değerliliği hakkında araştırma yaparlar. Bu araştırma sonucundan müşterilerini de bilgilendirmektedir. Bu sayede satıcı firmalar, alıcıların finansal durumları hakkında bilgi sahibi olmakta ve riskli firmalara mal satmaktan kaçınabilmektedir (Toroslu, 2011: 12).

Factoring şirketleri, piyasa istihbaratları hizmeti gereği olarak da kendi müşterilerinin ve alıcı firmaların çalıştığı sektörleri yakından takip ederler ve bu sektörler hakkında

güncel bilgiye sahip olurlar. Bu bilgileri, pazarlama politikalarına yardımcı olmak üzere müşterilerine aktarırlar (Toroslu, 2000: 138).

3.3 Teminat Fonksiyonu

Teminat fonksiyonuna “delkredere²⁶ fonksiyonu” da denilmektedir. Faktoring şirketinin kendisine devrolunan alacaklar bakımından borçlunun ödememesinin riskini üstlenmesidir (Kocaman, 1994: 13). Teminat fonksiyon gereği olarak alacakların tahsil edilememe riski satıcıdan faktore geçmekte dolayısıyla faktörün satıcıya rücu hakkı bulunmamaktadır (Ercan, 1991: 68).

Faktoring şirketi alacağın tahsil edilememesi riskini üstlenmeden önce müşterinin borçlularının ödeme gücünü araştırır ve sonucun olumsuz çıkması halinde alacağı satın almayı reddetme hakkını saklı tutar. Böylece faktoring şirketi, sadece borçlusunun ödeme gücünü araştırdığı ve onayladığı alacakları ödememe riskini üstlenir (Kocaman, 1994: 13). Bu noktada faktoring şirketi tarafından gerekli araştırmalar yapıldıktan sonra müşteriye hangi oranda riskin karşılanacağını belirten limit onay bildirimi yapılmaktadır (Ceylan, 2003: 2).

Teminat fonksiyonunun kapsamı, borçlunun ödeme güçlüğü içine girmesi veya iflas etmesi durumunda alacağın tahsil edilememesi riski ile sınırlıdır. Alıcılara gönderilen malların kusurlu olmasından dolayı alacağın tahsil edilememesi durumu teminat fonksiyonunun kapsamı dışındadır (Toroslu, 2000: 138). Malın hatalı veya bozuk yollanması gibi üreticinin sorumlu olduğu haller dışında ödenmeme riski faktoring şirketine ait olmaktadır (Çonkar, 1993: 67). Bunu bir örnekle açıklayalım. A kişinin B kişisi ile bir eserin satışına ilişkin satış sözleşmesi yaptığını varsayalım. Aynı zamanda alacaklı A, bu satış işlemi ile ilgili Borçlu B’den ileri bir tarihte tahsil edilecek olan alacağını F Faktoring Şirketine satmış olsun. Alacaklı A’nın, daha sonra teslim ettiği eserin ayıplı (noksan) çıkması durumunda; B tarafından ileri sürülecek itirazlardan F Faktoring Şirketi değil, A kişisi sorumlu olacaktır. Çünkü F faktoring şirketi, sadece borçlu B’nin ödeme gücünden sorumludur (Kocaman, 1994: 14).

²⁶ Üçüncü kişinin yükümlülüklerden sorumlu olmak.

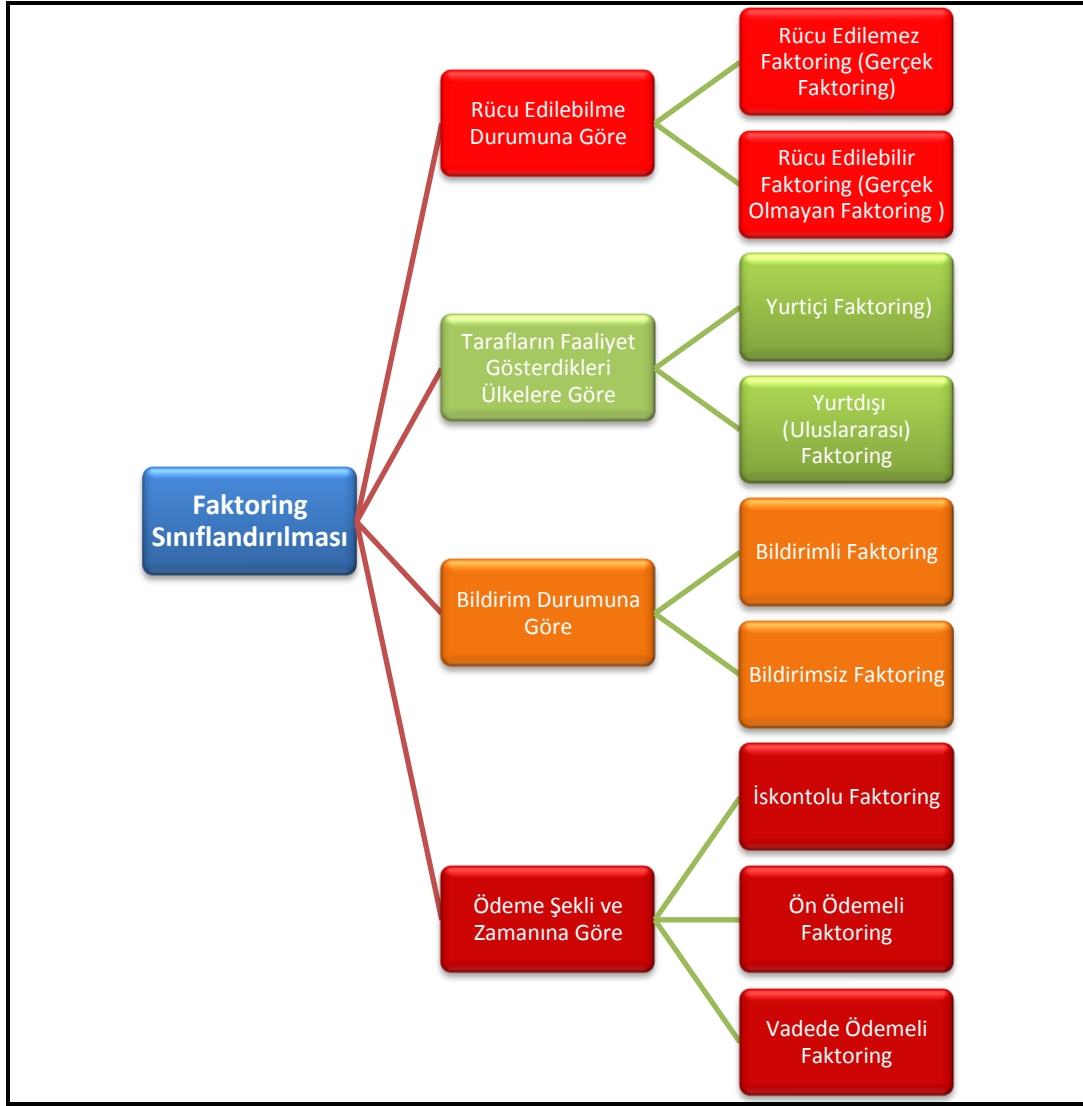
Faktoring şirketleri, üzerlerine aldıkları riskleri en aza indirmek için borçlu olan müşterilerin sayılarını artırarak çeşitlendirme ile riski azaltmayı amaçlar.

Riski azaltmanın bir başka yolu ise alacakları sigorta ettirmektir. Bu işleme *risk reasüransı* denilmektedir. Alacakların sigortalanmasıyla riskin genellikle % 70-80'i sigorta şirketi tarafından karşılanırken geriye kalan risk ise faktoring kuruluşuna ait olmaktadır. Borçlulardan biri ödeme güçlüğüne düştüğünde riskin % 100'ünü üstlenen faktör, bunun %80'ini sigorta şirketinden almakta ve kalan kısmını ise kendisi karşılamaktadır (Ceylan ve Korkmaz, 2008: 179). Alacakların ödenmeme riskinin sigorta edilmesi faktöre bir çeşit kontrgaranti sağlamaktadır (Bayraktutan, 1992: 168).

4. Faktoring Sınıflandırılması

Faktoring şirketleri tarafından satıcı firmaların farklı ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla farklı faktoring hizmetleri yaratılmıştır. Satıcı ve alıcının aynı veya farklı ülkelerde bulunması, satıcının faktoring işlemlerinden yararlanma biçimi, tarafların sözleşmede bazı koşulları belirlemesi gibi nedenlerle farklı faktoring türleri ortaya çıkmaktadır (Onursal, 2001: 70).

Faktoring sisteminin uygulanış şekilleri; rücu edilebilme durumuna göre, tarafların faaliyet gösterdikleri ülkelere göre, bildirim duruma göre, ödeme şekli ve zamanına göre sınıflandırılmaktadır ve bu durum Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Faktoring Uygulama Biçimleri

Kaynak: Özulucan, 2009: 17

4.1 Rücu Edilebilme Durumuna Göre Sınıflandırma

Faktoring işlemi açısından değerlendirilmesi gereken temel ayrımlardan biri rücu edilebilme durumuna göre gerçek ve gerçek olmayan faktoring ayrımıdır. Bu ayrımın temelini, faktörün temlik aldığı alacağa ilişkin olarak, satıcıya rücu edip etmeyeceği belirler (Şener, 2005: 11). Eğer faktoring şirketi finansman ve hizmet fonksiyonlarının yanı sıra teminat fonksiyonu da üstleniyorsa bu faktoring türü “gerçek faktoring” olarak isimlendirilir. Teminat fonksiyonu üstlenildiği için alacağın vade tarihinde tahsil edilememesi durumunda faktoring şirketi, satıcıya rücu etme hakkına sahip değildir. Bu

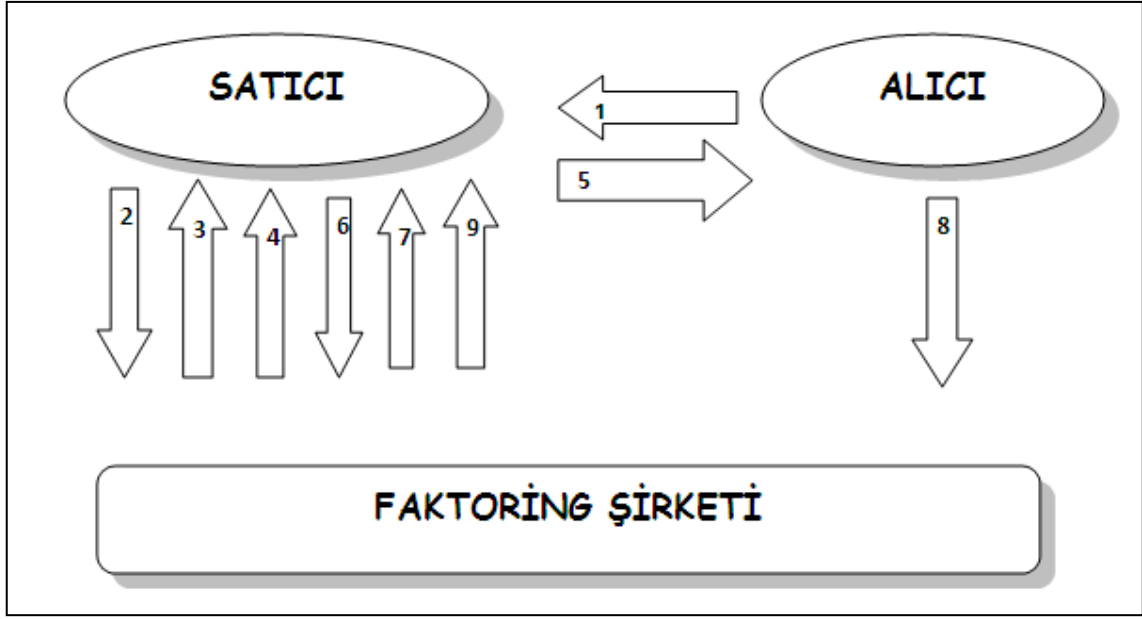
açından gerçek faktoringe “Rücu Edilemez Faktoring” ya da “Tam Servis Faktoring” de denilmektedir (Toroslu, 2011: 32).

Rücu Edilebilir Faktoring veya gerçek olmayan faktoringte ise, gerçek faktoringten farklı olarak alacağın tahsil edilememesi riskini faktoring şirketi üstlenmemektedir. Risk, satıcı üzerinde kalmaktadır. Bu tür faktoringte borçlunun ödemede bulunmaması halinde faktoring şirketi, satıcıya rücu edebilmekte ve alacağa ilişkin yaptığı ön ödemeyi talep edebilmektedir (Bellek, 1994: 61).

4.2 Tarafların Faaliyet Gösterdikleri Ülkelere Göre Sınıflandırma

Tarafların aynı veya farklı ülkelerde bulunmaları itibariyle faktoring, Yurtiçi ve Yurtdışı Faktoring olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir.

Yurtiçi Faktoring: Faktoring işlemindeki tarafların aynı ülkede olması durumunda yapılan faktoring işlemidir (Parasız ve Yıldırım, 1994: 365). Yurtiçi faktoring işleminde satıcı, alıcı ve faktoring şirketi olmak üzere ilgili üç taraf vardır (Melemen ve Arzova, 2000: 369). Bu üç taraflı ilişkide satıcı, vadeli olarak mal veya hizmet satımında bulunarak alacaklı duruma gelen, faktoring hizmetini talep eden ve alacaklarını faktoring şirketine devreden kişi ya da kurumdur. Satıcı aynı zamanda faktörün müşterisi konumundadır. Alıcı, satıcıdan vadeli olarak mal veya hizmet satın alarak ona borçlu duruma gelen tarafı temsil ederken faktoring işleminde faktoring şirketi ise satıcının vadeli alacaklarını temlik yolu ile satın alan finansal şirkettir (Toroslu, 2011: 8). Aşağıda verilen Şekil 4 yardımıyla yurtiçi faktoringin işleyiş süreci aşamalı olarak anlatılmaktadır.

Şekil 4. Yurtiçi Faktoring İşleyişi

Yurtiçi faktoring işleminin başvuru aşaması;

- 1 Ankara’da ikamet eden Alıcı Ada, vadeli olarak almak istediği “x” malına ilişkin siparişini İstanbul’da faaliyette bulunan Satıcı Selim’e bildirir.
- 2 Satıcı Selim, bu malın vadeli satışı ile ilgili olarak vade tarihini beklemeden nakit ihtiyacını gidermek için Fatih Faktoring Şirketi ile faktoring işlemi yapmak ister. Bunun için Satıcı Selim, Fatih Faktoring Şirketi’ne başvurarak Alıcı Ada hakkındaki bilgileri iletir.
- 3 Fatih Faktoring gerekli incelemeleri yaptıktan sonra Ada’nın kredibilitesi doğrultusunda ön limit ve çalışma şartlarını Selim’e bildirir.
- 4 Selim ile Fatih Faktoring arasında faktoring sözleşmesinin imzalanması ile birlikte Fatih Faktoring belirlediği ön limiti kesinleştirir.

Yurtiçi faktoring işleminin fatura devri ve tahsilat aşaması;

- 5 Selim, “x” malını ve üzerinde devir bildirimi bulunan ilgili faturayı Ada’ya gönderir.
- 6 Selim aynı anda faturanın bir kopyasını Fatih Faktoring’e de gönderir.
- 7 Fatih Faktoring, daha önce anlaşılan sözleşme şartları çerçevesinde Selim’e ön ödeme yapar.

- 8 Vade tarihinde Fatih Faktoring, fatura tutarını Ada'dan tahsil eder. Ada'nın vade tarihinde borcunu ödeyememesi durumunda yapılan anlaşma eğer teminat fonksiyonunu da içeriyorsa , Selim'e gerekli ödemeyi Fatih Faktoring yapar. Aksi takdirde Fatih Faktoring ödenmeyen borç için Selim'e rücu etme ve yaptığı ön ödemeyi talep etme hakkına sahip olmaktadır.
- 9 Fatih Faktoring, ön ödeme ve masrafları (faiz, komisyon ve BSMV) düşükten sonra kalan kısmı Selim'e öder.

Yurtdışı (Uluslararası) Faktoring: Alıcı ve satıcının farklı ülkelerde olması durumunda gerçekleştirilen faktoring işlemidir. Yurtdışı faktoring işleminde; satıcı, alıcı, faktoring kuruluşu ve muhabir faktoring kuruluşu olmak üzere dört taraf bulunmaktadır. Muhabir faktoring kuruluşu, alıcının ülkesinde bulunan, alıcının ödemelerini yaptığı ve satıcının ülkesindeki faktore muhabirlik hizmeti veren faktoring firmasıdır (Toroslu, 2011: 8).

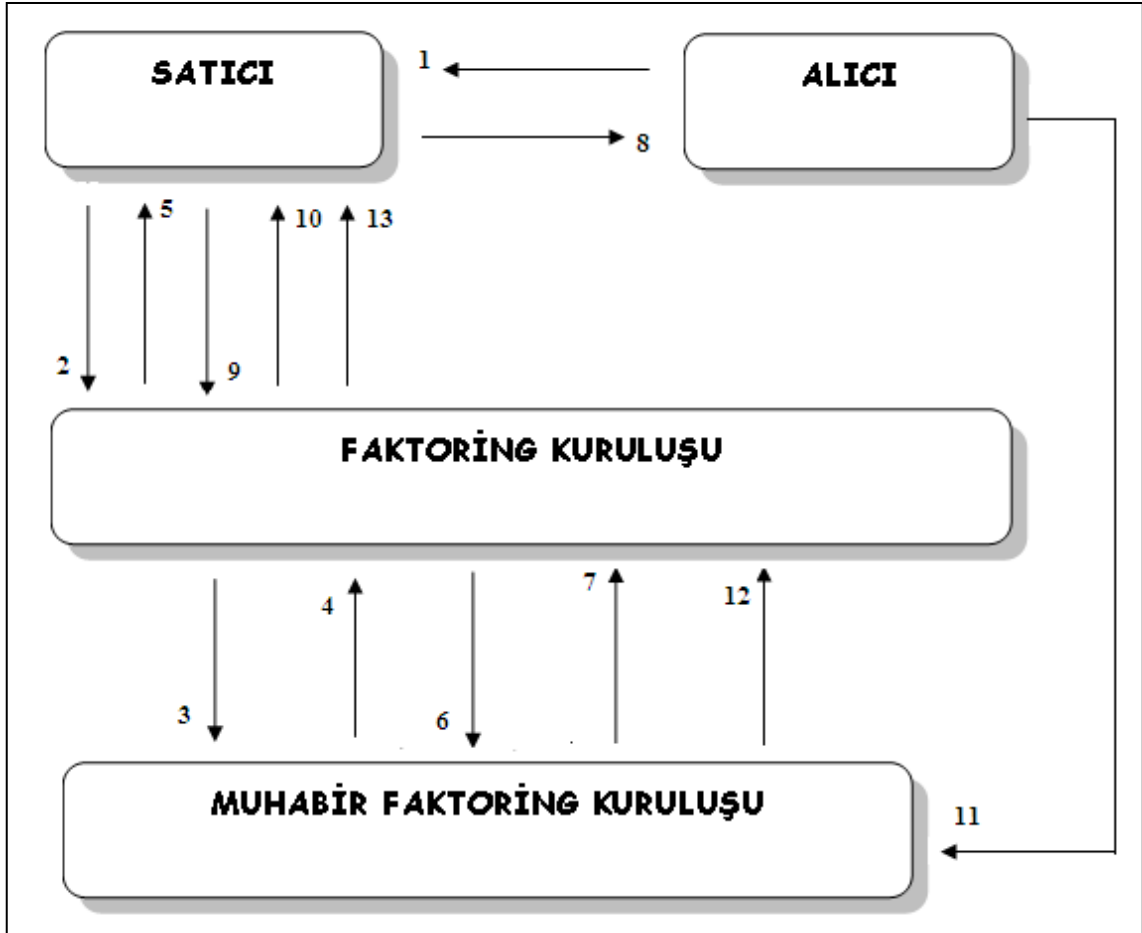
Yurtiçi faktoring ile uluslararası faktoring arasında satıcı işletmeler açısından fark yoktur. Finansman sağlanması, alacakların tahsili ve riskin üstlenilmesi için satıcı işletmenin muhatabı kendi ülkesindeki faktordür. Fakat faktoring şirketi için yurtiçi ve uluslararası faktoring arasında fark vardır. Uluslararası faktoringte, faktoring şirketi farklı ülkelerde bulunan alacakların tahsilatında ilgili yabancı ülkedeki muhabir faktoring şirketi ile işbirliği içinde olabilir ya da olmayabilir (İTO, 1998: 45). Faktörün yurt dışında bir başka faktörle işbirliği yaptığı durumda geçerli olan bu sisteme “İkili Faktör Sistemi” adı verilir. Faktörün yurt dışında bir başka faktörle işbirliği yapmadan tek başına çalıştığı durumda geçerli olan sistem ise “Tek Faktör Sistemi”dir (Özakman 1991:19).

Uluslararası Faktoring, İhracat Faktoringi ve İthalat Faktoringi olarak ikiye ayrılmaktadır (Sarısoy, 2011: 115).

İhracat Faktoringi: Satıcı işletmenin (ihracatçı) yurt içinde, alıcı işletmenin (ithalatçı) ise yurt dışında olduğu faktoring işlemidir. Faktoring şirketinin devraldığı alacak ihracat işleminden kaynaklandığı için alıcı yurt dışındadır. İhracat faktoringinde risk, yurt içi faktoringe kıyasla daha fazla olduğundan muhabir bir faktörün hizmetinden yararlanılır (Tarakçı, 1994: 50; Boran, 1998: 20). Bu muhabir faktör, bazen faktörün şubesi veya

temsilcisi bazen de ithalatçının ülkesindeki bir başka faktoring şirketi olabilmektedir (Toroslu, 2011: 27).

İhracat faktoring sisteminin işleyiş süreci şematik olarak Şekil 5’te gösterilmiştir.

Şekil 5. İhracatta Tam Servis Faktoring İşleyişi - İkili Faktor Sistemi

İhracatta tam servis faktoring başvuru aşaması

- 1 Almanya’da ikamet eden Alıcı Ahmet, İstanbul’da faaliyette bulunan Satıcı Selim tarafından vadeli olarak satılacak olan “M” malına ilişkin siparişini Satıcı Selim’e bildirir.
- 2 Selim, bu malın ihracat işlemine yönelik vadeli satışı ile ilgili olarak hem vade tarihini beklemeden nakit ihtiyacını gidermek hem de faktoringin diğer tüm fonksiyonlarından da yararlanmak için Fatih Faktoring Kuruluşu ile Tam hizmet Faktoring işlemi yapmak ister. Bunun için Selim, kendi ülkesindeki Fatih Faktoring

Kuruluşuna başvurarak Almanya'ya mal satmak istediği Ahmet ile ilgili bilgileri Fatih Faktoring'e verir.

- 3 Fatih Faktoring bu bilgileri Ahmet'in ülkesindeki Murat Muhabir Faktoring Kuruluşu'na göndererek Ahmet için ön limit talep eder.
- 4 Murat Muhabir Faktoring Kuruluşu gerekli çalışmaları yaptıktan sonra Fatih Faktoring'e ön limitleri bildirir.
- 5 Fatih Faktoring ön limitleri ve kendi çalışma şartlarını Selim'e sunar.
- 6 Faktoring sözleşmesinin imzalanması ile beraber Fatih Faktoring Kuruluşu, Murat Muhabir Faktoring Kuruluşu'na kesin limit başvurusunu gönderir.
- 7 Murat Muhabir Faktoring Kuruluşu, Ahmet için onayladığı kesin limitleri Fatih Faktoring'e bildirir.

İhracatta tam servis faktoring fatura devri ve tahsilat aşaması

- 8 Selim, "M" malını ve üzerinde devir bildirimi bulunan ilgili faturayı Ahmet'e gönderir.
- 9 Selim, bildirimli faturanın bir kopyasını Fatih Faktoring Kuruluşu'na gönderir.
- 10 Fatih Faktoring, Selim'e anlaşmış oldukları oranda ön ödemeyi yapar.
- 11 Vade tarihinde Murat Muhabir Faktoring Kuruluşu Ahmet'ten tahsilatı yapar. Ahmet, herhangi bir nedenle vade tarihinde ödemeyi yapamazsa tam hizmet faktoringi olduğu için tahsil edilemeyen alacaklar uluslararası faktoring kuralları çerçevesinde Murat Muhabir tarafından Fatih Faktoring Kuruluşuna, Fatih Faktoring tarafından da Selim'e ödenir. Tam hizmet faktoring işlemi olmasaydı bu durumda Murat Muhabir Faktoring Kuruluşu , Fatih Faktoring Kuruluşuna, Fatih Faktoring Kuruluşu da Selim'e rücu ederek yapılan ön ödemeyi talep etme hakkına sahip olacaktır (Çonkar, 1993: 74).
- 12 Murat Muhabir Faktoring Kuruluşu kendi masraflarını düşerek kalan kısmı Fatih Faktoring'e gönderir.
- 13 Fatih Faktoring, ön ödeme ve masrafları (faiz, komisyon) düşükten sonra kalan bakiyeyi Selim'e öder.

İthalat Faktoringi: Satıcı firmanın (ihracatçı) yurt dışında, alıcı firmanın (ithalatçı) ise yurt içinde olduğu faktoring işlemidir (Toroslu, 2011: 28). Bu faktoring türü sayesinde

ithalatçının bulunduğu ülkedeki faktoring şirketinin, yurtdışındaki muhabiri aracılığı ile yurt dışındaki ihracatçıya vadesinde ödeme yapma garantisi verilir. Bu garanti, yurt içindeki ithalatçıya akreditif açmadan ithalat yapabilme imkânı sağlamaktadır (Tarakçı, 1994: 50; Boran, 1998: 20).

İthalat faktoringinde yurtiçinde bulunan ithalatçı konumundaki alıcı, yurtdışından alacağı mal ile ilgili olarak akreditif açtırmak zorunda kalmadan ihtiyacı olan malı ithal etmiş olur. Yurtdışında bulunan ihracatçı konumundaki satıcı açısından bakarsak eğer; faktoring şirketinin muhabiri aracılığıyla satıcıya verilen garanti sayesinde satıcı, alacağının ödenmeme riskini düşünmemiş olacaktır.

İthalat faktoringi, ihracat faktoringinin tam tersi olarak düşünülebilir. İthalat faktoringi uygulamasında, ithalatçı ile ilgili faktoring başvurusu yurtdışındaki muhabirden, Faktoring Şirketine gelir. İthalatçılar adına yurtdışı muhabirlere garanti limiti verilebildiği gibi, işlemler sadece tahsilat amaçlı da olabilir (<http://www.zorlufactoring.com/UluslararasıFaktoring.aspx?m=2>)²⁷.

- Garanti verilen işlemlerde; Faktoring şirketi ithalatçı firmanın kredi risk analizini yapar ve ithalatçı adına yaptığı limit tahsisini muhabire bildirir.
- Tahsilat hizmeti verilecek işlemlerde; Faktoring şirketi ithalatçıya temlik ihbarı yapar ve alacakların vadelerinde tahsilat takibini yapar.

Faktoring Şirketi tahsil ettiği alacak bedellerini Muhabir Faktor hesaplarına öder. Faktor, bu hizmetlerle ilgili oluşan tüm masraf ve komisyonları iki şekilde tahsil edebilir:

1. Muhabir Faktor aracılığı ile satıcıdan tahsil edilir ve Faktor'e ödenir.
2. Faktor tahsil ettiği alacak bedellerinden, ithalat faktoringi ile ilgili oluşan tüm masraf ve komisyonlarını düşükten sonra Muhabir Faktor'e bakiyeyi öder (<http://faktoringdernegi.org.tr/faktoring/isleyis>)²⁸.

²⁷ Erişim Tarihi: 01.10.2012

²⁸ Erişim Tarihi: 02.02.2012

4.3 Bildirim Durumuna Göre Sınıflandırma

Bildirim, fatura üzerine yapıştırılan etiketle veya basılan kaşe ile yapılır ve ödemenin faktore yapılması sağlanır (Bellek, 1994: 61). Böylece borçlu olan alıcı firma ile faktoring şirketi birbirlerinden haberdar olur (Toroslu, 2000: 139). Alacağın temlikinin borçluya bildirilip bildirilmeyeceği esasına dayanan bu sınıflama bildirimli faktoring ve bildirimsiz faktoring olmak üzere ikiye ayrılır. Satıcının alacaklarını faktore devrettiğini alıcıya bildirdiği faktoring türüne “Bildirimli Faktoring” denir (Şener, 2005: 9).

Bildirimsiz faktoring işleminde satıcı, faturaların üzerine ödemelerin faktore yapılmasına ilişkin bir not koyduğu takdirde alıcı ile ilişkilerinin olumsuz etkileneceğini düşünerek faktoring şirketinin adını gizli tutmak isteyebilir. Bu işlem, satıcının kredili olarak satacağı malları peşin bedelle faktore satması, faktorün de satıcıya malların alıcıya teslimi ve bedelinin sağlanması için vekâlet vermesi yoluyla yürütülmektedir. Faktorün varlığı hakkında alıcıya bilgi verilmemektedir (Onursal, 2001: 74). Bu durumda temlikten habersiz olan alıcı, borcunu alacaklı gibi görünen fakat gerçekte bu sıfatını faktore devretmiş olan satıcıya ödeyecek; satıcı ise bu ödemeleri faktore iletecektir (Öndeş, 1994: 24) Burada satıcı firmalar faktorün ajanı olarak alacak tahsilatlarını bizzat kendileri yapmaktadır (Bellek, 1994: 61). Bu tür faktoringte, faktoring şirketi tarafından alacağın vadesinde tahsil edilmesi hizmeti verilmemektedir (Toroslu, 2000: 139).

4.4 Ödeme Şekli ve Zamanına Göre Sınıflandırma

Faktoring işleminde faktoring şirketinin devraldığı alacaklarla ilgili olarak satıcı işletmeye yapacağı ödemenin şekli ve zamanına göre de faktoring işlemleri sınıflandırılabilir. Bunlar; iskontolu, ön ödemeli ve vadede ödemeli olarak ayrılmaktadır (Özulucan, 2009: 17)

- *İskontolu Faktoring* işleminde faktoring kuruluşuna devredilen alacaklar için faktor, iskonto oranı nispetinde masrafı ve % 5 BSMV tutarını alacağın nominal değerinden düşerek satıcı işletmeye ödemedede bulunur. İskontolu faktoringde alacağın ödenmeme riskinin faktor tarafından üstlenilip üstlenilmediğine göre

satıcıya sunulan hizmetler içinde finansman hizmetinin yanı sıra teminat hizmeti de yer alabilmektedir (Özulucan, 2009: 17)

- *Ön Ödemeli Faktoringte*, faktoring şirketi alacakların vadesini beklemeden satıcı firmaya belli bir miktarda ön ödeme yapmaktadır. Ön ödeme oranı genellikle % 80 olarak uygulanmaktadır (Toroslu, 2000: 139). Kalan tutarın ödemesi, alacağın vade tarihinde tahsil edilmesinin ardından faktoring ücret ve komisyonları mahsup edilerek gerçekleştirilir.

İskontolu faktoring ile ön ödemeli faktoring süreç olarak birbirine benzese de ön ödemeli faktoringde alacağın belli bir kısmı için ön ödeme yapılmakta ve kalan kısım alacağın tahsil edilmesine kadar bekletilmektedir. İskontolu faktoring işleminde ise alacağın vade tarihinde satıcı işletmeye ödenecek herhangi bir tutar kalmamaktadır (Özulucan, 2009: 17).

- *Vadede Ödemeli Faktoringte* ise ön ödemeli faktoringte olduğu gibi faktor, satıcı firmanın vadeli alacaklarını satın almaktadır ama farklı olarak kendisine herhangi bir ön ödeme yapılmamaktadır. Bu tür faktoringte finansman fonksiyonu bulunmamaktadır (Toroslu, 2011: 33).

5. Faktoring İşleminde Risk Değerlendirmesi

Faktoring işlemi temelde alacakların ödenmemesi riskinin paylaşımına dayanan finansal bir faaliyet olduğu için faktoring anlaşması sonucu alıcı ile karşı karşıya kalacak olan faktor, bu tür bir anlaşmaya girmeden önce karşı karşıya olduğu risklerin neler olduğunu değerlendirmek zorundadır. Bu riskler satıcı ile ilgili riskler, rücu edilemez faktoringte mal ve hizmet alıcısı ile ilgili risklerdir (Melemen ve Arzova, 2000: 384).

5.1 Satıcı ile İlgili Risk Değerlendirmesi

Faktoring şirketinin, satıcı firma ile faktoring sözleşmesi imzalamadan önce üstleneceği riskleri değerlendirmesi gerekmektedir. Bu değerlendirmeler faktoring şirketinin riskleri üstlenip üstlenmeme kararı vermesine ve riskleri üstlenecek ise talep edeceği faktoring komisyonunun düzeyini belirlemesine yardımcı olacaktır (Toroslu, 2011: 49).

Satıcı ile ilgili risk değeriendirilmesi yapılırken aşğıdaki adımlar izlenir (Ceylan, 2003: 19):

Satıcı işletme değeriendirilirken ilk aşamada, anlaşma talebinde bulunan işletmenin sürekliliğı incelenildikten sonra, satın alınacak alacakların kalitesi üzerinde durulmalıdır. Faktor, satıcı işletmenin geçmiş performansını, verilen teklif formundan yararlanarak yapabilir. Teklif formunda işletme ile ilgili bilgiler, ortaklar ve iştirak edilen işletmelerle, mali yapı, işletmeye mal satanlar veya alanlar ile ilgili bilgiler, son bir yıla ait satış rakamları, son birkaç yıl içinde tahsil edilemeyen alacaklar, gelecek on iki ay için satış tahmini, satış koşulları, denetlenmiş gelir ve bilanço gibi birçok bilgi yer almaktadır

Satıcı işletmenin değeriendirilmesinde ikinci aşama olan işletmenin mevcut mali yapısının incelenmesinden sonra üçüncü aşamada işletmeye yapılan satış iadeleri ilgili bilgilerin incelenmesi gerekmektedir. İade tutarı ne kadar fazla ise, satıcı ile faktor arasında problem çıkma olasılığı da o kadar yüksektir. Bu nedenle, bu aşamada işletmenin yıllık iade miktarının endüstri ortalaması ile karşılaştırılması yapılmalıdır.

Değeriendirmede son aşama, işletmenin alacak devir hızının belirlenmesidir. İşletmenin alacak devir hızı, endüstri ortalamasının altında ise, mamullerin kalitesiyle ilgili sorunların varlığından edilebilir.

Faktoring şirketi yapacağı değeriendirme sonuçlarına göre, bu riski alıp almayacağına karar vererek isteyeceğı komisyonu belirler.

5.2 Alıcı ile İlgili Risk Değeriendirmesi

Uluslararası faktoringte bu değeriendirme muhabirlik ilişkisi çerçevesinde yapılırken yurtiçi faktoringte ise faktoring şirketi tarafından yapılmaktadır. İşletmenin içinde bulunduğu sektör alıcı firmanın riskinin belirlenmesinde önemlidir. Çünkü çeşitli sektörlere dağılmış iş hacmi faktoring şirketinin riskini düşüren bir unsurdur (Toroslu, 2011: 43).

Rücu edilemez faktoring hizmeti veren faktoring şirketleri için alıcıdan doğabilecek risk büyük önem taşımaktadır. Çünkü kredi sigortasının primini bu risk belirler. Faktoring şirketi tarafından yapılan alıcılara ait risk değerlendirmesi şu konuları içerir (Melemen ve Arzova, 2000: 386):

- ✓ Satıcının alıcılarına ait tahsil edilemeyen alacaklarının yıllar itibariyle dökümü: Risk değerlendirmesinin bu kısmında tahsil edilemeyen alacaklarla ilgili olarak son üç yılın kayıtları incelenir. Tahsilatı gerçekleşmeyen alacakların oranı incelendiği gibi satıcının alıcıya uyguladığı tahsilata ilişkin yöntem ve esaslar da incelenmektedir.
- ✓ Satıcının, alıcılara uyguladığı kredi değerlendirme yöntemlerinin çağdaş yöntemlerden oluşup oluşmadığının belirlenmesi: Bu şekilde satıcının tahsil edilemeyen alacaklarda etkisinin olup olmadığı araştırılır.
- ✓ Satıcının alacak yönetiminde uyguladığı yönetim anlayışının sorgulanması: İşletmenin alacak yönetim politikasına göre, alacaklarını zamanında tahsil edip edemediği incelenir.
- ✓ Faktoring şirketi tarafından satıcının ve alıcılarının geçmiş iki yıl ve cari yıl olmak üzere toplam üç yıldaki durumları belirlenerek alınacak riskin düzeyi tespit edilir.

5.3 Diğer Riskler

Özellikle uluslararası faktoring işleminde önem taşıyan ülke riski ve kur riski de faktoring işleminde değerlendirilmesi gereken riskler arasındadır. İhracat faktoring işleminde ihracatçı açısından nakit elde etmenin yanı sıra dış ticaretin finansmanında mevcut olan tüm risklere karşı korunmak da önemlidir. Dış ticaretin finansmanında ihracatçının karşılaşabileceği en önemli risklerden biri ülke riskidir. Ülke riski; politik risk, transfer riski ve ticari risk olarak sınıflandırılabilir (Toroslu, 2011: 44).

Politik risk, ithalatçı firmanın ülkesindeki devletin aldığı olağanüstü önlemler, savaş, iç savaş, devrim, ayaklanma gibi politik olaylardan kaynaklanmaktadır.

Ülke riski içinde sınıflandırılan diğer bir risk olan transfer riski, ithalatçının bulunduğu ülkede belirlenmiş döviz cinsinden borçların ödenmesinde karşılaşılan güçlüklerden veya borçların ödenmesinden kaçınılmasından kaynaklanmaktadır.

Ülke riski içinde yer alan diğer bir risk ise ticari riskdir. Bir ülkenin ticari riskini etkileyen temel faktörler ise; ülkenin borç yükü, sahip olunan döviz rezervlerinin seviyesi, ödemeler dengesinin esnekliği, ülke ekonomisinin ne kadar iyi idare edildiği şeklinde sıralanabilir.

Factoring şirketi tarafından yabancı para üzerinden gerçekleşmiş bir alacak temlik alındığında döviz kurlarının serbestçe dalgalanmasından dolayı factoring şirketi kur riskine maruz kalabilir. Oluşan bu kur riskinden kurtulmak için swap ve forward işlemleri yaparak factoring şirketi yabancı parayı kendi ulusal parası cinsinden satın almış olur. Factoring şirketi, bu işlemler ile ilgili katlandığı maliyetleri de factoring maliyetine yansıtır.

6. Factoring İşleminin Avantajları ve Dezavantajları

Factoring işletmeleri, faaliyetleri sonucunda ilgili taraflara birçok avantaj sağlarken, bazı durumlarda da dezavantajları söz konusudur. Bunlar hakkında kısaca bilgi verilecektir.

6.1 Factoring İşleminin Avantajları

Factoring işlemlerinin, factoring işleminde yer alan taraflar açısından sağladığı yararlar şu şekilde sıralanabilir:

- Satıcı, henüz vadesi gelmemiş alacaklarını factoring şirketine devrederek bu alacakların karşılığını nakit olarak elde etmektedir. Böylece satıcı nakit sorununu çözer ve kendisine likidite (kaynak) akışı sağlamış olur (Kocaman, 1994: 9). Satıcı, faktörün vereceği ön ödeme ile hammadde alımından iskonto sağlayarak üretim maliyetlerini düşürebilir (Ceylan, 2003: 21).

- Faktoring şirketi, satıcı firmaya yaptığı ön ödeme karşılığında faiz tahsil eder ve verdiği hizmetler karşılığında yapılan sözleşme çerçevesinde satıcı işletmeden belli bir oranda komisyon alır (Toroslu, 2011: 56).
- Faktoring şirketleri, ülke ekonomileri ve büyük şirketler hakkında bilgilerin yer aldığı veri bankası oluştururlar. Bu bilgileri ortaklarına ve yan kuruluşlarına sunarak yararlanma imkanı tanırırlar (Özdemir, 2005: 206). Aynı zamanda alıcılar hakkında sahip oldukları bilgiler sayesinde satıcılar, daha güvenli alıcılara satış yapma imkanına sahip olmaktadır (Kavak, 2002: 130).
- Faktoring işleminin satıcı firmanın bilançosu üzerindeki etkisi de olumludur. Satıcı, alacak hakkını faktore devretmiş olduğundan faktore borçlu olarak görünmez. Faktor, alacakların tutarı kadar firmaya borçlu gözükür. Faktoring, firmanın bilançosunu iyi yönde etkiler ve firmanın fon sağladığı bankalarla olan ilişkilerinde de olumlu rol oynar (Tomanbay, 1995: 191). Firmanın işletme sermayesi yaratma olanakları artar (Ataç, 1991: 62). Bilanço likit hale gelir ve alacak devir hızının artması işletmenin kredibilitesini olumlu yönde etkiler (Kavak, 2002: 129). Bir kredi türü olmayan faktoring, bilançonun sadece aktif kısmında bir harekete neden olur. Alacakları düşürürken bilançonun daha likit olmasını sağlar, işletmenin kredibilitesini artırır (Kayar, 2007: 104).
- Faktoring işlemine başvuran işletmeler, faktoring sayesinde nakit gereksinimlerini yabancı kaynaklar yerine alacaklardan sağlamış olurlar (Gönen, 2005: 175). Sağlanan nakit akışı işletmenin hammadde ihtiyacında gecikmeyi engelleyerek üretimin devamlılığına katkı sağlamaktadır.
- Bankalardan sağlanacak kredilerde gereken prosedürden daha esnek ve çabuk olan faktoring bu özelliği ile de tercih edilmektedir (Koyunpınar, 1999: 67). Özellikle finansman sıkıntısı yaşayan küçük ve orta büyüklükteki işletmeler bu yöntemle finansman sorunlarına önemli ölçüde çözüm bulabilmektedirler (Toroslu, 2011: 57).
- Faktoring işlemleri sayesinde satıcı işletmeler, tahsilat takibinde harcanan zamandan, ödenmeyen alacakları için yapılacak kanuni ve idari takip masraflarından kurtulur (Özdemir, 2005: 205).
- Birçok küçük ve orta ölçekli işletmede alacakların kayıt ve takibi işlemlerine ayrılacak zaman ve imkanların maliyeti, faktoring için katlanılacak maliyetten çok daha fazla olacaktır (Erdemol, 1992: 5). Faktoring kuruluşları, bu işlemleri birçok şirket için

yürütebilmeyi mümkün kılacak şekilde bir sistem kurmuştur. Böylece hem şirketle müşterilerinin ilişkilerini zedelememeyi hem de alacakları daha etkin biçimde tahsil etmeyi mümkün kılacak beceri ve uzmanlığa sahiptir (Çonkar, 1993: 76). Alacak yönetimi faktöre bırakıldığında satıcı, bu işler için personel istihdam etmez. Bu açıdan da zaman ve gider tasarrufu sağlanır (Ceylan, 2003: 21).

- Alacak konusundaki risk faktoring şirketlerine devredildiği için işletmeler için yeni piyasalara girme olanağı artar. Özellikle ihracat açısından düşünüldüğünde ticari, politik ve kur riskleri faktor tarafından yüklenildiğinden dış piyasalara açılma kolaylaşır (Ataç, 1991: 61).
- Yurt dışındaki alıcılar akreditif açmaktan kurtulur ve ödemeyi kendi ülkelerindeki muhabir faktöre yaparlar. Bu şekilde para ve zaman tasarrufu sağlarlar (Tiryaki, 2006: 200). Böylece yurt dışındaki ithalatçının alım gücü artar ve bu ihracatçıların pazarının genişlemesine neden olur (Toroslu, 2011: 58).
- Faktoring şirketleri kendi alanlarında uzman oldukları için küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni piyasalara girebilmeleri için gerekli bilgiyi sağlayacaklardır (Ataç, 1991: 61). Dış piyasalara giremeyen firmalar uzmanlaşmış faktörler sayesinde bu pazarlara girme şansını elde edebilirler (Bakır, 1985: 19).
- Güvenilir istihbarat sonuçlarına göre satışlar ödeme gücü yüksek olan müşterilere doğru kayacaktır (Ataç, 1991: 62). Bu şekilde yöneticiler alıcılarının mali durumundan en kısa zamanda haberdar olurlar (Akça, 1991: 8).
- İhracatçıya ihracat yaptığı ülkedeki ticaret uygulamaları hakkında bilgi akışı sağlandığı için firmanın yeni girdiği pazarlardaki rekabet şansı artmış olur (Ü. Kocaman, 1991: 57).
- İhracat yapan firmalar, faktoring yöntemi sayesinde dil sorununu aşarak yeni piyasalara daha kolay bir şekilde girerler (Ataç, 1991: 61).
- Faktoring sayesinde açık hesap satışlar daha kolay ve güvenli hale gelir. Satıcı firmalar açık hesap mal satma olanağına sahip olacaklarından sektördeki pazar paylarını da artırabilirler (Toroslu, 2011: 57). Açık hesap, satıcı ile alıcı arasında mutabık kalınan bir düzenleme olup alıcının malı teslim aldıktan belirli bir süre sonra satıcıya ödeme yapmasını öngörür. Satıcı, alıcısının ticari riskini üstlenerek malları alıcıya gönderir. Bu tür satışla satıcı, alıcının riskini kendisi üstlenmektedir. Faktoring sayesinde risk konusunda verilen hizmetin türüne göre risk asgariye indirilmekte ya da tamamen ortadan kaldırılmaktadır (Erdemol, 1992: 1-2).

- Faktoring işlemlerinin basitliği ve formalitesinin azlığı nedeniyle diğer finans kuruluşlarına göre daha cazip gelip tercih nedeni olabilmektedir (Kavak, 2002: 130).
- Faktoring şirketleri verdiği hizmetlerle birçok firmayı kendisine bağlama imkanına sahip olmaktadır (Kabakçı, 1992: 175).

6.2 Faktoring İşleminin Dezavantajları

Faktoring işleminin tüm bu avantajlarının yanında dezavantajları da bulunmaktadır. Bu dezavantajlar şu şekilde sıralanabilir:

- Faktoring şirketinin ön ödeme için aldığı finansman faizi ve bir de verdiği hizmetler karşılığı aldığı komisyon, faktoring işleminin satıcıya olan maliyetini artırmaktadır (Toroslu, 2011: 61).
- Parça parça alacakların arttırdığı maliyetten dolayı faktoring şirketleri tarafından sağlanan hızlı fon, daha uzun prosedürle işleyen bankacılık sisteminin sağladığı fona göre daha yüksek maliyetli olabilir (Koyunpınar, 1999: 73). Faktoring işlemine konu olan satışların tutarları küçük ve satıcı sayıları fazla ise bu durum işlemin faktoring şirketi açısından operasyonel maliyetini yükseltmektedir (Toroslu, 2011: 61).
- Alacak hakkının satışı, piyasada bazı işletmelerin güven kaybetmelerine neden olabilir (Ceylan, 2003: 22). Faktoring yoluyla alacağını elden çıkaran firmalara vadeli satış yapan firmalar bu durumu firmanın likidite gücünün bir zafiyeti olarak yorumlayarak vadeli satış yapmaktan vazgeçebilirler (Ü. Kocaman, 1991: 57).
- Faktoring işlemiyle faktör, satıcının borçlularının ve satıcının hesaplarını kontrol edebilmektedir. Bu durum ticari sırlar açısından sakıncalı olabilir.
- Faktoringin diğer bir dezavantajı ise uluslararası faktoringde, uygun muhabir faktör seçilmeyişi veya bulunmayışı boyutundadır. Eğer muhabir faktör, kredi limitlerinin belirlenmesinde, alacakların tahsilat ve takibinde, alacak hakkının korunması için yapılması gereken girişimlerde gecikiyorsa, bu tür gecikmeler önemli sorunlar doğurmakta ve riski artırmaktadır (Ceylan, 1998: 18).
- Faktoring şirketi, farklı sektörlerdeki işletmelere hizmet vermek durumunda kaldığında farklı sektöre ilişkin analizler yapması gerekeceğinden iş yükü artmaktadır (Demireli, 2004: 69).

- Alacak hakkının satın alınmasında, faktoring şirketi kredilendirmenin yanı sıra, satıcının vadeli satış yaptığı müşterilerinin kredi değerliliğini saptama ve risk üstlenme hizmetlerini de yerine getirdiğinden, maliyet yüksek olabilmektedir (Tosun, 2007: 35).
- Alacağın devrinden sağlanan komisyon, faktoring şirketi tarafından alınan riski karşılamayabilir.

Faktoring şirketlerinin Hazine Müsteşarlığının denetiminden çıkarılıp BDDK'ya devredilmesinden sonra faktoring şirketleri muhasebesi ile ilgili özel düzenlemeler yapılmıştır.

İkinci bölümde bahsedilecek olan “Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi ile Kamuya Açıklanacak Finansal Tabloların Biçim ve İçeriği Hakkında Tebliğ”in yürürlüğe girmesiyle birlikte faktoring şirketlerinde muhasebe kayıtları ve finansal tablolar bu tebliğ kapsamında Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına uygun olarak tutulmakta ve hazırlanmaktadır.

Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının bire bir Türkçe çevirisi olan Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) ile işletmelerin ve kişilerin ihtiyacına uygun, karşılaştırılabilir, anlaşılır ve güvenilir bilgi sağlayan finansal tabloların düzenlenmesi hedeflenenler arasındadır.

Uluslararası Muhasebe Standartlarının uygulanması ile hedeflenenler arasında, şirketlerin uluslararası alanda mukayese edilebilir muhasebe sistemine sahip olmalarının sağlanmasıyla birlikte yerli ve yabancı yatırımcıların çok daha fazla bilgi sahibi olmaları sonucunda ilgi ve taleplerinin artması da sayılabilir.

İkinci Bölüm

Faktoring Şirketlerinin Varlık-Kaynak Yapıları, Gelir-Gider Yapıları ve Faktoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Bu bölümde faktoring şirketlerinin kullandığı tekdüzen hesap planı ile bankaların kullandığı hesap planı arasındaki benzerliklere değinildikten sonra faktoring şirketlerinin kullandığı hesap planı ayrıntılı bir şekilde incelenerek bu şirketlerin varlık-kaynak yapıları, gelir-gider yapıları ve faktoring işlemlerinin faktoring şirketleri açısından muhasebeleştirilmesi hakkında bilgi verilecektir.

1. Faktoring Şirketlerinde Kullanılan Tekdüzen Hesap Planının Temel Yapısı

Faktoring işlemlerini düzenleme yetkisinin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na devrinden sonra BDDK tarafından Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri için özel tekdüzen hesap planı hazırlanmıştır. BDDK tarafından hazırlanan 17/5/2007 tarihli ve 26525 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri'nce Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi İle Kamuya Açıklanacak Finansal Tabloların Biçim ve İçeriği Hakkında Tebliğ'in amacı şöyle ifade edilmektedir:

- Tüm finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri için muhasebeleştirme ve finansal raporlama açısından tekdüzeni sağlamak,
- Tek tip bilanço ve gelir tablosunu doğrudan elde etmek,
- Denetim ve gözetim için gerekli olan bilgileri doğrulanabilir ve denetlenebilir bir şekilde doğrudan ve sağlıklı bir şekilde oluşturmak,
- Ekonominin izlenmesi ve yönlendirilmesi için yetkili mercilerin ihtiyaç duyduğu bilgilere ve diğer istatistiki bilgilere doğrudan ulaşmak,
- Çeşitli analiz ve yorumlar için ihtiyaç duyulan bilgilerin standart bir şekilde elde edilmesini sağlamak ve
- Kamuya açıklanacak finansal tabloların biçim ve içeriklerinde tekdüzelik sağlamaktır.

Factoring şirketlerinin factoring işlemlerini muhasebeleştirirken kullandıkları Tekdüzen Hesap Planı ile bankaların kullandığı hesap planı benzerlik göstermektedir. Bu benzerliği daha iyi bir şekilde analiz edebilmek için bankaların kullandığı tekdüzen hesap planı ile factoring şirketlerinin kullandığı tekdüzen hesap planı hesap sınıfları bazında Tablo 7’de gösterilmektedir:

Tablo 7. Factoring Şirketleri ve Bankaların Tekdüzen Hesap Planları (TDHP)

Factoring şirketlerinin TDHP	Bankaların TDHP
0 DÖNEN DEĞERLER	0 DÖNEN DEĞERLER
1 ANA FAALİYETLERDEN ALACAKLAR	1 KREDİLER
2 YATIRIM AMAÇLI DEĞERLER VE DİĞER AKTİFLER	2 YATIRIM AMAÇLI DEĞERLER VE DİĞER AKTİFLER
3 BANKALARDAN KULLANILAN KREDİLER VE DİĞER YABANCI KAYNAKLAR	3 MEVDUAT VE DİĞER YABANCI KAYNAKLAR
4 ÖZKAYNAKLAR	4 ÖZKAYNAKLAR
5 ANA FAALİYET GELİRLERİ	5 FAİZ GELİRLERİ
6 FİNANSMAN GİDERLERİ	6 FAİZ GİDERLERİ
7 FAALİYET DIŞI GELİRLER	7 FAİZ DIŞI GELİRLER
8 FAALİYET GİDERLERİ VE DİĞER GİDERLER	8 FAİZ DIŞI GİDERLER
9 BİLANÇO DIŞI HESAPLAR	9 BİLANÇO DIŞI HESAPLAR

Kaynak: https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Yasal_Duzenlemeler/Bankaların_Muhasebe/THP_Tebliğ_260107.doc
(10.10.2012)

Factoring ve bankaların hesap planı incelendiğinde varlıkları, kaynakları, gelir-gider tablosu hesapları ve nazım hesapları aynı rakamlarla ifade edildiği görülmektedir. Benzer şekilde her iki finansal kurumun da hesap planı sıfır (0) ile başlamaktadır ki bu özellikle diğer işletmelerden farklılaşmaktadır. Diğer işletmelerden farklılaştıran bir özellik de, hesap planında gelirler ve giderler için ayrılan kısımdır. Finansal kuruluşların gelir ve giderlerini çok daha detaylı bir şekilde takip etmek zorunda oldukları doğal bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır.

Hem banka hem de faktoring şirketlerinin kullandığı hesap planında hesap kodlama sistemi, belirli hesaplar hariç altı haneden oluşmaktadır. Bazı istisnai hesaplar ise yedi hanedir. Hesap numaralarının hanelere göre gösterimi aşağıda belirtildiği şekildedir:

1	2	3	4	5	6
↓	↓	↓	↓	↓	↓
A	B	C	D	E	F

- A** - Grup numarasını tanımlar,
- BC** - Defteri kebir hesap numaralarını tanımlar
- DE** - Yardımcı hesap numaralarını tanımlar,
- F** - Alt hesap numaralarını tanımlar.

Faktoring şirketleri tarafından kullanılan hesap planında olduğu gibi bankaların uyguladığı hesap planında da her grup içerisinde yer alan hesaplar, Türk parası ve yabancı para olarak ikiye ayrılmıştır. Türk parası ve yabancı para işlemler için çalışan hesaplar, defteri kebir seviyesinde ayrılmıştır. Defteri kebir hesabı çift sayı ise Türk Parası hesapları, tek sayı ise yabancı para hesaplar ifade edilmektedir.

Yabancı para olarak belirtilen hesaplar, bankaların ve faktoring şirketlerinin yabancı para işlemlerine ilişkin tutarların kaydedildiği hesaplardır. Dönem sonlarında bu hesaplardaki yabancı para bakiyeleri değerlemeye (evalüasyon) tabi tutulur. Yabancı para hesaplardan ve yabancı para işlemler sonucu elde edilen yabancı para faizi, komisyonu ve gelirleri, işlem tarihindeki kurdan Türk parasına çevrilir ve ilgili yabancı para kâr/zarar hesaplarına kaydedilir. Bu gelirler, yabancı para yerine Türk parası üzerinden tahsil edilse bile, ilgili yabancı para kâr-zarar hesaplarına kaydedilir.

2.Faktoring Şirketlerinin Varlık-Kaynak Yapıları

Faktoring şirketleri hesap planında 0 ile başlayıp 5'e kadar olan hesap grupları faktoring şirketlerinin varlık ve kaynaklarını oluşturmaktadır. Bu kısımda faktoring şirketlerinin kullandıkları tekdüzen hesap planı çerçevesinde varlık ve kaynak yapılarına ilişkin bilgi verilmektedir.

2.1 Faktoring Şirketlerinin Varlık Yapısı

Faktoring şirketlerinin bilançosunun aktifi üç hesap sınıfından oluşmaktadır. Bunlar; “0 Dönen Değerler”, “1 Ana Faaliyetlerden Alacaklar”, “2 Yatırım Amaçlı Değerler ve Diğer Aktifler”dir. Bu kısımda faktoring şirketlerinin varlıklarına ilişkin kısaca bilgi verilmekle birlikte bir bakıma faktoring şirketlerini diğer işletmelerden ayıran özellikler de ortaya konulmaya çalışılacaktır.

2.1.1 Dönen değerler

TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu Standardına göre bir varlığın dönen varlık olarak sınıflandırılabilmesi için aşağıdaki kriterlerden herhangi birine uyması yeterlidir:

- İşletmenin normal faaliyet dönemi içinde paraya çevrilmesinin, satılmasının veya tüketilmesinin beklenmesi
- Özellikle ticari amaçla elde bulundurulması
- Bilanço tarihinden sonra on iki ay içinde paraya çevrilmesi veya
- TMS 7 Nakit Akış Tablosu’nda tanımlandığı gibi bilanço tarihinden sonra en az oniki ay içinde bir borcun ödenmesi için kullanılmak üzere veya başka bir nedenle sınıflandırılmamış olmak koşuluyla, nakit veya nakit benzeri olanlar

“dönen varlıklar” olarak nitelendirilirken, bu özellikleri taşımayan varlıklar “duran varlık” olarak sınıflandırılmaktadır.

Faktoring şirketlerinin hesap planı incelendiğinde TMS 1’de belirtilen “dönen varlıklar” teriminin yer almadığı görülmektedir. Bunun temelinde faktoring şirketlerinde dönen varlıkların; “Dönen Değerler” ve “Ana Faaliyetlerden Alacaklar” hesap sınıflarının birleşiminden oluştuğu gözlemlenmektedir. Muhasebenin önemlilik varsayımı gereği, diğer işletmelerde ticari alacaklar dönen varlıkların içinde gösterilirken, faktoring işletmelerinde bir hesap sınıfı olacak derecede önemli kabul edilmiştir. Faktoring işletmelerinin muhasebe açısından diğer işletmelerden farklılıklarını ortaya koyabilmek amacıyla hesap planında yer alan “dönen değerler” sınıfı aşağıda daha ayrıntılı bir şekilde incelenecektir.

2.1.1.1 Kasa ve efektif deposu

Kasa hesabı yalnızca Türk Lirası değerlerden oluşur. Kasaya giriş olduğunda 010 Kasa hesabı borçlandırılır, kasadan çıkışlar olduğunda ise hesap alacaklandırılır. Aktif nitelikli bir hesap olup, bakiyesi Türk Lirası mevcudunu gösterir.

Alım satım konusu yapılan yabancı paraların sabit fiyat üzerinden kaydedildiği aktif nitelikli hesap, 011 Efektif Deposu hesabıdır. Efektifler satın alınmaları durumunda türlerine göre açılan ilgili yardımcı föylere borç, satılmaları durumunda ise türlerine göre açılan ilgili yardımcı föylere alacak kaydedilir. Hesap sabit fiyat üzerinden hareket gördüğünden dönem sonlarında değerlemeye tabi tutularak bakiyesi Türk Lirasına dönüştürülür. Sabit fiyat üzerinden kaydedilen dövizlerin dönem sonlarında geçerli cari kura göre düzenlenmesiyle evalüasyon işlemi gerçekleştirilir.

2.1.1.2 Yurtiçi bankalar

Yurtiçi bankalar ile ilgili işlemlerin muhasebeleştirilmesinde işlemin Türk parası veya yabancı para ile yapılmasına göre iki hesap kullanılır. Şirketlerin yurtiçi bankalara ve özel kanunlarına göre mevduat toplamaya yetkili bulunan kuruluşlara yatırdıkları Türk Parası (T.P.) mevduatlarının izlendiği aktif nitelikli hesap 022 Yurtiçi Bankalar - T.P. hesabıdır. Yabancı paralı (Y.P.) mevduatlarda ise 023 Yurtiçi Bankalar - Y.P. hesabı kullanılır. Her iki hesap da vadesiz ve vadeli oluşuna göre ayrı yardımcı hesaplardan oluşur.

022 YURTIÇİ BANKALAR - T.P. <i>02200 VADESİZ HESAP</i> 022000 KAMU MEVDUAT BANKALARI 022001 ÖZEL MEVDUAT BANKALARI 022002 YABANCI MEVDUAT BANKALARI 022003 ÖZEL KANUN. GÖRE MEVDUAT KABULÜNE YETKİLİ KURULUŞLAR 022004 KATILIM BANKALARI 022005 KALKINMA VE YATIRIM BANKALARI	023 YURTIÇİ BANKALAR - Y.P. <i>02300 VADESİZ HESAP</i> 023000 KAMU MEVDUAT BANKALARI 023001 ÖZEL MEVDUAT BANKALARI 023002 YABANCI MEVDUAT BANKALARI 023003 ÖZEL KANUN. GÖRE MEVDUAT KABULÜNE YETKİLİ KURULUŞLAR 023004 KATILIM BANKALARI 023005 KALKINMA VE YATIRIM BANKALARI
--	--

02201 VADELİ HESAP	02301 VADELİ HESAP
022010 KAMU MEVDUAT BANKALARI	023010 KAMU MEVDUAT BANKALARI
022011 ÖZEL MEVDUAT BANKALARI	023011 ÖZEL MEVDUAT BANKALARI
022012 YABANCI MEVDUAT BANKALARI	023012 YABANCI MEVDUAT BANKALARI
022013 ÖZEL KANUN. GÖRE MEVDUAT KABULÜNE YETKİLİ KURULUŞLAR	023013 ÖZEL KANUN. GÖRE MEVDUAT KABULÜNE YETKİLİ KURULUŞLAR
022014 KATILIM BANKALARI	023014 KATILIM BANKALARI
022015 KALKINMA VE YATIRIM BANKALARI	023015 KALKINMA VE YATIRIM BANKALARI

2.1.1.3 Yurtdışı bankalar

Factoring şirketlerinin yurt dışı bankalar ile ilgili işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde işlemin Türk parası veya yabancı para olmasına göre iki ayrı hesap kullanılmaktadır. Yurt dışındaki bankalar ve özel kanunlarına göre mevduat toplamaya yetkili kuruluşlar nezdinde Türk parası üzerinden yapılan vadeli ve vadesiz işlemlerin kaydedildiği hesap 024 Yurtdışı Bankalar – T.P. hesabıdır. Hesabın bakiyesi şirketin yurtdışı bankalar ve özel kanunlarına göre mevduat toplamaya yetkili kuruluşlardaki Türk parası alacağını gösterir.

Yurt dışındaki bankalar ve özel kanunlarına göre mevduat toplamaya yetkili kuruluşlar nezdinde döviz cinsinden vadeli ve vadesiz işlemlerin kaydedildiği hesap ise 025 Yurtdışı Bankalar – Y.P. hesabıdır. Hesabın bakiyesi şirketin yurtdışı bankalar ve özel kanunlarına göre mevduat toplamaya yetkili kuruluşlardaki döviz alacağını gösterir. 024 Yurtdışı bankalar – T.P. ve 025 Yurtdışı bankalar –Y.P. hesaplarına ilişkin yardımcı ve alt hesaplar aşağıda verilmiştir.

024 YURTDIŞI BANKALAR - T.P.	025 YURTDIŞI BANKALAR - Y.P.
02400 VADESİZ HESAP	02500 VADESİZ HESAP
024000 SERBEST HESAP	025000 SERBEST HESAP
024001 SERBEST OLMAYAN HESAP	025001 SERBEST OLMAYAN HESAP
02401 VADELİ HESAP	02501 VADELİ HESAP
024010 SERBEST HESAP	025010 SERBEST HESAP
0240100 KISA VADELİ	0250100 KISA VADELİ
0240101 ORTA VE UZUN VADELİ	0250101 ORTA VE UZUN VADELİ
024011 SERBEST OLMAYAN HESAP	025011 SERBEST OLMAYAN HESAP
0240110 KISA VADELİ	0250110 KISA VADELİ
0240111 ORTA VE UZUN VADELİ	0250111 ORTA VE UZUN VADELİ

2.1.1.4 Gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan menkul değerler

Tekdüzen hesap planında menkul kıymetler türlerine göre bir sınıflandırmaya tabi tutulurken, Türkiye Muhasebe Standartlarının uygulanmaya başlanmasıyla birlikte menkul kıymetler edinim amaçlarına göre sınıflandırılmaktadır (Kaygusuz vd., 2013: 148). Faktoring şirketlerinde “menkul kıymet” ifadesinin yerine bankaların kullandığı gibi “menkul değer” ifadesi kullanılmaktadır. TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardına göre, faktoring şirketlerinin varlıkları arasında elde tutma amacına göre üç tür menkul değer bulunabilmektedir. Bunlar Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr/Zarara Yansıtılan Menkul Değerler, Satılmaya Hazır Menkul Değerler ve Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerlerdir. İlk iki tür menkul değerlere yapılan yatırım, geçici (kısa vadeli) yatırım olup, faktoring şirketleri hesap planında “0” hesap grubunda yer alırken vadeye kadar elde tutulacak menkul değerlere yapılan yatırım, uzun vadeli yatırım olup “2” numaralı hesap grubu içinde yer almaktadır. TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme standardında dört çeşit finansal araçtan bahsedilmektedir. Bunlar: Gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan finansal varlık, Vadeye kadar elde tutulacak yatırımlar, Satılmaya hazır finansal varlıklar, Kredi ve alacaklardır. TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum, TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalar ve TFRS 9 Finansal Araçlar Standartları da bunu desteklemektedir.

TMS 39’da Gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan finansal varlıklar; “yakın bir tarihte satılmak amacıyla edinilmiş, birlikte yönetilen ve son zamanlarda kısa dönemde kâr etme konusunda belirgin bir eğilimi bulunduğu yönünde delil bulunan belirli finansal araçlardan oluşan bir portföyün parçasıdır veya bir türev ürün” olarak tanımlanmaktadır.

TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardına göre, finansal varlık kısa bir süre sonra satılmak veya geri alınmak suretiyle kısa sürede kâr sağlamayı amaçla satın alınıyorsa Alım Satım Amaçlı olarak elde bulundurulacaktır ve ilk muhasebeleştirme tarihi veya kayıtlı değer yerine gerçeğe uygun değeri ile kayda alınacaktır. Literatürde “alım satım amaçlı” olarak da adlandırılan menkul kıymet grubu

TMS’de “gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan menkul değerler” olarak isimlendirilmektedir. Ancak uygulamada TDHP’na bağlı kalarak, bu iki kavram birbirinden ayrı kavramlar olarak düşünülmüştür. Uygulamada faktoring işletmeleri alım satım amaçlı menkul değerleri bilançoya, ilk olarak işlem maliyetleri de dahil olmak üzere maliyet değerleri ile yansıtmakta ve söz konusu menkul değerlerin müteakip değerlemeleri rayiç değer üzerinden yapılmaktadır (http://www.hsbc.com.tr/HSBCHakkında/HSBCGrup/Raporlar/HSBCBank_Kns2002_12.pdf)²⁹.

Teoride ise faktoring şirketlerinin, alım satım amaçlı olarak elde tutulan menkul değerlerin ilk muhasebeleştirme sırasında gerçeğe uygun değeri üzerinden kayda alınması gerekir. Gerçeğe uygun değer, piyasada belirlenir (Cemalcılar ve Önce, 1999: 320). Bilanço gününde menkul değer gerçeğe uygun değeri yansıtacak şekilde düzeltilerek raporlanır. Alım satım amaçlı menkul değerlerin işletmede çok kısa sürede tekrar nakde dönmesi beklenir. Bu nedenle piyasadaki değişimlerden doğrudan etkilenecek bir değerlendirme yaklaşımına göre muhasebeleştirilmesi daha uygun olacaktır.

Gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan finansal varlıklar; “TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme” Standardında, Alım satım amaçlı elde tutulan ve Gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan olarak sınıflanan finansal varlıklar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Factoring şirketleri sahip oldukları menkul değerlerinden gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan finansal varlıklar içinde sınıflandırdığı menkul değerlerini; alım satım amaçlı menkul değerler ve gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan olarak sınıflanan menkul değerler şeklinde iki grupta; 030 Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr/Zarara Yansıtılan Menkul Değerler – T.P. ve 031 Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr/Zarara Yansıtılan Menkul Değerler – Y.P. hesaplarında izlemektedir. Menkul değerlerin satın alınması halinde bu hesaplara borç, satılmaları veya itfa edilmeleri halinde alacak kaydolunur. Bu hesaplarda izlenen menkul değerler gerçeğe uygun değer üzerinden hareket görür ve nominal değerleri üzerinden de bilanço dışı hesaplarda

²⁹ Erişim Tarihi: 10.07.2013

izlenir. Bu hesapların hesap planında yardımcı hesapları ile birlikteki görünümü şöyledir:

Alım Satım Amaçlı Menkul Değerler
03000 KAMU BORÇLANMA SENETLERİ
030000 DEVLET TAHVİLİ
030001 HAZİNE BONOSU
030002 DİĞER KAMU BORÇLANMA SENETLERİ
03001 ÖZEL KESİM BORÇLANMA SENETLERİ
030010 MALİ KURULUŞLAR
030011 MALİ OLMAYAN KURULUŞLAR
03002 SERMAYEDE PAYI TEMSİL EDEN MENKUL DEĞERLER
030020 HİSSE SENETLERİ
030021 YATIRIM FONLARI KATILIM BELGELERİ
030029 DİĞER
03008 DİĞER ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER

Hisse senedi ve yatırım fonu katılma belgeleri gibi sermayede payı temsil eden alım satım amaçlı menkul kıymetlerin değerlerinde, bu kıymetler için yapılan değerleme sonucu ortaya çıkan değer artış farkları için 03009 Alım Satım Amaçlı Menkul Değerler Değer Artış Hesabı borçlandırılır, ilgili sonuç hesabı alacaklandırılır. Eğer menkul değerlerin değerlenmiş tutarlarında (fiyatlarında) azalma meydana gelirse azalma tutarına ilişkin olarak yukarıdaki kaydın tersi yapılır. Hesap bakiyesini aşan tutarda değer düşüşleri için ise değer düşüş karşılığı ayrılır. Tekrar değer artışı halinde önce gider yazılan tutar ters kayıtla gelire dönüştürülür ve tekrar ilk mekanizma işlemeye başlar.

Türkiye Muhasebe Standartlarının uygulamaya başlanması ile birlikte değer artışları da kayda alınmaya başlanmıştır. Muhasebe standartları uygulanmadan önce işletmeler ihtiyatlılık kavramının gereği olarak, muhtemel giderleri ve zararları için karşılık ayırıp, muhtemel gelir ve kârları için ise herhangi bir muhasebe işlemi yapmazlardı. İhtiyatlılık kavramı TMS/TFRS setinde yer almasa da ihtiyatlılığın gereği olan uygulamaların yerini koruduğu görülmektedir (Aktürk ve Acar, 2012: 21). Değer azalışları için yine karşılık ayrılmakta fakat değer artışları da dikkate alınmaktadır. Alım satım amaçlı menkul değerlere ilişkin değer artış hesapları aşağıda verilmiştir.

03009 ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER DEĞER ARTIŞ HESABI
030090 HİSSE SENETLERİ
030091 YATIRIM FONU KATILIM BELGELERİ
030099 SERMAYEDE PAYI TEMSİL EDEN DİĞER MENKUL KIYMETLER

Alım satım amaçlı menkul değerlerden sonra gelen ve 030 Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr/Zarara Yansıtılan Menkul Değerler – T.P. hesap grubunun ikinci bölümü ise Gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan olarak sınıflanan menkul değerlerdir. İlk muhasebeleştirme sırasında gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan olarak sınıflanan menkul değerler 03010'dan 03019'a kadar olan yardımcı hesaplarda izlenir.

GERÇEĞE UYGUN DEĞER FARKI KÂR/ZARARA YANSITILAN OLARAK SINIFLANAN MENKUL DEĞERLER

03010 KAMU BORÇLANMA SENETLERİ

030100 DEVLET TAHVİLİ
030101 HAZİNE BONOSU
030102 DİĞER KAMU BORÇLANMA SENETLERİ

03011 ÖZEL KESİM BORÇLANMA SENETLERİ

030110 MALİ KURULUŞLAR
030111 MALİ OLMAYAN KURULUŞLAR

03012 SERMAYEDE PAYI TEMSİL EDEN MENKUL DEĞERLER

030120 HİSSE SENETLERİ
030121 YATIRIM FONLARI KATILIM BELGELERİ
030129 DİĞER

03018 DİĞER GERÇEĞE UYGUN DEĞER FARKI KÂR/ZARARA YANSITILAN OLARAK SINIFLANAN MENKUL DEĞERLER

İlk muhasebeleştirme sırasında gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan olarak sınıflandırılan sermayede payı temsil eden menkul değerlerin değer artışları 03019 Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr/Zarara Yansıtılan Olarak Sınıflanan Menkul Değerler Değer Artış Hesabında izlenir. Değer artışları, 03009 Alım Satım Amaçlı Menkul Değerler Değer Artış Hesabı açıklamasında belirtildiği şekilde muhasebeleştirilir. Gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan olarak sınıflanan menkul değerler değer artış hesapları aşağıda verilmiştir.

03019 GERÇEĞE UYGUN DEĞER FARKI KÂR/ZARARA YANSITILAN OLARAK SINIFLANAN MENKUL DEĞERLER DEĞER ARTIŞ HESABI

030190 HİSSE SENETLERİ
030191 YATIRIM FONU KATILIM BELGELERİ
030199 SERMAYEDE PAYI TEMSİL EDEN DİĞER MENKUL KIYMETLER

Hesap, dönem sonları itibariyle gerçeğe uygun değerle değerlemeye tabi tutulur ve değerleme farkları sonuç hesaplarına aktarılır. *Gerçeğe uygun değer*, standartlarda belirtilen şekliyle “karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutar”dır. TFRS 13: Gerçeğe Uygun Değerin Ölçümü Standardına göre gerçeğe uygun değer ölçümünde kullanılan değerleme yöntemleri; pazar yaklaşımı, gelir yaklaşımı ve maliyet yaklaşımı modelleridir. Pazar yaklaşımı, aynı veya benzer varlık ve borçları içeren piyasa işlemleri sonucunda ortaya çıkan fiyat ve diğer gerekli bilgilerin kullanımına dayanır. Gelir yaklaşımı modeli ise, gelecekteki nakit akımları ile gelir ve giderlerden yola çıkılarak bir değere ulaşılmasına dayanır. Maliyet yaklaşımı, bir varlığın hizmet kapasitesini yenilemek için tahmin edilen cari yerine koyma maliyetini yansıtır. İşletme, gerçeğe uygun değeri ölçmek için bu yaklaşımların bir veya birkaçını kullanabilir.

2.1.1.5 Satılmaya hazır menkul değerler

TMS 39’da tanımlanan şekliyle *satılmaya hazır finansal varlıklar*; satılmaya hazır olarak tanımlanan veya kredi ve alacak, vadeye kadar elde tutulacak yatırım veya gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan finansal varlık olarak sınıflanmayan türev olmayan finansal varlıklardır. İstenildiği zaman vadesine kadar elde tutulabilecek ama sahibine bu konuda bir yükümlülük yüklemeyen ve vadesinden önce de elden çıkarılabilen menkul değerler bu gruba girmektedir (Kaygusuz vd., 2013: 149)

Factoring şirketi sahip olduğu fon fazlası ile menkul değer yatırımı yapmak istiyor ve aynı zamanda bu yatırımın kendisi için bağlayıcılığının olmasını istemediği gibi menkul değer elden çıkarabilmesi için vade sonuna kadar beklemek de istemiyorsa söz konusu menkul değer, satılmaya hazır menkul değerler içinde yer alır.

Factoring şirketlerinin sahip oldukları menkul değerlerinden satılmaya hazır finansal varlıklar içinde sınıflandırdığı satılmaya hazır menkul değerlerinin izlendiği hesaplar, 032 Satılmaya Hazır Menkul Değerler – T.P. ve 033 Satılmaya Hazır Menkul Değerler – Y.P.’dir. Satılmaya hazır menkul değerlerin satın alınması halinde bu hesaplara borç,

satılmaları veya itfa edilmeleri halinde alacak kaydolunur. Bu menkul değerler ilgili değerlerin türüne ve ihraç eden kurumlara göre aşağıdaki hesaplarda izlenir.

032 SATILMAYA HAZIR MENKUL DEĞERLER - T.P.

03200 KAMU BORÇLANMA SENETLERİ

032000 DEVLET TAHVİLİ

032001 HAZİNE BONOSU

032002 DİĞER KAMU BORÇLANMA SENETLERİ

03201 ÖZEL KESİM BORÇLANMA SENETLERİ

032010 MALİ KURULUŞLAR

032011 MALİ OLMAYAN KURULUŞLAR

03202 SERMAYEDE PAYI TEMSİL EDEN MENKUL DEĞERLER

032020 HİSSE SENETLERİ

032021 YATIRIM FONLARI KATILIM BELGELERİ

032029 DİĞER

03209 DİĞER

03290 MENKUL DEĞERLER DEĞER ARTIŞ HESABI

032900 HİSSE SENETLERİ

032901 YATIRIM FONU KATILIM BELGELERİ

032909 SERMAYEDE PAYI TEMSİL EDEN DİĞER MENKUL KIYMETLER

Hesap, dönem sonları itibariyle gerçeğe uygun değeri güvenilir olarak tespit edilenler için gerçeğe uygun değerle, gerçeğe uygun değeri güvenilir olarak tespit edilemeyenler için ise maliyet bedeli ile değerlendirilir.

2.1.1.6 Menkul değerler değer düşüş karşılığı

TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar Ve Koşullu Varlıklar Standardında, karşılıklara ilişkin yapılan tanım şu şekildedir: Karşılık, “zamanı veya tutarı belli olmayan yükümlülüktür”. Karşılıkların muhasebeleştirilmesi noktasında ise aynı standartta aşağıda belirtilen şartların dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir.

- Geçmiş bir olaydan kaynaklanan mevcut bir yükümlülüğün bulunması,
- Yükümlülüğün yerine getirilmesi için ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkmalarının muhtemel olması,
- Yükümlülük tutarının güvenli bir biçimde tahmin edilebiliyor olması.

TMS/TFRS setinde finansal varlıklardaki değer düşüklüğü için “bir finansal varlık veya finansal varlık grubu, sadece ve sadece, ilgili varlığın ilk muhasebeleştirilmesinden

sonra değer düşüklüğüne uğradığına ilişkin tarafsız bir göstergenin bulunması durumunda değer düşüklüğüne uğrar ve değer düşüklüğü zararı oluşur” denilmektedir. Yukarıdaki ifadeden hareketle faktoring şirketlerinde gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan menkul değerlerin değerlendirilmiş tutarlarının elde etme maliyetlerinden küçük olması durumunda 820 Karşılık ve Değer Düşme Giderleri hesap grubunda yer alan 820030 Menkul Değerler Değer Düşme Giderleri hesabına borç, 038 Menkul Değerler Değer Düşüş Karşılığı – T.P. (-) ya da 039 Menkul Değerler Değer Düşüş Karşılığı – Y.P (-) hesabına alacak kaydı yapılmak suretiyle değer düşüşü kayıtlara yansıtılır. Faktoring şirketlerinde kullanılan hesaplar aşağıda verilmiştir.

038 MENKUL DEĞERLER DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI – T.P. (-)
03800 GERÇEĞE UYGUN DEĞER FARKI KÂR/ZARARA YANSITILAN MENKUL DEĞERLER
03801 SATILMAYA HAZIR MENKUL DEĞERLER

2.1.2 Ana faaliyetlerden alacaklar

Tekdüzen hesap planında “1 Ana Faaliyetlerden Alacaklar” hesap grubunda yer alan hesaplar; Faktoring alacakları, Tasfiye olunacak ve Zarar niteliğindeki alacaklar ve Özel karşılık hesapları olarak aşağıda ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

2.1.2.1 Faktoring alacakları

Faktoring alacakları, satıcılara finansman sağlama yoluyla yaratılan finansal varlıklardır (http://liderfactoring.com.tr/files/UFRS_2012_H1.pdf?&lang=en_us)³⁰.

Faktoring şirketlerinin aktifinin büyük bir bölümünü (2012’de faktoring alacaklarının toplam aktif içindeki payı % 89,84) oluşturan faktoring alacakları faktoring şirketleri için önemli varlıklardır.

TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardı, finansal varlık ve finansal borçların, finansal tablolarda itfa edilmiş maliyetleri üzerinden gösterilmelerini

³⁰ Erişim Tarihi: 03.04.2013

belirtmektedir. Bununla birlikte, tüm alacak ve borçların, vade farkı içersin ya da içermesin gerçeğe uygun değerleri ile raporlanmaları için reeskonta tabi tutulmaları gerekmektedir. İtfa edilmiş maliyet; finansal varlık veya finansal borcun ilk defa finansal tablolara kaydedilmesinde kullanılan değerinden anapara geri ödemeleri düşüldükten, anılan ilk tutar ile vadedeki tutar arasındaki farkın etkin faiz yöntemi kullanılarak hesaplanan birikmiş itfa payı düşüldükten veya eklendikten ve değer düşüklüğü ya da tahsil edilememe durumuna ilişkin her türlü indirimin yapılmasından sonra geriye kalan tutardır. TMS, iç iskonto yöntemi yerine etkin faiz yönteminin uygulanmasını zorunlu tutmaktadır.

TMS 39 Finansal Araçlar Standardında, etkin faiz yöntemi ve etkin faiz oranı şöyle tanımlanmıştır. Etkin faiz yöntemi; finansal varlık veya borcun itfa edilmiş maliyetlerinin hesaplanması ve ilgili faiz gelir veya giderlerinin ilişkili olduğu döneme dağıtılması yöntemidir. Etkin faiz oranı ise; finansal aracın beklenen yaşamı boyunca üretmesi tahmin edilen nakit akımlarını net defter değerine eşitleyen iskonto oranı olarak tanımlanmaktadır.

Factoring alacakları ilk olarak elde etme maliyetleri üzerinden kayda alınmakta ve kayda alınmalarını izleyen dönemlerde etkin faiz yöntemi kullanılarak iskonto edilmiş bedelleri ile değerlendirilmektedir.

Factoring alacaklarının muhasebeleştirilmesinde faktoring işlemlerinin iskontolu olup olmamasına, işlemin Türk parası veya yabancı para olmasına, kısa vadeli veya orta ve uzun vadeli olmasına göre farklı hesaplar kullanılır.

İskontolu faktoring alacaklarından kısa vadeli olanları 100 Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – T.P. ve 101 Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – Y.P. hesaplarında; orta ve uzun vadeli olanları ise 102 Orta ve Uzun Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – T.P. ve 103 Orta ve Uzun Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – Y.P. hesaplarında izlenir. Hesabın bakiyesi iskonto edilen Türk parası ve yabancı para faktoring alacaklarından henüz vadesi gelmemiş ve tahsil edilmemiş olanların tutarını gösterir. Aşağıda faktoring şirketlerine kullandığı hesap planında yer alan 100 Kısa

Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – T.P. hesabına ilişkin yardımcı hesaplar ve bunlarla ilgili alt hesaplar gösterilmiştir.

100 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI - T.P.
10000 YURT İÇİ AÇIK FAKTORİNG ALACAKLARI
100000 RÜCU EDİLEBİLİR
1000001 İŞTİRAKLER VE BAĞLI ORTAKLIKLAR - (KAMU)
1000002 İŞTİRAKLER VE BAĞLI ORTAKLIKLAR - (ÖZEL)
1000003 DİĞER MÜŞTERİLER - (KAMU)
1000004 DİĞER MÜŞTERİLER - (ÖZEL)
100001 RÜCU EDİLEMEZ
1000011 İŞTİRAKLER VE BAĞLI ORTAKLIKLAR - (KAMU)
1000012 İŞTİRAKLER VE BAĞLI ORTAKLIKLAR - (ÖZEL)
1000013 DİĞER MÜŞTERİLER - (KAMU)
1000014 DİĞER MÜŞTERİLER - (ÖZEL)
10001 AÇIK İHRACAT FAKTORİNG ALACAKLARI
10002 AÇIK İTHALAT FAKTORİNG ALACAKLARI
10003 YURT İÇİ TEMİNATLI FAKTORİNG ALACAKLARI
10004 TEMİNATLI İHRACAT FAKTORİNG ALACAKLARI
10005 TEMİNATLI İTHALAT FAKTORİNG ALACAKLARI

101,102 ve 103 nolu hesaplar 100 nolu hesap düzeninde olduğu gibi kendilerine ait hesap kodları ile hesap planında sıralanmışlardır. 100 Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – T.P., 101 Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – Y.P. ve 102 Orta ve Uzun Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – T.P, 103 Orta ve Uzun Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – Y.P. hesaplarında izlenen tutarlar ile müşteriye yapılan ödeme arasındaki fark 104 İskontolu Faktoring Alacaklarından Kazanılmamış Gelirler – T.P. ve 105 İskontolu Faktoring Alacaklarından Kazanılmamış Gelirler – Y.P. hesaplarının alacağında izlenir. Dönem sonlarında dönemi ilgilendiren gelirler 104 ve 105 nolu hesaplarının borcuna, ilgili faiz geliri hesabının alacağına kaydedilerek dönem gelirlerine yansıtılır.

İskontolu faktoring alacakları dışında kalan diğer faktoring alacaklarının muhasebeleştirilmesinde kullanılan hesaplar ise şöyledir: 110 Kısa Vadeli Faktoring Alacakları –T.P. ve 111 Kısa Vadeli Faktoring Alacakları –Y.P., 112 Kısa Vadeli Mali Sektörden Faktoring Alacakları – T.P. ve 113 Kısa Vadeli Mali Sektörden Faktoring Alacakları – Y.P., 130 Orta ve Uzun Vadeli Faktoring Alacakları – T.P. ve 131 Orta ve Uzun Vadeli Faktoring Alacakları – Y.P., 132 Orta ve Uzun Vadeli Mali Sektörden

Factoring Alacakları – T.P. ve 133 Orta ve Uzun Vadeli Mali Sektörden Factoring Alacakları – Y.P.’dır.

2.1.2.2 Tasfiye olunacak alacaklar ve zarar niteliğindeki alacaklar

Anapara, faiz veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren, doksan günden fazla geciken ancak bir yılı geçmeyen alacaklar “170 Tasfiye Olunacak Alacaklar – T.P.” ve “171 Tasfiye Olunacak Alacaklar – Y.P” hesaplarında izlenir. “Tasfiye Olunacak Alacaklar” hesabında izlenen alacaklar ödemelerdeki gecikme süresine göre ilgili yardımcı hesaplara kaydedilir. Bu yardımcı hesaplarda Türk parası ile ilgili olanlar için 17000 Doksan-Yüzseksen Gün Arası ve 17001 Yüzseksen Gün – Bir Yıl Arası kodlu hesaplar kullanılırken yabancı paralı işlemlerde 17100 Doksan-Yüzseksen Gün Arası ve 17101 Yüzseksen Gün – Bir Yıl Arası kodlu hesaplar kullanılır.

170 TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR – T. P.

17000 DOKSAN-YÜZSEKSEN GÜN ARASI

170000 TEMİNATSIZ OLANLAR

1700000 FAKTORİNG ALACAKLARI

170001 TEMİNATLI OLANLAR

1700010 FAKTORİNG ALACAKLARI

17001 YÜZ SEKSEN GÜN-BİR YIL ARASI

170010 TEMİNATSIZ OLANLAR

1700100 FAKTORİNG ALACAKLARI

170011 TEMİNATLI OLANLAR

1700110 FAKTORİNG ALACAKLARI

Anapara, faiz veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren, bir yıldan fazla gecikmiş olan alacaklar ise “176 Zarar Niteliğindeki Alacaklar – T.P.” ve “177 Zarar Niteliğindeki Alacaklar – Y.P” hesaplarında izlenir.

176 ZARAR NİTELİĞİNDEKİ ALACAKLAR -T. P.

17600 TEMİNATSIZ OLANLAR

176000 FAKTORİNG ALACAKLARI

17601 TEMİNATLI OLANLAR

176010 FAKTORİNG ALACAKLARI

2.1.2.3 Özel karşılıklar

Tasfiye Olunacak Alacaklar ve Zarar Niteliğindeki Alacaklar hesaplarında izlenen alacaklar için ayrılan özel karşılıkların kaydedildiği hesaplar, 180 Özel karşılıklar - T.P. ve 181 Özel karşılıklar - Y.P. hesaplarıdır. Negatif aktif düzenleyici hesaplardır. Bu hesaplar aşağıda gösterilmiştir.

180 ÖZEL KARŞILIKLAR (-) – T. P.
18000 TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR
18001 ZARAR NİTELİĞİNDEKİ ALACAKLAR
181 ÖZEL KARŞILIKLAR (-) – Y. P.
18100 TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR
18101 ZARAR NİTELİĞİNDEKİ ALACAKLAR

2.1.3.Yatırım amaçlı değerler ve diğer aktifler

Tekdüzen hesap planında “2 Yatırım Amaçlı Değerler ve Diğer Aktifler” hesap grubunda yer alan hesaplar aşağıda verilmiştir.

2.1.3.1 Ana faaliyet alacakları faiz ve gelir tahakkuk ve reeskontları

Senetsiz alacak ve borçlar, içinde vade farkı bulunmayan senetli alacak ve borçlar ile çeklerle doğmuş alacak ve borçların, Vergi Usul Kanunu’na göre reeskonta tabii tutulması mümkün değildir. Hâlbuki TMS’ye göre veresiye, çek ve senetli olup olmamasına bakılmaksızın her türlü alacak ve borç reeskonta tabidir. Çünkü muhasebe standartlarının özünde bilanço gününde işletmenin gerçek durumunun tespit edilmesi yatmaktadır.

İçinde vade farkı bulunan senetli alacak ve borçlarda reeskonta tabii olmaları bakımından vergi kanunları ile Türkiye Muhasebe Standartları arasında paralellik olmakla birlikte uygulamadaki tek fark, vergi yasalarına göre reeskont uygulamasının yıl sonunda, muhasebe standartlarına göre ise yıl içinde yapılmasıdır (Dinç, 2008: 97).

Factoring şirketlerinde iskontolu factoring alacakları dışındaki factoring alacaklarının dönem kârını ilgilendirdiği halde henüz tahsil olunmamış faiz ve diğer gelirleri, tahakkuk yöntemiyle ilgili gelir hesaplarının alacağına, 220 Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları – T.P. veya 221 Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları – Y.P. hesaplarından para birimine göre uygun olanının borcuna kaydedilir. Dönem sonları itibariyle tahakkuk dönemi gelmemiş iskontolu factoring alacakları dışındaki factoring alacakları için, o dönemi ilgilendiren faizlerin ve diğer gelirlerin reeskontları yapılır ve bu hesaba borç, ilgili gelir hesaplarına alacak kaydedilir. Factoring şirketlerinde factoring alacakları ile kullanılan reeskont hesapları şöyledir:

220 ANA FAALİYET ALACAKLARI FAİZ VE GELİR TAHAKKUK VE REESKONTLARI – T.P.
22001 FAKTORİNG ALACAKLARI
220010 FAİZ TAHAKKUKLARI
220011 FAİZ REESKONTLARI
220012 KOMİSYON VE DİĞER GELİRLER TAHAKKUKLARI
220013 KOMİSYON VE DİĞER GELİRLER REESKONTLARI
220014 DÖVİZE ENDEKSİLİ FAKTORİNG ALACAKLARI ANAPARA KUR ARTIŞ TAHAKKUKLARI
220015 DÖVİZE ENDEKSİLİ FAKTORİNG ALACAKLARI ANAPARA KUR ARTIŞ REESKONTLAR
221 ANA FAALİYET ALACAKLARI FAİZ VE GELİR TAHAKKUK VE REESKONTLARI – Y.P.
22101 FAKTORİNG ALACAKLARI
221010 FAİZ TAHAKKUKLARI
221011 FAİZ REESKONTLARI
221012 KOMİSYON VE DİĞER GELİRLER TAHAKKUKLARI
221013 KOMİSYON VE DİĞER GELİRLER REESKONTLARI

Dönem kârını ilgilendirdiği halde, henüz tahsil edilmemiş bulunan menkul değerler faiz gelir reeskontları ve diğer faiz ve gelir reeskontlarının döneme isabet eden bölümü 222 Diğer Faiz ve Gelir Reeskontları – T. P. ve 223 Diğer Faiz ve Gelir Reeskontları – Y.P. hesaplarından birinin borcuna, ilgili kâr/zarar hesabının alacağına kaydedilir.

2.1.3.2 Türev finansal varlıklar

Türev finansal araçlar, işletmelerin kendilerini çeşitli risklere karşı korumak amacı ile kullandıkları finansal araçlar olup diğer finansal araçlardan türetildikleri için türev

finansal araçlar adını almaktadır (Kaygusuz vd., 2013: 105). Türev ürünler, TMS 39 Finansal Araçlar Standardı hükümleri çerçevesinde kayda alınmalarını izleyen dönemlerde gerçeğe uygun değerleri ile değerlendirilir. Türev işlemler sınıflandırılmalarına uygun olarak gerçeğe uygun değerinin pozitif olması durumunda “Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Varlıklar” veya “Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Varlıklar” içinde yer alırlar ve aktif nitelikli olan 224 Türev Finansal Varlıklar – T.P. ve 225 Türev Finansal Varlıklar – Y.P hesaplarında izlenir.

Bazı türev işlemler ekonomik olarak riskten korunma sağlamakla birlikte, finansal riskten korunma muhasebesine (hedge) uygun kalem olarak tanımlanması için tüm gereken koşullar yerine getirilmediği için, “TMS 39: Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme” kapsamında alım satım amaçlı olarak muhasebeleştirilmektedir (<http://www.isbank.com.tr/UserFiles/flash/interaktif/2012/HTML/files/assets/basichtml/page212.html>)³¹.

TMS 39 de belirtildiği şekliyle finansal riskten korunma muhasebesi açısından sadece, işletme dışındaki bir tarafı içine alan varlıklar, borçlar, kesin taahhütler veya gerçekleşme olasılığı yüksek tahmini işlemler finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlanabilir. Faktoring işlemlerinde türev finansal varlıkların alım satım amaçlı hesapları şöyledir:

224 TÜREV FİNANSAL VARLIKLAR - T.P. 22400 ALIM SATIM AMAÇLI 22401 GERÇEĞE UYGUN DEĞER RİSKİNDEN KORUNMA AMAÇLI 22402 NAKİT AKIŞ RİSKİNDEN KORUNMA AMAÇLI 22403 YURTDIŞINDAKİ NET YATIRIM RİSKİNDEN KORUNMA AMAÇLI

2.1.3.3 Satış amaçlı elde tutulan duran varlıklar ve durdurulan faaliyetler

TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler Standardında da belirtildiği gibi bir duran varlığın defter değerinin sürdürülmekte olan kullanımdan ziyade satış işlemi vasıtası ile geri kazanılacak olması durumunda işletme, söz konusu duran varlığı satış amaçlı olarak sınıflandırır.

³¹ Erişim Tarihi: 12.04.2013

Bir duran varlığın satış amaçlı elde tutulan duran varlık tanımına girmesi için aşağıdaki özelliklere sahip olması gerekmektedir (Örten vd. , 2008: 739). Bunlar:

- Duran varlık veya duran varlıklardan oluşan grubun satışı için şirketin yetkili kuruluşları tarafından karar alınmış olmalı ve bu karar açıklanmış olmalıdır.
- Varlığın piyasa fiyatları ile elden çıkarmaya müsait olması gerekir. Eğer varlık mevcut hali ile kullanılamaz durumdaysa veya üzerinde birtakım değişiklikler yapılması gerekiyorsa, bunun tamamlanmış olması gerekir.
- Satışın veya elden çıkarmanın bu sınıfa alındıktan sonra on iki ay içinde olması gerekir. Satış işleminin süresi beklenen bir yıldan daha uzun sürmesi durumunda; gecikmenin işletmenin kontrolü dışında gerçekleştiğini ve işletmenin ilgili varlığın satışına yönelik satış planının devam etmekte olduğuna dair yeterli kanıt bulunması durumunda; sürenin uzaması, ilgili varlığın satış amaçlı elde tutulan varlık olarak sınıflandırılmasını engellemez.

Satış amaçlı elde tutulan duran varlıkların bir işletme birimi³² oluşturması halinde, bir başka ifade ile durdurulan faaliyet olarak adlandırılması durumunda, durdurulan faaliyetlere ait varlık ve yükümlülükler, satış amaçlı elde tutulan varlıklar ve yükümlülükler içerisinde raporlanırlar (Örten vd., 2008: 742).

TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler Standardına göre, durdurulan bir faaliyet; elden çıkarılmış veya satış amaçlı elde tutulan olarak sınıflandırılmış olan ve aşağıdaki koşullardan birini sağlayan işletme birimidir:

- Ayır büyük bir iş alanını veya ayrı bir coğrafi faaliyet alanını temsil etmektedir,
- Ayır büyük bir iş alanının veya coğrafi faaliyet alanının elden çıkarılmasını öngören tek başına koordine edilmiş bir planın parçasıdır veya
- Sadece yeniden satışa yönelik bir öngörüyle edinilmiş bir bağlı ortaklıktır.

³² Faaliyetleri ve finansal raporlama amaçları açısından işletmenin diğer kısmından açıkça ayırt edilebilen faaliyet ve nakit akışlarını kapsar.

TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler Standardında belirtilen esaslar çerçevesinde faktoring şirketlerinde satış amaçlı elde tutulan ve durdurulan faaliyetlere ilişkin duran varlık olarak sınıflandırılan varlıklar 238 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler – T.P. ve 239 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler– Y.P hesaplarında izlenir. Hem 238 hem de 239 kodlu hesapların alt hesapları aynı olduğu için sadece 238 kodlu hesabın dökümü aşağıda verilmektedir.

238 SATIŞ AMAÇLI ELDE TUTULAN VE DURDURULAN FAALİYETLERE İLİŞKİN DURAN VARLIKLAR – T.P.
23800 SATIŞ AMAÇLI ELDE TUTULAN DURAN VARLIKLAR
238000 MENKULLER
238001 GAYRİMENKULLER
238002 İŞTİRAKLER
238003 BAĞLI ORTAKLIKLAR
238004 İŞ ORTAKLIKLARI
238005 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
238009 DİĞER
23801 DURDURULAN FAALİYETLERE İLİŞKİN DURAN VARLIKLAR
238010 MENKULLER
238011 GAYRİMENKULLER
238012 İŞTİRAKLER
238013 BAĞLI ORTAKLIKLAR
238014 İŞ ORTAKLIKLARI
238015 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
238019 DİĞER

2.1.3.4 İştirakler

Tekdüzen Muhasebe Sistemi açısından başka işletmelere yapılan sermaye yatırımları Tekdüzen Hesap Planında duran varlıklar içinde “Mali Duran Varlıklar” grubunda izlenmektedir. Türkiye Muhasebe Standartları ile birlikte iştiraklere yapılan yatırımların muhasebeleştirilmesi “TMS 28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar Standardı”nda düzenlenmiştir. Standartta iştirak, “yatırımcı işletmenin üzerinde önemli etkisinin bulunduğu işletmedir” şeklinde tanımlanmıştır.

Tekdüzen Muhasebe Sistemine göre bir yatırımın iştirak olabilmesi için yatırım yapılan işletmedeki sermaye payının %10 ile %50’si arasındaki bir paya sahip olmak gerekmektedir. TMS 28 açısından ise yatırımın iştirak olarak sayılabilmesinin şartı yatırım yapılacak işletmede önemli bir etkiye sahip olunması olup, bu önemli etkinin

göstergesi de aksi kanıtlanmadıkça iştirakteki ortaklık ve oy hakkının % 20 ve daha fazlasının elde edilmesi olarak ifade edilmektedir (Gökgöz, 2013: 18).

TMS 28'in getirdiği diğer bir yenilik ise iştiraklerin değerlendirilmesinde, özkaynak yönteminin uygulanmasıdır. Özkaynak yöntemi, iştirakteki yatırımın başlangıçta elde etme maliyeti ile muhasebeleştirilmesi, sonrasında bu tutarın yatırım yapılan iştirakin net varlıklarında yatırımcı işletmenin payına düşen kısmı yansıtacak şekilde düzeltilmesi esasına dayanır. Böylece yatırımcı işletmenin kâr veya zararının yatırım yapılan işletmenin kâr veya zararından kendisine düşen payı kapsadığı gibi yatırımcı işletme, yatırım yapılan işletmenin dağıtılan kârından payına düşeni de alır.

Tekdüzen Muhasebe Sistemine göre iştirak yatırımları değerlendirildiğinde sadece alınan temettüleri (kâr payı) finansal tablolara yansıtılmakta ve iştirakin performansını gösteren gelir ve giderler finansal tablolara alınmamaktaydı. Özkaynak yöntemi ile her dönem sonunda iştiraklerden yatırımcı işletmeye düşen kâr/zarar payları da finansal tablolara yansımakta ve iştirakin değerinin güncel haliyle tablolarda görüntülenmesi sağlanmaktadır (Gökgöz, 2013: 18).

Factoring şirketlerinin, sermaye veya yönetim kontrolü bulunmamakla birlikte, üzerlerinde önemli etkinliğe sahip oldukları ortaklıklarındaki paylarının kaydına özgü aktif nitelikli hesaplar, 240 İştirakler – T.P. ve 241 İştirakler Y.P.'dır.

Hesaplar, hisse alış bedeli ile kaydedilir. Bedelsiz alınan hisse senetleri ile değerlendirme artışları bu hesaplara kaydedilir. İştiraklerin değer artış farkları İştirakler hesap grubu içinde yer alan Değerleme Artışı Hesabına borç, özkaynaklar kısmında yer alan 414 Sermaye Yedekleri – T.P. hesabının bir alt hesabı olan 414030 İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve İş Ortaklıklarından hesabına alacak yazılır. İştirak hisselerinin değerlendirilmiş tutarlarında azalma meydana gelmesi halinde ise yukarıdaki kaydın tersi yapılır. Hesap bakiyesini aşan tutarda değer düşüşleri için değer düşüş karşılığı ayrılır. Tekrar değer artışı halinde önce gider yazılan tutar ters kayıtla gelire dönüştürülür ve değer artışları yukarıda belirtildiği şekilde kaydedilir. Factoring şirketinde kullanılan 240 İştirakler – T.P. hesabına ilişkin ana ve alt hesaplar aşağıda gösterilmektedir.

240 İŞTİRAKLER - T.P.
24000 MALİ İŞTİRAKLER
240000 MALİYET
240001 BEDELSİZ HİSSELER
240002 DEĞERLEME ARTIŞI
24001 MALİ OLMAYAN İŞTİRAKLER
240010 MALİYET
240011 BEDELSİZ HİSSELER
240012 DEĞERLEME ARTIŞI

2.1.3.5 Bağlı ortaklıklar

TFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar Standardına göre bağlı ortaklık, başka bir işletme tarafından kontrol edilen bir işletmedir. Bağlı Ortaklıklarda, “Tam Konsolidasyon Yöntemi” uygulanır. Bu yöntem, konsolidasyon kapsamındaki ana ortaklık ve bağlı ortaklıklara ait mali tablolarda yer alan varlık, borç, öz sermaye, gelir ve giderlerin bir bütün olarak bir işletme tarafından gerçekleşmiş gibi konsolide mali tablolarda gösterilme yöntemidir.

Şirketlerin, sermayesi veya yönetimi üzerinde kontrol gücüne sahip bulundukları ortaklıklarındaki paylarının kaydına özgü aktif nitelikli hesaplar, 242 Bağlı Ortaklıklar – T.P. ve 243 Bağlı Ortaklıklar – Y.P.’dir. Hesaplar, hisse alış bedeli ile kaydedilir. Bedelsiz alınan hisse senetleri ile değerleme artışları bu hesaplara kaydedilir.

Bağlı ortaklıkların değer artış farkları Bağlı Ortaklıklar hesap grubundaki Değerleme Artışı Hesabına borç, özkaynaklar kısmında yer alan 414 Sermaye Yedekleri – T.P. hesap grubundaki 414030 İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve İş Ortaklıklarından hesabına alacak yazılır. Bağlı ortaklığın sermaye paylarının değerlenmiş tutarlarında azalma meydana gelmesi durumunda ise yukarıdaki kaydın tersi yapılır. Hesap bakiyesini aşan tutarda değer düşüşleri için değer düşüş karşılığı ayrılır.

242 BAĞLI ORTAKLIKLAR - T.P.
24200 MALİ ORTAKLIKLAR
242000 MALİYET
242001 BEDELSİZ HİSSELER
242002 DEĞERLEME ARTIŞI

24201 MALİ OLMAYAN ORTAKLIKLAR
242010 MALİYET
242011 BEDELSİZ HİSSELER
242012 DEĞERLEME ARTIŞI

2.1.3.6 Vadeye kadar elde tutulacak menkul değerler

TMS 39’da vadeye kadar elde tutulacak yatırımlar; “işletmenin vadeye kadar elde tutma niyet ve imkanının bulunduğu sabit veya belirlenebilir nitelikte ödemeler içeren ve sabit bir vadesi bulunan; satılmaya hazır olarak tanımlanan finansal varlıklar, kredi ve alacak tanımına giren finansal varlıklar, ilk muhasebeleştirme sırasında gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan olarak sınıflanan finansal varlıklar (alım-satım amaçlı) dışında kalan türev olmayan finansal varlıklar” şeklinde tanımlanmaktadır.

Türkiye Muhasebe Standartları hükümleri uyarınca bir işletmenin cari yıl veya son iki yıl içerisinde, vadeye kadar elde tutulacak yatırımlarının önemli bir bölümünü vadesinden önce satmış olması durumunda söz konusu işletmenin takip eden dönemlerde hiçbir finansal varlığını vadeye kadar elde tutulacak yatırım olarak sınıflandırmasına izin verilmemektedir.

Faktoring şirketlerinde uzun vadeli yatırım amaçlı menkul değerlerin ve mülkiyeti şirkette kalmak kaydıyla teminata verilen ve bloke edilen vadeye kadar elde tutulacak menkul değerlerin kaydına özgü aktif nitelikli bir hesap, 244 Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler - T.P. ve 245 Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler - Y.P dır. Bu hesapların alt hesap detayları şöyle belirlenmiştir:

244 VADEYE KADAR ELDE TUTULACAK MENKUL DEĞERLER - T.P.
24400 KAMU BORÇLANMA SENETLERİ
244000 DEVLET TAHVİLİ
244001 HAZİNE BONOSU
244002 DİĞER KAMU BORÇLANMA SENETLERİ
24401 ÖZEL KESİM BORÇLANMA SENETLERİ
244010 MALİ KURULUŞLAR
244011 MALİ OLMAYAN KURULUŞLAR
24409 DİĞER

Hesap, dönem sonlarında etkin faiz oranı yöntemi kullanılarak itfa edilmiş maliyetiyle değerlemeye tabi tutulur ve değerlendirme farkları sonuç hesaplarına aktarılır.

2.1.3.7 İştirakler, bağlı ortaklıklar ve vadeye kadar elde tutulacak menkul değerler değer düşüş karşılığı

T.P. cinsinden iştirakler, bağlı ortaklıklar ve iş ortaklıklarının değerlendirilmiş tutarlarının elde etme maliyetlerinden veya daha önceki değerlendirilmiş tutarlarından düşük olması durumunda değer düşüşü özkaynaklar kısmında yer alan 414 Sermaye Yedekleri – T.P. hesap grubundaki 414030 İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve İş Ortaklıklarından hesabına borç, 246 İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler Değer Düşüş Karşılığı T.P. (-) hesabına alacak kaydı yapılmak suretiyle muhasebeleştirilir.

Vadeye kadar elde tutulacak menkul değerlerin değerlendirilmiş tutarlarının elde etme maliyetlerinden veya daha önceki değerlendirilmiş tutarlarından düşük olması durumunda ilgili gider hesabı borçlandırılır, 246 İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler Değer Düşüş Karşılığı T.P. (-) hesabı alacaklandırılır. Bu ortaklıklara ilişkin kalıcı değer azalışları 246 İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler Değer Düşüş Karşılığı T.P. (-) hesabının alacağına, 820 Karşılık ve değer Düşme Giderleri – T.P. hesap grubu içindeki 820031 İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler Değer Düşüş Giderleri hesabının borcuna kaydedilir. Bu hesap grubunda yer alan alt hesaplar şöyledir:

246 İŞTİRAKLER, BAĞLI ORTAKLIKLAR VE VADEYE KADAR ELDE TUTULACAK MD. DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI (-) - T.P. 24600 İŞTİRAKLER 24601 BAĞLI ORTAKLIKLAR 24602 VADEYE KADAR ELDE TUTULACAK MENKUL DEĞERLER 24603 İŞ ORTAKLIKLARI

2.1.3.7 İş ortaklıkları

TMS 31: İş Ortaklıklarındaki Paylar Standardında iş ortaklığı şu şekilde tanımlanmıştır: İki veya daha fazla tarafın, müşterek kontrole tabi bir ekonomik faaliyeti gerçekleştirmesini sağlayan sözleşmeye bağlı girişimdir.

Ortak girişimci (iş ortaklığı üzerinde müşterek kontrol gücüne sahip olan katılımcı taraf) müştereken kontrol edilen bir işletmedeki payını oransal konsolidasyon veya alternatif olarak özkaynak yöntemi ile finansal tablolara yansıtabilir. Oransal Konsolidasyon Yönteminde iki farklı raporlama biçimi kullanılabilir. Birincisi, müştereken kontrol edilen işletmenin aktif, pasif, gelir ve gider kalemlerinin, ortak girişimcinin payı oranında ortak girişimcinin finansal tablolarında satır satır benzer kalemlerle birleştirilmek suretiyle muhasebeleştirilmesidir (Ulus, 2009: 250). Örneğin; ortak girişimci, müştereken kontrol edilen işletmenin stoklarındaki payını kendi stokları ile ve müştereken kontrol edilen işletmenin maddi duran varlıklarını kendi maddi duran varlıkları ile birleştirebilir.

İkinci yöntem ise ortak girişimcinin finansal tablolarında söz konusu kalemlerin ayrı bir satır olarak raporlanmasını kapsayan muhasebeleştirme yöntemidir (Ulus, 2009: 251). Örneğin; ortak girişimci, müştereken kontrol edilen işletmenin dönen varlıklarındaki payını kendi dönen varlıklarının bir parçası olarak ayrıca gösterebilir ya da müştereken kontrol edilen işletmenin maddi duran varlıklarındaki payını kendi maddi duran varlıklarının bir parçası olarak ayrıca gösterebilir.

Ortak girişimcinin oransal konsolidasyon uygulaması durumunda, bilançosu hem müştereken kontrol ettiği varlıklardaki payını hem de müştereken sorumlu olduğu yükümlülüklerdeki payını içerir. Ortak girişimcinin gelir tablosu ise, müştereken kontrol edilen işletmenin gelir ve giderlerindeki payını içerir. (<http://ufrsturk.wordpress.com/page/3/>)³³.

³³ Erişim Tarihi: 12.06.2013

Factoring şirketlerinde T.P. ve Y.P. cinsinden iş ortaklıkları, “TMS 31 İş Ortaklıklarındaki Paylar” Standardı hükümleri çerçevesinde 248 İş Ortaklıkları –T.P. ve 249 İş Ortaklıkları Y.P hesaplarında izlenmektedir.

248 İŞ ORTAKLIKLARI - T.P. 24800 MALİ ORTAKLIKLAR 248000 MALİYET 248001 BEDELSİZ HİSSELER 248002 DEĞERLEME ARTIŞI 24801 MALİ OLMAYAN ORTAKLIKLAR 248010 MALİYET 248011 BEDELSİZ HİSSELER 248012 DEĞERLEME ARTIŞI
--

2.1.3.8 Menkuller

Factoring şirketleri hesap planındaki menkuller ile ifade edilen, diğer işletmelerin kullandığı TDHP’da yer alan demirbaşlardır. Factoring şirketlerince finansal kiralama yoluyla edinilen menkuller ile şirketlerin faaliyetlerini sürdürebilmek için satın aldıkları kasalar, büro makineleri, mobilya, mefruşat, nakil vasıtaları ve diğer menkuller ile alımı yapılmış ancak henüz kullanım için dağıtımı yapılmamış stok menkullerin kaydına özgü aktif nitelikli hesaplar, 250 Menkuller – T.P. ve 251 Menkuller – Y.P hesaplarıdır.

Menkuller hesabında kayıtlı demirbaşlar amortismanına tabi tutulur. TMS 16 Maddi Duran Varlık Standardı, maddi duran varlıklarda amortisman uygulamalarını açıklamaktadır. Amortisman, bir varlığın aşınma, yıpranma ve eskime payını ifade eder. TMS 16’da amortisman kavramı; “bir varlığın amortismanına tabi tutarının, yararlı ömür süresince sistematik olarak dağıtılması” şeklinde tanımlanmaktadır. Amortismanına tabi tutar, amortismanına konu varlığın maliyet bedelinden kalıntı değer düşüldükten sonraki tutardır. Bir varlığın kalıntı değeri ise, bir varlığın tahmin edilen yararlı ömrünün sonundaki durum ve yaşına ulaştığında elden çıkarılması sonucu elde edilmesi beklenen tutardan, elden çıkarmanın tahmini maliyetleri düşülerek ulaşılan tahmini tutardır. Bir varlığın kalıntı değeri varlığın defter değerine eşit ya da daha fazla bir tutara yükselebilir. Bu durumda, varlığın amortisman gideri, kalıntı değeri sonradan varlığın defter değerinin altında bir değere düşene kadar sifıra eşit olur. Standartlar

uygulanmadan önce amortismanına tabi değerin belirlenmesinde, varlığın kalıntı değeri dikkate alınmamaktaydı.

TMS 16'ya göre hesaplamalarda kullanılacak amortisman süresi, yararlı ömür veya üretim miktarına göre belirlenir. Yararlı ömür, bir varlığın işletme tarafından kullanılabilmesi beklenen süreyi veya ilgili varlıktan elde edilmesi beklenen üretim sayısını veya benzeri üretim birimini ifade eder. Varlığın yararlı ömrü işletmenin varlıktan beklediği faydaya göre işletme yönetimi tarafından belirlenir.

Standart, maddi duran varlıklar için Kıst Amortisman uygulamasını öngörmektedir. Bu uygulamaya göre, amortisman ayrılmaya maddi duran varlık kullanılabilir hale geldiğinde başlanılır. Maddi duran varlığının kullanılmaya başlandığı ay, tam ay olarak sayılarak hesaplama yapılır. Standartlar öncesi kıst amortisman uygulaması yalnızca işletmeye ait binek otomobiller için uygulanabiliyordu.

Standartlarla birlikte amortisman hesaplamada kullanılan yöntemlerde de değişiklik olmuştur. Standart öncesi kullanılan yöntemler; VUK Madde 315'teki düzenlemelerle "Normal Amortisman", "Azalan Bakiyeler", "Madenlerde Amortisman" ve "Fevkalade Amortisman" şeklindedir. Standartlarla birlikte menkullere ilişkin amortisman yöntemleri; Doğrusal (normal) Amortisman, Azalan Bakiyeler ve Üretim Miktarı yöntemleridir. Bu yönüyle kanunlar çerçevesinde işletme uygulamaları ile TMS 16 hükümleri birbiri ile uyumlu görülmektedir.

Normal (Doğrusal) Amortisman Yönteminde; duran varlığın kalıntı değeri aynı kaldığı takdirde, amortisman gideri yararlı ömrü boyunca sabittir. Azalan Bakiyeler Yönteminde; amortisman gider tutarı, yararlı ömür boyunca azalan tutarlarla hesaplanır. Azalan bakiyeler yönteminde, amortisman oranı normal amortisman oranının iki katıdır fakat oranın uygulanmasında herhangi bir sınırlama yoktur. VUK Mükerrer Madde 315'e göre bu oran % 50'yi geçmemek üzere normal amortismanın iki katı şekilde uygulanabilir. Üretim Miktarı Yönteminde ise amortisman gideri, duran varlığın beklenen kullanım ya da üretim miktarı üzerinden hesaplanır.

Amortisman süresi sonunda demirbaşlar halen kullanılır durumda iseler, “Menkuller” hesabında takip edilmeye devam edilir. Satış amaçlı maddi duran varlıklar ile gelecekte ekonomik yarar beklenmeyen duran varlıklarda amortisman ayırma işlemi durdurulur. Menkuller hesabının alt hesapları şöyle tanzim edilmiştir:

250 MENKULLER - T.P. 25000 KASALAR 25001 BÜRO MAKİNALARI 25002 MOBİLYA VE MEFRUŞAT 25003 NAKİL VASITALARI 25004 DİĞER MENKULLER 25010 STOK MENKULLER 25020 FİNANSAL KİRALAMAYLA EDİNİLEN MENKULLER 25021 FAALİYET KİRALAMASI KONUSU MENKULLER

2.1.3.10 Gayrimenkuller

Factoring şirketlerinin faaliyetlerini sürdürmek amacıyla satın aldıkları binalar, aynı amaç için satın aldıkları arsalar ve araziler ile inşa halindeki binalar ve finansal kiralama yoluyla edindikleri gayrimenkullerin kayıtlarını, aktif nitelikli 252 Gayrimenkuller T.P. ve 253 Gayrimenkuller Y.P. hesaplarında izlerler.

Kiracı durumunda olan şirketlerce, finansal kiralama sözleşmesi sona erdiğinde edinilen gayrimenkuller, 25220 Finansal Kiralamayla Edinilen Gayrimenkuller hesabından 25200 Kullanım İçin hesabına aktarılır.

252 GAYRİMENKULLER - T.P. 25200 KULLANIM İÇİN 252000 BİNALAR 252001 ARSALAR 252002 ARAZİ 252009 DİĞER GAYRİMENKULLER 25201 DİĞER AMAÇLI GAYRİMENKULLER 25204 İNŞA HALİNDEKİ BİNALAR 25220 FİNANSAL KİRALAMAYLA EDİNİLEN GAYRİMENKULLER 252200 BİNALAR 252201 ARSALAR 252202 ARAZİ 25221 FAALİYET KİRALAMASI KONUSU GAYRİMENKULLER

Finansal kiralama ile ilgili işlemler TMS 17’de düzenlenmiştir. VUK’nda yapılan değişikliklerle getirilen ek mükerrer maddeler ile TMS 17 ile uyumu sağlamıştır. TMS 17 Madde 27’de “kiralama işlemine konu edilen amortismanına tabi varlıkların amortismanı, işletme mülkiyetinde yer alan amortismanına tabi varlıklarla uyumlu olmalı ve muhasebeleştirilecek amortisman tutarı, “TMS 16 Maddi Duran Varlıklar” ve “TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar” Standartlarına uygun olarak hesaplanmalıdır” hükmü yer almaktadır. Ayrıca kiralanılan varlığın amortismanına tabi tutarı, kiracının mülkiyetinde yer alan amortismanına tabi varlıklar için uygulamış olduğu amortisman yöntemiyle uyumlu bir şekilde, ilgili varlığın öngörülen kullanım dönemi boyunca her bir hesap dönemine sistematik olarak dağıtılır (<http://kgk.gov.tr/contents/files/TMS17.pdf>)³⁴.

2.1.3.11 Birikmiş amortismanlar

Yıpranan ve değer kaybına uğrayan menkul ve gayrimenkuller ile maddi olmayan duran varlıkların itfa edilmelerini sağlamak üzere döneme ait amortisman giderlerinin muhasebeleştirilmesinde kullanılan hesaplar, 256 Birikmiş Amortismanlar (-) – T.P. ve 257 Birikmiş Amortismanlar (-) – Y.P. hesaplarıdır. Bu hesaplar, aktifteki azalmayı ifade eden negatif düzenleyici hesaplardır. Genel olarak işletmeler uygulanan TDHP incelendiğinde Birikmiş Amortismanlar hesabının alt hesaplarının oluşturulması işletmelere bırakılmıştır. Ancak faktoring işletmeleri için hazırlanan TDHP’nda alt hesaplar detaylı olarak kanun ile ortaya konulmuştur. Bu durum aşağıda gösterilmektedir:

256 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-) - T.P.
25600 MENKULLER AMORTİSMANI
25601 GAYRİMENKULLER AMORTİSMANI
25602 ÖZEL MALİYET BEDELLERİ AMORTİSMANI
25603 İLK TESİS VE TAAZZUV GİDERLERİ AMORTİSMANI
25605 FİNANSAL KİRALAMAYLA EDİNİLEN MENKULLERİN AMORTİSMANI
25606 FİNANSAL KİRALAMAYLA EDİNİLEN GAYRİMENKULLERİN AMORTİSMANI
25607 GAYRİMADDİ HAKLAR AMORTİSMANI
25608 FAALİYET KİRALAMASI KONUSU MADDİ DURAN VARLIKLARIN AMORTİSMANI

³⁴ Erişim Tarihi: 20.06.2013

2.1.3.12 Maddi olmayan duran varlıklar

Factoring şirketlerinin kurulması veya yeni bir şubenin açılması ya da işlerin genişletilmesi için yapılan ve karşılığında herhangi bir maddi varlık edinmeksizin katlanılan giderlerin kaydedildiği aktif nitelikli hesaplar, 258 Maddi Olmayan Duran Varlıklar –T.P. ve 259 Maddi Olmayan Duran Varlıklar – Y.P. hesaplarıdır.

Factoring şirketleri için şerefîyeler de bu hesapta izlenmektedir.

258 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR - T.P. 25800 ŞEREFİYE 25801 İLK TESİS VE TAAZZUV GİDERLERİ 25802 GAYRİMADDİ HAKLAR

2.1.3.13 Peşin ödenmiş vergiler

Şirketlerin, vergi mevzuatı gereği, peşin ödedikleri ve dönem sonlarında ödenecek vergilerden mahsup edecekleri vergiler, 260 Peşin Ödenmiş Vergiler – T.P. ve 261 Peşin Ödenmiş Vergiler – Y.P. hesaplarında izlenir.

260 PEŞİN ÖDENMİŞ VERGİLER - T.P. 26000 GEÇİCİ KURUMLAR VERGİSİ 26001 TEVKİF EDİLEN GELİR VERGİLERİ 26002 TEVKİF EDİLEN FON PAYLARI 26003 İNDİRİLECEK KDV 26004 SONRAKİ DÖNEME DEVREDEN
--

2.1.3.14 Ertelenmiş vergi varlığı

Muhasebe kavramlarına ve ilkelerine göre, döneme ait bütün gelir ve giderler karşılaştırılarak muhasebe kârı veya zararı tespit edilir. Vergi yasalarında ise bazı giderlerin vergiye tabi kârdan indirilmesini önleyen, bazı gelirlerin de vergiden muaf veya istisna olmasını sağlayan hükümler bulunmaktadır. Ertelenmiş vergi kavramı yukarıda bahsedilen nedenlerle muhasebe kârı (ticari kâr) ve vergiye esas kârda (mali

kâr) bir farklılaşma meydana geldiğinde ortaya çıkmaktadır. Söz konusu farklar sürekli farklar ve geçici farklar olarak sınıflandırılmaktadır (Göğüş, 2010: 18).

Muhasebe kârı ile mali kârın farklılaşmasına vergi mevzuatının hiçbir zaman kabul etmediği gelir ve giderler neden oluyorsa, bu farklar “sürekli farklar” olarak isimlendirilir (Bayazıtlı vd, 2006: 148). Bazı gelir ve giderler ise oluştukları dönemde değil de farklı dönemlerde tanınarak finansal tablolarda yer almaktadır. Bu farklar sonraki finansal raporlama dönemlerinde ortadan kalkmaktadır. Ertelenmiş vergiyi doğuran bu farklar ise “geçici farklar” olarak adlandırılır (Süer ve Şenyiğit, 2006: 203).

TMS 12 Gelir Vergileri Standardı’nda kabul edilen şekliyle geçici farklar, bir varlığın veya borcun bilançodaki defter değeri ile bunların vergi açısından taşıdıkları değerler arasındaki farkları ifade eder. Geçici farklar, aşağıda belirtildiği üzere iki şekilde olabilir.

- Vergiye Tabi Geçici Farklar (Vergilendirilebilir Geçici Farklar) (VGF): Varlığın kayıtlı değerinin işletme tarafından geri kazanıldığı veya yükümlüğün vadesi gelip ödendiği dönemlerde mali kâr/zararın tespitinde vergi matrahına dahil edilecek geçici farklardır.
- İndirilebilir Geçici Farklar (İGF) : Varlığın kayıtlı değerinin işletme tarafından geri kazanıldığı veya yükümlüğün vadesi gelip ödendiği dönemlerde mali kâr/zararın tespitinde vergi matrahından indirilecek geçici farklardır.

Standarda göre, işletmelerin gerçek finansal durumunun görülebilmesi için geçici farkların vergi etkilerinin finansal tablolara yansıtılması gerekmektedir. Bu durum ise ertelenmiş vergilerin muhasebeleştirilmesini gerekli kılmaktadır. Geçici farkların vergi etkisi faktoring şirketlerinin bilançosunda, ertelenmiş vergi varlığı veya ertelenmiş vergi borcu olarak; faktoring şirketlerinin gelir tablosunda ise ertelenmiş vergi gideri veya ertelenmiş vergi geliri olarak raporlanmaktadır.

TMS 12’ye göre ertelenmiş vergi varlığı; indirilebilir geçici farklar, gelecek dönemlere devreden kullanılmamış mali zararlar ve gelecek dönemlere devreden kullanılmamış

vergi avantajları nedeniyle gelecek dönemlerde geri kazanılacak olan gelir vergisi tutarlarını ifade eder.

Diğer bir ifadeyle vergi varlıkları, vergi indirimi ve istisnalarının cari dönem mali kârından fazla olması sebebiyle, cari dönem matrahından indirilemeyen, ancak gelecek dönemlerde vergi matrahından indirim yapılabilecek kalemlere ait vergi tutarıdır (Gücenme ve Poroy Arsoy, 2007: 7).

Factoring şirketlerinde TMS 12 Gelir Vergileri Standardı uyarınca oluşturulan ertelenmiş vergi varlıklarının kaydedilmesine özgü hesap, 262 Ertelenmiş Vergi Varlığı Hesabı – T.P.’ dir. Hesap, 794 Ertelenmiş Vergi Varlığı Gelirleri – T.P. ve 894 Ertelenmiş Vergi Varlığı Giderleri – T.P. hesapları ile karşılıklı çalışır. Ertelenmiş vergi varlığı hesaplandığında bu hesabın borcuna, 794 Ertelenmiş Vergi Varlığı Gelirleri – T.P. hesabının alacağına kaydedilir. Cari yıla ilişkin vergi tutarı, sonraki dönemlerde vergi varlığından indirilirken, 894 Ertelenmiş Vergi Varlığı Giderleri – T.P. hesabının borcuna, bu hesabın alacağına kaydedilir.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile ortaya konulan tekdüzen hesap planını genel olarak tüm işletmelerin uygulaması zorunludur. Bu hesap planında vergi alacaklarına ilişkin hiçbir düzenleme yapılmamıştır. Bunun temel nedeni hesap planının vergi kanunları hükümleri ile uyumlu bir şekilde hazırlanmış olmasından kaynaklanmaktadır. Factoring şirketleri için hazırlanan hesap planında ise muhasebe teorisi göz önünde bulundurulmuş ve TMS 12’nin ilgili hükümleri ile uyum sağlanmıştır. Factoring şirketleri için hazırlanan hesap planında ertelenmiş vergi varlığına ilişkin alt hesaplar şöyle düzenlenmektedir:

262 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI HESABI – T.P. 26200 MALİ ZARARLARDAN 26201 VERGİ İNDİRİM VE İSTİSNALARINDAN 26202 AMORTİSMANLARDAN 26203 FAİZ REESKONTLARINDAN 26204 KIDEM TAZMİNATLARINDAN 26209 DİĞER
--

Bu yönü ile ertelenmiş vergi varlıkları oldukça detaylı bir şekilde faktoring şirketleri tarafından tespit edilebilmekte ve vergi adaletsizliğinin yansımalarını yok edebilmektedir.

2.1.3.15 Duran varlıklar değer düşüş karşılığı

Duran varlıklardaki değer düşüşleri için, 820 Karşılık ve Değer Düşme Giderleri – T.P. hesabında yer alan 82005 Duran Varlıklar Değer Düşüş Giderleri yardımcı hesabı borçlandırılır, 264 Duran Varlıklar Değer Düşüş Karşılığı (-) - T.P. hesabı alacaklandırılır.

Satış amaçlı elde tutulan ve durdurulan faaliyetlere ilişkin duran varlıklar için de değer düşüşleri bu hesapta izlenmektedir.

264 DURAN VARLIKLARIN DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI (-) – T.P. 26400 MADDİ DURAN VARLIKLAR İÇİN 26401 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR İÇİN 264010 ŞEREFİYE 264019 DİĞER 26402 SATIŞ AMAÇLI ELDE TUTULAN VE DURDURULAN FAALİYETLERE İLİŞKİN DURAN VARLIKLAR

2.2 Faktoring Şirketlerinin Kaynak Yapısı

Faktoring şirketlerinin satıcı firmaların ön ödeme taleplerini karşılayabilmeleri için güçlü bir finansman yapısına sahip olmaları gerekmektedir. Özkaynaklara ilave olarak bankalardan sağlanan krediler temel fon kaynaklarını oluşturmakla birlikte faktoring şirketleri tahvil ve finansman bonosu ihraç ederek de kaynak yaratabilirler. Faktoring şirketlerinin bilançosunun pasif kısmı; hesap planının 3 numaralı hesap grubunda yer alan Bankalardan Kullanılan Krediler ve Diğer Yabancı Kaynaklar ile 4 numaralı hesap grubunda yer alan Özkaynaklar oluşturur.

2.2.1 Bankalardan kullanılan krediler ve diğer yabancı kaynaklar

Factoring şirketleri tekdüzen hesap planının 3 numaralı hesap grubunda yer alan Bankalardan Kullanılan Krediler ve Diğer Yabancı Kaynaklar hesap grubuna ilişkin hesaplar bu kısımda açıklanacaktır.

2.2.1.1 Bankalardan ve diğer kuruluşlardan kullanılan krediler

Banka kredileri, factoring şirketlerinin bankalardan kullandıkları kısa ve orta vadeli kredileri içermektedir. Bu krediler yurt içi bankalardan kullanılacağı gibi yabancı kaynaklı döviz kredileri de olabilmektedir.

Factoring şirketleri ağırlıklı olarak yurt içi bankalardan kredi kullanmaktadırlar. Tablo 8'den de görüldüğü üzere factoring şirketlerinin son 4 yıllık dönemde kullandıkları krediler, toplam aktiflerinin % 70'inin üzerinde olmuş, 2012 yılında bu oran % 70,5'e gerilemiştir. Yabancı para kredilerin toplam krediler içindeki payı, 2008 yılında % 54,78'e yükseldikten sonra o yıl bazı şirketlerin ciddi kambiyo zararları görmeleri üzerine devam eden yıllarda bu oran düşmüş ve 2012 yılında % 22,4 olmuştur.

Tablo 8. Factoring Sektörü Kredi Kullanımı (Milyon TL)

	2008	2009	2010	2011	2012
Pasiflerin Toplamı	7.796,46	10.407,04	14.466,71	15.644,09	18.174,81
Alınan Krediler	4.943,14	7.499,22	11.095,97	11.463,64	12.811,10
YP Krediler/Toplam Krediler	54,78	23,47	22,85	25,94	22,42
Alınan Krediler/Aktifler (%)	63,40	72,10	76,70	73,30	70,50
Ort.İhraç Edilen Menkul Kıym/ Ort. Toplam Fonlama (%)	0,9	1,6	1,7	2,4	5,1
Özkaynaklar	2.373,59	2.493,33	2.941,30	3.393,71	3.866,77

Kaynak:http://faktoringdernegi.org.tr/assets/uploads/gostergeler/FAKTORA_NG_SEKTA_RA__2013_Temmuz_son.pdf (06.06.2013)

Factoring şirketlerinin fon ihtiyacını karşılamada önemli bir yer tutan bankalardan kullanılan krediler, ilk olarak elde etme maliyetleri ile kayda alınmaktadır. Kayda alınmalarını izleyen dönemlerde, geri ödeme tutarlarının etkin faiz yöntemiyle hesaplanan bugünkü değerleriyle finansal tablolara yansıtılır. İlk maliyet ile arasındaki

farklar, söz konusu borçların vadeleri süresince gelir tablosuna aktarılır. Faktoring şirketlerinin yurt içi ve yurt dışı banka ve diğer kuruluşlardan kullandıkları kredilerin izlendiği hesaplar aşağıda verilmiştir.

342 YURTIÇİ BANKALARDAN KULLANILAN KREDİLER - T.P.
34200 KISA VADELİ
34201 ORTA VE UZUN VADELİ
343 YURTIÇİ BANKALARDAN KULLANILAN KREDİLER - Y.P.
34300 KISA VADELİ
34301 ORTA VE UZUN VADELİ
344 YURTIÇİ DİĞER KURULUŞLARDAN KULLANILAN KREDİLER - T.P.
34400 KISA VADELİ
34401 ORTA VE UZUN VADELİ
345 YURTIÇİ DİĞER KURULUŞLARDAN KULLANILAN KREDİLER -Y.P.
34500 KISA VADELİ
34501 ORTA VE UZUN VADELİ
346 SERMAYE BENZERİ KREDİLER – T.P.
347 SERMAYE BENZERİ KREDİLER – Y.P.
348 YURTDIŞINDAN KULLANILAN KREDİLER - T.P.
34800 KISA VADELİ
34801 ORTA VE UZUN VADELİ
349 YURTDIŞINDAN KULLANILAN KREDİLER - Y.P.
34900 KISA VADELİ
34901 ORTA VE UZUN VADELİ

2.2.1.2 Karşılıklar

Şirketlerin çalışanları için hesaplayacağı kıdem tazminatı, kurumlar vergisi ve gelir vergisi için ayırmak zorunda olduğu karşılıkların ve dövizde endeksli faktoring alacaklarının anapara tutarında, kurlarda meydana gelen düşüşler sebebiyle ortaya çıkan azalışların kaydedildiği hesap, 350 Karşılıklar - T.P. hesabıdır.

350 KARŞILIKLAR - T.P.
35001 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI
35003 KISA VADELİ ÇALIŞAN HAKLARI YÜKÜMLÜLÜKLERİ KARŞILIĞI
35004 VERGİ KARŞILIKLARI
35005 DÖVİZE ENDEKSLİ ALACAKLAR ANAPARA KUR AZALIŞ KARŞILIKLARI
35006 MUHTEMEL RİSKLER İÇİN AYRILAN SERBEST KARŞILIKLAR
35007 TESLİM TARİHİNE GÖRE MUHASEBELEŞTİRME DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI
35009 DİĞER KARŞILIKLAR

Faktoring şirketleri, Türkiye’deki mevcut İş kanunlarına göre, emeklilik veya istifa sebebiyle ve İş Kanunu’nda belirtilmiş olan davranışların dışında kalan sebeplerle işine son verilen çalışanlara belirli bir toplu ödeme yapmak durumundadır. Kıdem tazminatı karşılığı, İş Kanunu kapsamında oluşması muhtemel yükümlülüğün, aktüeryal tahminler kullanılarak bugünkü değeri üzerinden hesaplanmakta ve finansal tablolara yansıtılmaktadır([http://www.vdf.com.tr/pdf/VDF_BDDK_Rapor_Faktoring_311210_tr.pdf?&lang=en us](http://www.vdf.com.tr/pdf/VDF_BDDK_Rapor_Faktoring_311210_tr.pdf?&lang=en-us))³⁵.

TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar Standardına göre kıdem tazminatının aktüeryal değerlendirme yöntemine göre hesaplanması gerekmektedir. Bu yöntem, kıdem tazminatı olarak gelecekte yapılacak ödemelerin tahmin edilmesi ve tahminlerle bulunan ödemelerin iskontoya tabi tutularak net bugünkü değere getirilmesi esasına dayanmaktadır. İşletmeler böylece bilanço gününde kıdem tazminatı yükümlülüğünün iskonto edilmiş net değerini raporlamaktadır (Parlakkaya, 2010: 290). Bu şekilde kıdem tazminatı karşılığı mali tablolarda daha reel bir halde gider olarak yer almaktadır.

2.2.1.3 Faktoring işlemlerinden borçlar

Faktoring işlemlerinden kaynaklanan her türlü borç tutarları ile şirket tarafından borçludan tahsil edilmiş olup alıcıya ödenecek olan tutarlar, “356 Faktoring İşlemlerinden Borçlar - T.P.” ve “357 Faktoring İşlemlerinden Borçlar - Y.P.” hesaplarında izlenir.

356 FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR – T.P. 35600 RÜCU EDİLEBİLİR 35601 RÜCU EDİLEMEZ
--

2.2.1.4 Faiz ve gider reeskontları

Dönem sonları itibarıyla, Türk parası cinsinden alınan krediler, çıkarılan tahviller ve diğer faiz ve gider doğurucu pasif hesaplar ile diğer yükümlülükler üzerinden cari hesap

³⁵ Erişim Tarihi: 02.04.2013

dönemine ait olan faiz ve giderler, reeskonta tabi tutularak 360 Faiz ve Gider Reeskontları - T.P. hesabına alacak ve ilgili gider hesaplarına borç kaydolunur.

360 FAİZ VE GİDER REESKONTLARI - T.P.
36000 KULLANILAN KREDİ FAİZ REESKONTLARI
36001 MENKUL KIYMET FAİZ REESKONTLARI
36002 FAKTORİNG BORÇLARINA İLİŞKİN REESKONTLAR
36009 DİĞER FAİZ VE GİDER REESKONTLARI

2.2.1.5 Türev finansal yükümlülükler

Türev işlemler sınıflandırılmalarına uygun olarak gerçeğe uygun değerinin negatif olması durumunda “Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Yükümlülükler” veya “Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Yükümlülükler” içinde yer alırlar ve pasif nitelikli olan 364 Türev Finansal Yükümlülükler – T.P. ve 365 Türev Finansal Yükümlülükler – Y.P. hesaplarında izlenirler.

364 TÜREV FİNANSAL YÜKÜMLÜLÜKLER - T.P.
36400 ALIM SATIM AMAÇLI
36401 GERÇEĞE UYGUN DEĞER RİSKİNDEN KORUNMA AMAÇLI
36402 NAKİT AKIŞ RİSKİNDEN KORUNMA AMAÇLI
36403 YURTDIŞINDAKİ NET YATIRIM RİSKİNDEN KORUNMA AMAÇLI

2.2.1.6 İhraç edilen menkul kıymetler

Factoring şirketleri tarafından ihraç edilen menkul kıymetler, tahvil ve finansman bonolarıdır. Tahvil, devletin veya anonim ortaklıkların en az bir yıl ve daha uzun vadeyle, ödünç para bulmak amacıyla, itibari değerleri eşit ve ibareleri aynı olmak üzere çıkardıkları borç senetleridir. Tahviller, elinde bulunduran için alacaklılık hakkı doğuran ve düzenli aralıklarla faiz geliri getiren menkul kıymetlerdir (<http://borsaistanbul.com/urunler-ve-piyasalar/urunler/borclanma-aracлари>)³⁶.

³⁶ Erişim Tarihi: 10.06.2013

Factoring şirketleri, anonim şirket statüsünde kurulmak zorunda oldukları için tahvil ihraç edebilme yetkisine de sahiptirler. Tahvil ihraç eden kuruluş, genellikle satın alana yıllık olarak faizi ve vade sonunda da tahvilin üzerinde yazılı nominal değeri ifade eden anaparayı geri ödemekle yükümlüdür. (<http://www.ekodialog.com/>)³⁷.

Sermaye Piyasası Kurulu, halka arz edilmek üzere yapılacak tahvil ihraç başvurularını, kamunun aydınlatılması çerçevesinde incelemekte ve halka arz yoluyla satışı yapılacak tahvilleri kayda almaktadır. SPK'ya kayıt başvurusunda izahname, sirküler gibi SPK tarafından istenen diğer belgelerin de verilmesi gerekmektedir.

Halka arz edilmeksizin tahvil ihracı için yapılacak kayıt başvuruları ise SPK tarafından istenen bilgilerin tam ve doğru olarak verilip verilmediği yönünden incelenerek kayda alınmaktadır. SPK'ya kayıt başvurusunda sirküler, halka arz edilmeksizin çıkarılan tahvillerin hangi gerçek ve tüzel kişilerce satın alınacağı gibi SPK tarafından istenen diğer bilgi ve belgelerin de verilmesi gerekmektedir. SPK, incelemeleri sonucunda açıklamaların yeterli, açık ve dürüst bir şekilde yapılmadığı ve istismara yol açacağı sonucuna varırsa gerekçe göstererek başvuru konusu tahvilleri kayda almama kararı verebilir (<http://borsaistanbul.com/data/egitimklavuzlari/KLVZ10SPA.PDF>)³⁹.

Tahvil ihraçları factoring şirketlerine fonlama çeşitliliğini artırmalarına imkân sağlamıştır. 2012 yılında ihraç edilmiş bulunan 71,1 milyar TL toplam borçlanma araçlarının %86,4'u bankaların, % 4,7'si banka dışı finansal kurumların ve % 8,9'u reel sektörün borçlanma araçlarıdır. Toplam 71,1 milyar TL'lik ihracın %68,1'i yurtiçinde, %31,9'u yurtdışında satılmıştır (http://factoringdernegi.org.tr/assets/uploads/gostergeler/FAKTORA_NG_SE TA_RA__2013_Temmuz_son.pdf)⁴⁰.

Factoring şirketleri tarafından ihraç edilen diğer bir menkul kıymet ise finansman bonolarıdır. Finansman bonusu, ihraççıların Sermaye Piyasası Kurulu düzenlemeleri çerçevesinde borçlu sıfatıyla düzenleyip kısa vadeli borç temin etmek amacıyla,

³⁷ Erişim Tarihi: 09.09.2012

³⁸ Erişim Tarihi: 10.06.2013

³⁹ Erişim Tarihi: 10.06.2013

⁴⁰ Erişim Tarihi: 06.06.2013

iskontolu olarak ihraç ettikleri borçlanma senetleridir (<http://borsaistanbul.com/urunler-ve-piyasalar/urunler/borclanma-araclari>)⁴¹. Genellikle anonim ortaklık statüsündeki büyük firmalar, bankalar ve diğer finansal kuruluşlar tarafından çıkarılıp ihraç edilirler (<http://www.ekodialog.com>)⁴².

Faktoring şirketleri de anonim şirket statüsünde olduklarından finansman bonusu ihraç ederek kısa vadeli fon ihtiyaçlarını karşılayabilirler. Finansman bonoları, ilgili ortaklıklarca iki şekilde çıkartılabilir. Birincisi halka arz yoluyla satış (izahname ve sirküler) şeklindedir, ikincisi ise halka arz edilmeksizin finansman bonusu çıkarılmasıdır (Toroslu, 2011: 68) Finansman bonoları, SPK'nın Seri: II, No:22 sayılı "Borçlanma Araçlarının Kurul Kaydına Alınması ve Satışına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ" uyarınca ihraç edilmektedir. Halka arz edilecek finansman bonolarına ilişkin talep toplama yöntemi, dağıtım ilkeleri ve finansman bonolarına ilişkin bedellerin yatırılması gibi esaslar ise SPK'nın Seri: VIII, No: 66 sayılı "Sermaye Piyasası Araçlarının Halka Arzından Satış Yöntemlerine İlişkin Esaslar Tebliği" uyarınca gerçekleştirilecektir.

2012 yılında 12 faktoring şirketi bono ve tahvil piyasasından fon sağlamıştır. Tablo 9'da son 5 yılda faktoring sektörünün ihraç etmiş olduğu menkul kıymetler görülmektedir.

Tablo 9. Faktoring Sektörünün İhraç Etmiş Olduğu Menkul Kıymetler (Milyon TL)

	2008	2009	2010	2011	2012
İhraç Edilen Menkul Kıymetler (net)	92,85	113,95	211,17	346,49	978,38
A) Bonolar	0,00	0,00	0,00	0,00	159,07
B) Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
C) Tahviller	92,85	113,95	211,17	236,49	819,31

Kaynak:http://faktoringdernegi.org.tr/assets/uploads/gostergeler/FAKTORA_NG_SEKTA_RA_2013_Temmuz_son.pdf

Faktoring şirketleri tarafından ihraç edilip üçüncü şahıslara satılan tahvillerin, bonoların ve varlığa dayalı menkul kıymetlerin kaydedildiği pasif nitelikli bir hesaplar, 376 İhraç

⁴¹ Erişim Tarihi: 10.06.2013

⁴² Erişim Tarihi: 09.09.2012

Edilen Menkul Kıymetler – T.P. ve 377 İhraç Edilen Menkul Kıymetler – Y.P.’dır. Söz konusu menkul kıymetlerin bedelleri itfa edildikçe hesap borçlandırılır.

376 İHRAÇ EDİLEN MENKUL KIYMETLER - T.P.
37600 TAHVİLLERİMİZ
37601 BONOLARIMIZ
37602 VARLIĞA DAYALI MENKUL KIYMETLER

2.2.1.7 İhraç edilen menkul kıymetler ihraç farkları

İskontolu olarak satılan menkul değerlere ilişkin ihraç farkları negatif pasif düzenleyici bir hesap olan 378 İhraç Edilen Menkul Kıymetler İhraç Farkları T.P. (-) hesabında izlenir. İhraç edilen menkul kıymetlerin bilanço günündeki değerine indirgenmesinde 376 İhraç Edilen Menkul Kıymetler – T.P. hesabını düzenleyici hesap olarak kullanılır.

378 İHRAÇ EDİLEN MENKUL KIYMET İHRAÇ FARKLARI-T.P. (-)
37800 TAHVİLLERİMİZ
37801 BONOLARIMIZ
37802 VARLIĞA DAYALI MENKUL KIYMETLER

2.2.1.8 Ödenecek vergi, resim, harç, prim ve fonlar

Şirketlerin ödeyeceği vergi, resim, harç ve primlerin kaydedildiği hesaplar, 380 Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar - T.P. ve 381 Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar – Y.P.’dır. Bu hesapların alt hesap bazında içeriği şöyledir:

380 ÖDENECEK VERGİ, RESİM, HARÇ, PRİM VE FONLAR - T.P.
38010 ÖDENECEK VERGİLER
380100 ÖDENECEK KURUMLAR VERGİSİ
380101 ÖDENECEK GELİR VERGİSİ
380102 ÖDENECEK BSMV
380103 ÖDENECEK DAMGA VERGİSİ
380104 ÖDENECEK KDV
38020 ÖDENECEK RESİM VE HARÇLAR
38040 ÖDENECEK PRİMLER
38060 ÖDENECEK FONLAR
38099 DİĞER

2.2.1.9 Ertelenmiş vergi borcu

TMS 12 Gelir Vergisi Standardına göre ertelenmiş vergi borcu, vergiye tabi geçici farklar üzerinden gelecek dönemlerde ödenecek gelir vergilerini ifade eder. Yani, gelecek dönemlerde ödenecek Kurumlar Vergisi rakamına ilave edilecek tutar ortaya konulur (Örten vd., 2009: 157).

Factoring şirketlerinde TMS 12 Gelir Vergisi Standardı uyarınca oluşturulan ertelenmiş vergi borçlarının kaydedilmesine özgü hesap, 386 Ertelenmiş Vergi Borcu Hesabı – T.P.’dir. 896 Ertelenmiş Vergi Borcu Giderleri – T.P. ve 796 Ertelenmiş Vergi Borcu Gelirleri – T.P. hesapları ile karşılıklı olarak çalışır. Ertelenmiş vergi borcu hesaplandığında 386 Ertelenmiş Vergi Borcu Hesabı – T.P. hesabı alacaklandırılır, 896 Ertelenmiş Vergi Borcu Giderleri – T.P. hesabı borçlandırılır. Cari yıla ilişkin vergi tutarı, sonraki dönemlerde vergi varlığına eklenirken 386 Ertelenmiş Vergi Borcu Hesabı – T.P. hesabı borçlandırılır, 796 Ertelenmiş Vergi Borcu Gelirleri – T.P. hesabı alacaklandırılır. Ertelenmiş vergi borcuna ilişkin alt hesaplar şöyledir:

386 ERTELENMİŞ VERGİ BORCU HESABI - T.P. 38600 AMORTİSMANLARDAN 38601 FAİZ REESKONTLARINDAN 38609 DİĞER
--

2.2.2 Özkaynaklar

Özkaynaklar, factoring şirketlerinin en önemli finansman kaynaklarından birisidir. Factoring şirketleri, sermaye artırımını yaparak ya da kârlarını dağıtmayarak özkaynaklarını artırabilirler (Toroslu, 2011: 62).

23.03.2008 tarih ve 26825 nolu Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Finansal Kiralama, Factoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”e ve yine 6361 sayılı Finansal Kiralama, Factoring ve Finansman Şirketleri Kanunu’na göre özkaynak: Ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kâr yedekleri, dönem net kârı, geçmiş yıllar kârı

ve Kurulca belirlenecek diğer kalemler toplamından varsa dönem net zararı, geçmiş yıllar zararı ve Kurulca belirlenecek diğer kalemlerin düşülmesi suretiyle elde edilen bakiye ile nitelikleri Kurul tarafından belirlenecek sermaye benzeri borçları ifade eder.

Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelikte 24.02.2011 tarihinde yapılan değişiklikle daha önceki yönetmelikte faktoring şirketleri için 5 milyon TL olan ödenmiş sermaye miktarının 7,5 milyon TL'den az olmayacağı hükmü getirilmiştir. 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile ise ödenmiş sermayenin en az 20 milyon TL olması hükme bağlanmıştır.

2012 sonunda faktoring sektöründeki özkaynak toplamı Tablo 10'da da görüldüğü gibi 3,9 milyar TL'ye ulaşmıştır. Ödenmiş sermayede artış 2012 yılında bir önceki yıla göre % 26,5'tir. Halen özkaynakları 20 milyon TL'nin altında bulunan 53 şirketin sermaye artırımını ile önümüzdeki dönemde ödenmiş sermayede en az 460 milyon TL artış beklenmektedir.

Tablo 10. Özkaynakların Kompozisyonu (Milyon TL)

	2008	2009	2010	2011	2012
Özkaynaklar	2.340,50	2.493,33	2.940,32	3.376,55	3.866,77
A) Ödenmiş Sermaye	1.030,03	1.026,35	1.090,50	1.279,63	1.618,55
B) Sermaye Yedekleri	99,14	285,06	257,77	282,31	345,21
C) Kâr Yedekleri	694,25	750,85	1.072,29	1.287,75	1.185,81
D) Kâr veya Zarar	517,08	431,07	519,77	526,87	717,20

Kaynak: http://faktoringderneği.org.tr/assets/uploads/gostergeler/FAKTORA_NG_SEKTA_RA_2013_Temmuz_son.pdf (06.06.2013)

Faktoring şirketleri halka açılmak suretiyle de fon yaratma imkânına sahip olabilir. Halka açılma, bir anonim şirketin hisselerini menkul kıymetler borsası aracılığı ile halka arz etmesidir. Halka arz, hisse senetlerinin çok sayıda ve önceden bilinmeyen yatırımcılara çağrı ve ilan yoluyla satışdır (<http://borsaistanbul.com/sirketler/halka-arz>)⁴³. Faktoring şirketleri, anonim şirket statüsünde kurulmak zorunda olduklarından hisse senetlerini halka arz ederek fon yaratabilir. Sermaye Piyasası Kurulu kaydına

⁴³ Erişim Tarihi: 10.06.2013

alınarak halka arz edilen hisse senetlerinin Borsa İstanbul (BİST) piyasalarında işlem görmesi için, BİST kotuna/ kaydına alınması ya da Gelişen İşletmeler Piyasası (GİP)⁴⁴ Listesi'nde bulunması gerekmektedir (http://borsaistanbul.com/data/kilavuzlar/Halka_Arz_ve_Islem_Gorme.pdf)⁴⁵.

İhraç ettiği sermaye piyasası araçları borsada işlem gören ortaklıklar, finansal tablolarını 09.04.2008 tarih ve 26842 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri:XI, No:29 "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği"de yer alan formata göre hazırlamaktadır. SPK'nın 09.01.2009 tarih ve 1/33 sayılı Kararı uyarınca ihraç ettiği sermaye piyasası araçları borsada işlem gören finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri ise finansal tablolarını, SPK tebliğinde açıklanan genel formatlar yerine Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından anılan şirketlere yönelik belirlenen formatlara göre hazırlayarak kamuya ilan edilmek üzere İMKB'ye göndermeleri gerekmektedir (<http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=536&fn=536.pdf>)⁴⁶.

Sermaye Piyasası Kurulu'nun 24/12/2009 tarih ve 37/1147 sayılı kararı çerçevesinde, 01.01.2010 tarihinden itibaren şirketler tarafından Kurul ve Borsa Mevzuatı çerçevesinde kamuya duyurulması gereken tüm bildirimler sadece Kamuyu Aydınlatma Platformu'na (KAP) gönderileceğinden, bu tarihten sonra kamuya duyurulan bildirimler sadece KAP'ta yer almaktadır.

Sermaye piyasası araçları Borsa İstanbul'da işlem gören faktoring şirketleri aşağıda verilmiştir (<http://www.kap.gov.tr/sirketler/islem-goren-sirketler/tum-sirketler.aspx>)⁴⁷.

- ❖ Creditwest Faktoring Hizmetleri A.Ş.
- ❖ Ekspo Faktoring A.Ş.
- ❖ Garanti Faktoring Hizmetleri A.Ş.
- ❖ Kapital Faktoring Hizmetleri A.Ş.

⁴⁴ Borsa kotasyon şartlarını sağlayamayan, gelişme ve büyüme potansiyeline sahip şirketlerin menkul kıymetleri GİP'te işlem görmektedir.

⁴⁵ Erişim Tarihi: 10.06.2013

⁴⁶ Erişim Tarihi: 10.11.2012

⁴⁷ Erişim Tarihi: 27.06.2013

- ❖ Lider Faktoring Hizmetleri A.Ş.
- ❖ Şeker Faktoring Hizmetleri A.Ş.

Banka iştiraki veya banka ilişkili konumundaki faktoring şirketlerinin birçok konuda ayrıcalık taşımakta oldukları ve diğer orta ve küçük boy faktoring şirketleri ile eşit koşullarda rekabet etmedikleri gözlenmektedir. BDDK'nın 2012 yılı verilerine göre faktoring işlemlerinde %55 paya sahip olan banka iştiraki olan 14⁴⁸ faktoring şirketi, daha az özkaynak, çok daha fazla kredi kullanımını tercih etmişlerdir.

Bu gruptaki şirketler, fonlamalarını sadece ana hissedarları bankalardan yapmamakta diğer bankaları da tercih etmektedirler. Şirketler, ana hissedar bankanın hem şube açısından yararlanmakta hem ihtiyaçları kadar kredi sağlayabilmektedirler. Diğer faktoring şirketlerinde ise uygun koşullu kredilere erişim genelde temel bir sorundur.

Banka iştiraki olmayan ve genelde “bağımsızlar” olarak adlandırılan faktoring şirketleri arasından en büyük 14⁴⁹ şirkete baktığımızda ise göstergeler tam tersi olmuştur. Bu şirketlerde daha çok özkaynak, daha az kredi kullanımı gerçekleşmiştir.

BDDK'nın 2012 yılı verilerine göre sektördeki faktoring şirketleri fon ihtiyaçlarının % 21,3'ünü özkaynakları ile % 70,5'ini banka kredilerinden sağlamaktadırlar. Geri kalan fon ihtiyacı ise menkul kıymet ihracından karşılanmaktadır.

Faktoring şirketlerinin sahip oldukları özkaynaklar, kullanılan tekdüzen hesap planı çerçevesinde 4 numaralı Özkaynaklar grubu içinde; Sermaye, Sermaye Taahhütleri, Sermaye Yedekleri, Kâr Yedekleri, Kâr ve Zarar, Geçmiş Yıllar Kâr ve Zararı şeklinde sınıflandırılır.

⁴⁸ Banka İştiraki Faktoring Şirketleri (14): Garanti Fak. Hizm. AŞ, Yapı Kredi Fak.AŞ, Deniz Fak. AŞ, İş Fak. AŞ, Fiba Fak. AŞ, TEB Fak. AŞ, ING Fak. AŞ, Finans Fak. Hiz. AŞ, Vakıf Fin. Fac. Hiz. AŞ, Fortis Fak. AŞ, Şeker Fak. AŞ, Anadolu Fak. AŞ, Turkish Fak. Hiz. AŞ, Halk Faktoring AŞ.

⁴⁹ En Büyük Bağımsız Faktoring Şirketleri (14): Kapital Fak. AŞ, Lider Fak. Hizm. AŞ, Creditwest Fak. A.Ş, Girişim Fak. A.Ş, Destek Fak. AŞ, Şirinoğlu Fak. AŞ, Eko Fak. AŞ, Ulusal Fak. AŞ, MNG Fak. AŞ, Ekspo Fak. AŞ, Yaşar Fak.AŞ, C Fak. AŞ, Çağdaş Fak.AŞ, Akın Fak. AŞ.

2.2.2.1 Sermaye

Esas sözleşmede Türk parası olarak belirtilen ve ticaret siciline tescil edilmiş bulunan sermaye tutarının kaydedildiği pasif nitelikli hesap, 410 Sermaye – T.P. hesabıdır.

410 SERMAYE - T.P.
41000 ADİ HİSSE SENETLERİ KARŞILIĞI
41001 İMTİYAZLI HİSSE SENETLERİ KARŞILIĞI
41002 DİĞER

2.2.2.2 Sermaye taahhütleri

Türk parası olarak taahhüt edilen sermayenin kaydedildiği aktif nitelikli hesap, 412 Sermaye Taahhütleri - T.P. hesabıdır. Bakiyesi henüz tahsil olunmamış sermaye miktarını gösterir. Yabancı para cinsinden taahhüt edilen sermaye ise 413 Sermaye Taahhütleri - Y.P hesabında izlenmektedir.

2.2.2.3 Sermaye yedekleri

Hisse senedi ihraç primleri, hisse senetleri iptal kârları ve yeniden değerlendirme farkları sebebiyle ortaya çıkan ve şirketlerde bırakılan Türk parası tutarların izlendiği hesap, 414 Sermaye Yedekleri – T.P. hesabıdır.

414 SERMAYE YEDEKLERİ – T.P.
41400 HİSSE SENEDİ İHRAÇ PRİMLERİ
41402 HİSSE SENEDİ İPTAL KÂRLARI
41403 MENKUL DEĞERLER DEĞERLEME FARKLARI
414030 İŞTİRAKLER, BAĞLI ORTAKLIKLAR VE İŞ ORTAKLIKLARINDAN
414031 SATILMAYA HAZIR MENKUL DEĞERLERDEN
41404 MADDİ VE MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR YENİDEN DEĞERLEME FARKLARI
414040 MENKULLER
414041 GAYRİMENKULLER
414044 İŞTİRAK VE BAĞLI ORTAKLIK HİSSELERİ İLE GAYRİMENKUL SATIŞ KAZANÇLARI
414045 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
41405 İŞTİRAKLER, BAĞLI ORTAKLIKLAR VE İŞ ORTAKLIKLARI BEDELSİZ HİSSE SENETLERİ
41406 RİSKTEN KORUNMA DEĞERLEME FARKLARI
41407 SATIŞ AMAÇLI ELDE TUTULAN VE DURDURULAN FAALİYETLERE İLİŞKİN DURAN VARLIKLARIN BİRİKMİŞ DEĞERLEME FARKLARI

2.2.2.4 Kâr yedekleri

Kanun ve esas sözleşme hükümleri ya da şirketlerin yetkili organları tarafından alınan kararlar gereğince, dağıtılmamış ya da şirketlerde alıkonulmuş özkaynak kalemlerinin izlendiği hesap, 420 Kâr Yedekleri – T.P. hesabıdır.

420 KÂR YEDEKLERİ – T.P.
42000 YASAL YEDEKLER
420001 I.TERTİP KANUNİ YEDEK AKÇE (T.T.K. 466/1)
420002 II.TERTİP KANUNİ YEDEK AKÇE (T.T.K. 466/2)
420003 ÖZEL KANUNLAR GEREĞİ AYRILAN YEDEK AKÇELER
42001 STATÜ YEDEKLERİ
42002 OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER
420020 GENEL KURUL KARARI UYARINCA AYRILAN YEDEK AKÇE
420021 DAĞITILMAMIŞ KÂRLAR
420022 BİRİKMİŞ ZARARLAR

3. Faktoring Şirketlerinin Gelir – Gider Yapıları

Faktoring şirketlerinin verdiği hizmetler için elde ettiği gelirlerinin yanında bunlar için katlandıkları giderleri de mevcuttur. Bu kısımda faktoring şirketlerinin kullandıkları tekdüzen hesap planı çerçevesinde gelir ve gider yapılarına ilişkin bilgi verilmektedir.

3.1 Faktoring Şirketlerinin Gelir Yapısı

Faktoring işlemlerinde fiyat, iş yükü ve risk unsurları göz önünde bulundurularak tespit edilmektedir. İş yükünün hesaplanmasında alıcı sayısı, fatura sayısı, fatura tutarı gibi koşullar göz önünde bulundurulurken; risk değerlendirilmesinde ise alıcının kredi değerliliği, ödeme gücü, piyasa koşulları dikkate alınmaktadır. İş yükü ve risk değişkenleri her bir işletme için ayrı ayrı değerlendirilerek satıcı için bir maliyet oluşturulur (Boran, 1998: 22).

Satıcı için ortaya çıkan maliyet, aynı zamanda faktoring şirketinin verdiği hizmetler dolayısıyla sağlayacağı gelir kalemleridir (Kaya ve Gerekan, 2011: 82).

Faktoring işleminde faktoring şirketlerinin gelirleri, faktoring şirketi tarafından satıcılara sunulan hizmetlerin çeşitlerine göre farklı şekillerde olabilmektedir. Satıcının faktoringin hizmet ve teminat fonksiyonlarından faydalanması durumunda, faktoring komisyonu söz konusu olmaktadır. Eğer satıcı, faktoringin finansman fonksiyonundan faydalaniyorsa, finansman faizi gündeme gelmektedir (Apak ve Demirel, 2010: 366).

Tekdüzen hesap planında faktoring şirketlerinin gelirleri, “5 Ana Faaliyet Gelirleri” ve “7 Faaliyet Dışı Gelirler” olmak üzere iki hesap grubunda incelenmektedir.

3.1.1 Ana faaliyet gelirleri

Bu hesap grubunda; “faktoring alacaklarından alınan faizler”, “tasfiye olunacak ve zarar niteliğindeki alacaklardan alınan faizler”, “bankalardan alınan faizler”, “menkul değerlerden alınan faizler” ile ilgili diğer gelir hesapları yer almaktadır. Faktoring alacaklarından alınan faizler, tasfiye olunacak ve zarar niteliğindeki alacaklardan alınan faizler hesap grubu, faktoring şirketinin sağlamış olduğu finansman hizmeti sonucunda ortaya çıkan faiz ile ilgilidir.

3.1.1.1 Faktoring alacaklarından alınan faizler

Gelecek bir tarihte ödenecek borcun satın alınması ve bunun karşılığında kısmen veya tamamen ödeme yapılması bir iskonto işlemini gerektirdiği gibi bu durumun varlığı da faktoring şirketine finansman ücreti (faizi) isteme hakkını vermektedir (Boran, 1998: 23). Bu bakımdan faktoring finansman faizi, faktoring şirketinin satın almış olduğu ve tahsili daha sonra yapılacak olan alacak için faktoring şirketi tarafından yapılan peşin ödemenin bedelidir (Oktay, 2003: 53). Diğer bir ifadeyle faktoring şirketinin satıcı firmaya yaptığı ödemeye karşılık satıcı firmadan tahsil ettiği faiz geliridir.

Faktoring şirketlerinin tahsil ettikleri finansman faizi ve faktoring komisyonu üzerinden Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) tahakkuk ettirmeleri gerekmektedir. Bu kapsamda yurt içi faktoring işlemleri karşılığı düzenlenen faturalardan hesaplanan faiz ve komisyon tutarı % 5 oranında BSMV’ye tabidir (<http://www.muhasabetr.com>

/yazarlarimiz/ismail/010/)⁵⁰. Buna karşılık yurtiçi faktoring işlemlerinde hesaplanan faiz ve komisyon, Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu⁵¹ (KKDF)'den muaftır. Yurtdışı faktoring işlemleri ise ihracata tanınan teşvikler çerçevesinde her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır (Kaya, 2011: 27).

Faktoring işlemlerinde finansman faizinin hesaplanma yöntemleri borçlu cari yöntemi ve iskonto yöntemi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Toroslu, 2011: 51).

- I. Borçlu Cari Yöntemi: Bu yöntem ile faktoring şirketi tarafından satıcıya yapılan ön ödemenin tasfiyesi sırasında kullanım süresine göre faiz hesaplaması yapılmaktadır. Bu yöntemdeki faiz hesaplaması bankalarda borçlu cari kredilere uygulanan yöntemle aynı şekildedir. Basit faiz uygulanır ve her ayın sonunda faiz tahakkuk ettirilir.
- II. İskonto Yöntemi: Bu yöntemde işlemin başında iskonto faizi peşin olarak hesaplanır ve faktoring şirketine temlik edilen fatura tutarından düşülerek kalan bakiye satıcıya ödenmektedir. Bugünkü değer üzerinden hesaplanan iç iskonto miktarı, nominal değer üzerinden hesaplanan dış iskonto miktarından küçüktür (Rüzgar, 1999: 19). İskonto yönteminin kullanılması durumunda genellikle dış iskonto yöntemi kullanılmaktadır.

Örnek:

(F) A.Ş mal satışından doğan ₺10.000 vadeli alacağını imzalanan faktoring sözleşmesi çerçevesinde (Y) Faktoring Şirketi'ne temlik etmiştir. Sözleşmeye göre %80 oranında ön ödeme yapılacak ve % 1 faktoring komisyonu uygulanacaktır. (F) A.Ş. alıcısından almış olduğu 15.10.20XX tarihli çeki 10.09.20XX tarihinde (Y) Faktoring Şirketi'ne ciro etmiş ve karşılığında % 80 oranında ön ödeme almış ve bu işleme % 12 faiz oranı uygulanması konusunda anlaşmaya varılmıştır.

⁵⁰ Erişim Tarihi: 08.05.2012

⁵¹ Bakanlar Kurulu kararı ile 28 Ekim 2010 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere bankaların kullandığı tüketici kredilerindeki Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu (KKDF) kesintisinin oranı %10'dan % 15'e çıkarılmıştır.

Faktoring işleminin maliyetinin borçlu cari yöntem ve iskonto yöntemine göre hesaplanması aşağıda verilmiştir (Toroslu, 2011: 54-55).

- Bu verilere göre faktoring işleminin maliyetinin borçlu cari yönteme göre hesaplanması şöyledir:

Ön Ödeme Oranı	: % 80
Faktoring Komisyonu	: % 1
Finansman Faizi	: % 12
Vade	: 35 gün
Temlik Tutarı	: ₺10.000

Ön ödeme işleminde faktoring komisyonu ve faktoring komisyonuna ait BSMV faktoring şirketi tarafından ya peşin tahsil edilmekte ya da ön ödeme bakiyesine eklenmektedir. Bu örnekte ön ödeme bakiyesine eklenecektir.

Ön Ödeme Tutarı	: ₺8.000	(₺10.000 x % 80)
Komisyon Tutarı	: ₺100	(₺10.000 x % 1)
Komisyonun BSMV'si	: ₺5	(₺100 x % 5)

Dönem sonunda faiz tahakkukuna esas olacak matrah ₺8.000 + ₺100 + ₺5 = ₺8.105'dir.

30.09.20XX tarihinde yapılacak faiz tahakkuku şöyle hesaplanır:

Faiz	= (₺8.105 x 20 gün x %12) ÷ 360 = ₺54, 04
Faiz üzerinden hesaplanması gereken BSMV	= ₺54,04 x %5 = <u>₺2,70</u>
Toplam maliyet	₺56,74

Toplam maliyet (₺56,74) sözleşme esnasında nakit olarak tahsil edilmeyip ön ödeme bakiyesine eklenecektir. Bu durumda çekin vadesi geldiğinde faiz tahakkukuna esas olacak tutar ₺8.105 + ₺56,74 = **₺8.161, 74** olacaktır.

15.10.20XX tarihinde hesaplanan faiz ve BSMV hesaplaması ise şöyle olacaktır:

Faiz	= (₺8.161,74 x 15 gün x %12) ÷ 360 = ₺40, 81
Faiz üzerinden hesaplanması gereken BSMV	= ₺40,81 x %5 = <u>₺2,05</u>
Toplam maliyet	₺42,86

35 günlük faiz tahakkukundan sonra ön ödeme bakiyesi (₺8.161,74 + ₺42,86) ₺8.204,6 olacaktır. Faktoring şirketi vadesinde çeki tahsil ettikten sonra kalan ₺1.795,4'yı (₺10.000 – ₺8.204,6) (F) A.Ş.'ne ödeyecektir. Bu işlemde (F) A.Ş.'nin yüklendiği toplam maliyet ise ₺204,6 olacaktır.

- Aynı verilerle faktoring işleminin maliyetinin iskonto yönteme göre hesaplanması şöyledir:

Aynı faktoring işleminin maliyetinin dış iskonto yöntemine göre hesaplanması durumunda finansman faizi, finansman faizinin BSMV'si, faktoring komisyonu ve faktoring komisyonuna ait BSMV'si faktoring şirketi tarafından temlik edilen tutardan peşin düşüldükten sonra kalan tutar satıcı firmaya ödenmektedir.

Dış İskonto Tutarı	: ₺116,70	[(₺10.000 × 35 gün × %12) ÷ 360]
İskontonun BSMV'si	: ₺5,83	(₺116,70 × % 5)
Komisyon Tutarı	: ₺100,00	(₺10.000 × % 1)
Komisyonun BSMV'si	: <u>₺5,00</u>	(₺100 × % 5)
Toplam maliyet	<u>₺227,53</u>	

Bu işlemde faktoring şirketi komisyon tutarı, komisyonun BSMV'si, iskonto tutarı ve iskonto tutarının BSMV'si toplamaları olan ₺227,53'yı çek bedelinden peşin olarak düştüğten sonra kalan ₺9.772,47'yı (F) A.Ş.'ne ödeyecektir.

- Aynı örnekte maliyet, iç iskonto yöntemine göre hesaplanırsa toplam maliyet ₺210 olmaktadır.

$$\text{İç İskonto Tutarı} = \text{₺10.000} - \frac{\text{₺10.000}}{\frac{1 + (\%12 \times 35)}{360}} \cong \text{₺100}$$

İskontonun BSMV'si	:	₺5,00	(₺100 × % 5)
Komisyon Tutarı	:	₺100,00	(₺10.000 × % 1)
Komisyonun BSMV'si	:	<u>₺5,00</u>	(₺100 × % 5)
Toplam maliyet		<u>₺210,00</u>	

Yukarıdaki örnekte (F) A.Ş.'nin yüklendiği toplam maliyet; borçlu cari yönteme göre ₺204,6, iç iskonto yöntemine göre ₺210 ve dış iskonto yöntemine göre ₺227,53 olarak gerçekleşmiştir. Bu durumda, (Y) Faktoring Şirketi açısından dış iskonto yöntemi daha avantajlıdır.

Factoring şirketlerinde faktoring alacaklarından alınan faizler, faktoring alacağının türüne göre ilgili hesaplara kaydedilir. İskontolu faktoring alacaklarından kısa vadeli olanlarının faizi 500 Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler – T.P. ve 501 Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler – Y.P. hesaplarında; orta ve uzun vadeli olanlarının faizi ise 502 Orta ve Uzun Vadeli İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler – T.P. ve 503 Orta ve Uzun Vadeli İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler – Y.P. hesaplarında izlenmektedir. Yardımcı hesapların dağılımı, 500 Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler hesabında olduğu gibidir.

500 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARINDAN ALINAN FAİZLER - T.P.
<i>50000 YURT İÇİ AÇIK FAKTORİNG ALACAKLARI</i>
<i>50001 AÇIK İHRACAT FAKTORİNG ALACAKLARI</i>
<i>50002 AÇIK İTHALAT FAKTORİNG ALACAKLARI</i>
<i>50003 YURT İÇİ TEMİNATLI FAKTORİNG ALACAKLARI</i>
<i>50004 TEMİNATLI İHRACAT FAKTORİNG ALACAKLARI</i>
<i>50005 TEMİNATLI İTHALAT FAKTORİNG ALACAKLARI</i>

İskontolu faktoring alacakları dışında kalan diğer faktoring alacaklarının faizlerinin muhasebeleştirilmesinde kullanılan hesaplar ise aşağıda verilmiştir. Bunlar:

510 Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler –T.P.
511 Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler –Y.P.
512 Kısa Vadeli Mali Sektörden Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler – T.P.
513 Kısa Vadeli Mali Sektörden Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler – Y.P.
530 Orta ve Uzun Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler – T.P.
531 Orta ve Uzun Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler – Y.P.
532 Orta ve Uzun Vadeli Mali Sektörden Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler – T.P.
533 Orta ve Uzun Vadeli Mali Sektörden Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler – Y.P.
534 Orta ve Uzun Vadeli Finansman Kredilerinden Alınan Faizler – T.P.
535 Orta ve Uzun Vadeli Finansman Kredilerinden Alınan Faizler – Y.P.

3.1.1.2 Tasfiye olunacak ve zarar niteliğindeki alacaklardan alınan faizler

Türk parası ve yabancı para cinsinden tasfiye olunacak alacaklar ve zarar niteliğindeki alacaklardan tahsil olunan faizlerin kaydedildiği hesaplar, 548 Tasfiye Olunacak ve

Zarar Niteliğindeki Alacaklardan Alınan Faizler – T.P. ve 548 Tasfiye Olunacak ve Zarar Niteliğindeki Alacaklardan Alınan Faizler – Y.P.’dır.

3.1.1.3 Bankalardan alınan faizler

Yurtiçi ve yurtdışı bankalardan alınan Türk parası ve yabancı para cinsinden faiz gelirlerinin kaydedildiği hesaplar, 570 Bankalardan Alınan Faizler – T.P. ve 571 Bankalardan Alınan Faizler – Y.P. hesaplarıdır.

3.1.1.4 Menkul değerlerden alınan faizler

Gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan menkul değerler, satılmaya hazır menkul değerler ve vadeye kadar elde tutulacak Türk parası menkul değerlerin satış tutarı ile elde etme maliyeti arasındaki fark, faiz geliri olarak 580 Menkul Değerlerden Alınan Faizler – T.P. hesabına kaydedilir. Yabancı para cinsinden menkul değerlerden alınan faizler ise 581 Menkul Değerlerden Alınan Faizler – Y.P. hesabına kaydedilir.

580 MENKUL DEĞERLERDEN ALINAN FAİZLER - T.P. 58000 GERÇEĞE UYGUN DEĞER FARKI KÂR/ZARARA YANSITILAN MENKUL DEĞERLER 58001 SATILMAYA HAZIR MENKUL DEĞERLERDEN 58002 VADEYE KADAR ELDE TUTULACAK MENKUL DEĞERLERDEN
--

3.1.2 Faaliyet Dışı Gelirler

Bu hesap grubunda; Faktoring alacaklarından alınan ücret ve komisyonlar, Tasfiye olunacak ve zarar niteliğindeki alacaklardan alınan ücret ve komisyonlar, Sermaye piyasası işlem kârları, Ertelenmiş vergi varlığı gelirleri, Ertelenmiş vergi borcu gelirleri ve diğer faaliyet dışı gelirler yer almaktadır.

Faktoring alacaklarından alınan ücret ve komisyonlar, Tasfiye olunacak ve zarar niteliğindeki alacaklardan alınan ücret ve komisyonlar hesap grubu içinde yer alan hesaplar, komisyon geliri ile ilgili hesaplardır.

3.1.2.1 Faktoring alacaklarından alınan ücret ve komisyonlar

Faktoring komisyonu; ödememe riskinin üstlenildiği durumlarda üstlenilen risk, tahsilat hizmetleri, muhasebe kayıtlarının tutulması, alıcı ve piyasa hakkında yapılan istihbarat, kredi kontrolü gibi hizmetler ve faktoring şirketinin diğer giderleri (alacakların tahsilat hizmetini veren faktoring şirketinin bununla ilgili olarak yapacağı tüm kırtasiye, haberleşme, yasal dava, takip ve personel giderleri) karşılığında satıcıdan alınan parasal değerlerdir (Toroslu, 2011: 49).

Komisyon oranı; alıcıların sayısı, alıcıların kredibiliteleri, çalışılan iş kolunun özellikleri, satıcının taahhüt ettiği yıllık ciro, faktoring yapılan ülkelerin risk durumu, alacakların ifade edildiği para birimi gibi ölçüler göz önünde bulundurularak belirlenmektedir (Ataç, 1991: 63). Komisyon oranı, genellikle satışların % 0,5 ile % 3'ü arasında değişmektedir (Öçalan, 2005: 100). Faktoringin kredi şeklindeki diğer finansman tekniklerinden maliyet açısından farkı bu komisyondur. Bu komisyon ise faktore devredilen riskin maliyeti olarak yorumlanabilir (Onursal, 2001: 69).

Standart hizmetin dışında faktoring şirketinden daha fazla hizmet alınmak istenildiği durumlarda ek ücretler ortaya çıkmaktadır. Örneğin; satıcı, faktoring şirketinin bilgi işlem biriminden yararlanarak satış analizleri gibi konularda istatistiki bilgiler elde ettiğinde bunlar için ek ücret ödemek durumundadır. Rücu edilebilir faktoringte, vadesi geçmiş bir borcun faktor tarafından takibinin devamını isteyen satıcı, borç açık kaldığı sürece her ay “refaktoring komisyonu” öder (Akın, 1999: 505).

Faktoring alacaklarından alınan ücret ve komisyonlar, faktoring işleminin niteliğine ve para birimine göre farklı hesaplara kaydedilir. İskontolu faktoring alacaklarından alınan ücret ve komisyonların kaydedilmesinde kullanılan hesaplar, 700 İskontolu Faktorig Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar - T.P. ve 701 İskontolu Faktorig Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar - Y.P.'dir.

İskontolu faktoring alacakları dışındaki faktoring alacaklarından alınan komisyon ve ücretler ise 702 Diğer Faktorig Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar - T.P. ve

703 Diğer Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar - Y.P. hesaplarında izlenir.

3.1.2.2 Tasfiye olunacak ve zarar niteliğindeki alacaklardan alınan ücret ve komisyonlar

Tasfiye olunacak alacaklar ile ve zarar niteliğindeki alacaklardan tahsil olunan Türk parası ve yabancı para cinsinden alınan ücret ve komisyonların izlendiği hesaplar, 746 Tasfiye Olunacak ve Zarar Niteliğindeki Alacaklardan Alınan Ücret ve Komisyonlar – T.P. ve 747 Tasfiye Olunacak ve Zarar Niteliğindeki Alacaklardan Alınan Ücret ve Komisyonlar – Y.P.’ dir.

3.1.2.3 Sermaye piyasası işlem kârları

Menkul değerlerin satış fiyatının, satış tarihindeki itfa edilmiş maliyetinin üzerinde olması halinde, satış tutarı ile itfa edilmiş maliyet arasındaki olumlu fark 750 Sermaye Piyasası İşlemleri Kârları - T.P. hesabına kaydedilir.

3.1.2.4 Ertelenmiş vergi varlığı gelirleri

Ertelenmiş vergi varlığı hesaplandığında bu tutar, 262 Ertelenmiş Vergi Varlığı Hesabının borcuna, 794 Ertelenmiş Vergi Varlığı Gelirleri – T.P. hesabının alacağına kaydedilir. Ertelenmiş vergi gelirleri faktoring şirketleri gelir tablosunda, dönemin cari vergisinin dışında Ertelenmiş Vergi Gelir Etkisi olarak ayrı olarak raporlanmakta ve dönem net kâr/zararının hesaplanmasında kullanılmaktadır.

Ertelenmiş Vergi Gelir Etkisi, dönemde meydana gelen indirilebilir geçici farkların (İGF) vergi etkisi ile dönemde ortadan kalkan vergilendirilebilir geçici farkların (VGF) vergi etkisini ifade eder.

3.1.2.5 Ertelenmiş vergi borcu gelirleri

Sonraki dönemlere ilişkin vergi tutarı, ilgili dönemde 386 Ertelenmiş Vergi Borcu – T.P. hesabının borcuna, 796 Ertelenmiş Vergi Borcu Gelirleri – T.P. hesabının alacağına kaydedilerek kapatılır.

3.2 Faktoring Şirketlerinin Gider Yapısı

Faktoring şirketinin verdiği hizmetler neticesinde elde ettiği gelirlerin yanı sıra faaliyetlerini devam ettirirken karşı karşıya kaldığı giderleri de vardır. Bu giderler tekdüzen hesap planında “6 Finansman Giderleri” ve “8 Faaliyet Giderleri ve Diğer Giderler” hesap gruplarında izlenir.

3.2.1 Finansman giderleri

Bu hesap grubunda faktoring şirketlerinin, yurtiçi veya yurtdışından kullandıkları kredilere ödedikleri faizler, ihraç edilen menkul kıymetlere verilen faizler, faktoring işlemlerinden borçlara verilen faizler ve verilen diğer faizlerle ilgili hesaplar yer almaktadır.

3.2.1.1 Kullanılan kredilere verilen faizler

Faktoring şirketlerinin, yurtiçi veya yurtdışındaki banka ve diğer kuruluşlardan kullandığı kredilere verilen Türk parası veya yabancı para cinsinden faizlerin izlendiği hesaplar; 622 Yurt İçinden Kullanılan Kredilere Verilen Faizler - T.P., 623 Yurt İçinden Kullanılan Kredilere Verilen Faizler - Y.P., 624 Yurt Dışından Kullanılan Kredilere Verilen Faizler - T.P. ve 625 Yurt Dışından Kullanılan Kredilere Verilen Faizler - Y.P. hesaplarıdır.

622 YURT İÇİNDEN KULLANILAN KREDİLERE VERİLEN FAİZLER - T.P. 62200 BANKALARDAN 62201 BANKA DIŞI MALİ KURUMLARDAN 62209 DİĞER KURULUŞLARDAN 624 YURT DIŞINDAN KULLANILAN KREDİLERE VERİLEN FAİZLER - T.P.
--

3.2.1.2 İhraç edilen menkul kıymetlere verilen faizler

Faktoring şirketleri tarafından ihraç edilen menkul kıymetlere verilen Türk parası veya yabancı para cinsinden faizler 630 İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Faizler - T.P. ve 631 İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Faizler - Y.P. hesaplarında izlenmektedir.

3.2.1.3 Faktoring işlemlerinden borçlara verilen faizler

Faktoring borçlarına verilen Türk parası faizlerin izlendiği hesap, 642 Faktoring İşlemlerinden Borçlara Verilen Faizler – T.P. hesabıdır. Yabancı paralı faizlerin izlendiği hesap ise 643 Faktoring İşlemlerinden Borçlara Verilen Faizler – Y.P.’dir.

3.2.2 Faaliyet giderleri ve diğer giderler

Bu hesap grubunda faktoring şirketlerinin faaliyetlerinin yürütülmesi için yapılan personel giderleri, ayrılan karşılıklara ilişkin giderler, yatırılan vergi, resim, harç ve fonlar, amortisman giderleri, sermaye piyasası zararları ve diğer giderler ile ilgili hesaplar yer almaktadır.

3.2.2.1 Personel giderleri

Faktoring şirketlerinde çalışan personele Türk parası ya da yabancı para cinsinden ödenen aylık ve ücretler, ödenek ve tazminatlar, yapılan sosyal yardımlar, yolluk ve sigorta primleri gibi çalışanlarla ilgili giderlerin kaydedilmesini sağlayan hesaplar, hesaplar, 810 Personel Giderleri - T.P. ve 811 Personel Giderleri Y.P. hesaplarıdır.

3.2.2.2 Karşılık ve değer düşme giderleri

TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı ile faktoring şirketlerinin, varlıklarının geri kazanılabilir tutarından daha yüksek bir değerden izlenmemesini sağlamak amacıyla uygulanması gereken ilkeler belirlenmektedir. Bir varlığın defter değerinin;

kullanımı ya da satışı ile geri kazanılacak tutarından fazla olması durumunda, ilgili varlık geri kazanılabilir tutarından daha yüksek bir tutardan izlenmektedir. Bu durumda, varlıkta değer düşüklüğü söz konusu olmaktadır ve TMS 36 hükümlerine göre, işletmenin değer düşüklüğü zararını muhasebeleştirerek varlığın gerçeğe uygun değerine ulaştırılması sağlanır. Standart ile ayrıca, bir işletmenin değer düşüklüğü zararını ne zaman iptal etmesi gerektiği ile kamuoyuna yapılması gereken açıklamalar da düzenlenmektedir.

Factoring şirketlerinde ayrılan karşılıkların kaydedilmesinde kullanılan hesaplar ise şöyledir:

820 KARŞILIK VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ - T.P.
82000 ÖZEL KARŞILIK GİDERLERİ
82001 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI - (DÖNEM SONUNDA HESAPLANAN)
82002 VERGİ KARŞILIĞI
82003 DİĞER KARŞILIK VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ
820030 MENKUL DEĞERLER DEĞER DÜŞME GİDERLERİ
8200300 GERÇEĞE UYGUN DEĞER FARKI KÂR/ZARARA YANSITILAN MENKUL DEĞERLER
8200301 SATILMAYA HAZIR MENKUL DEĞERLER
820031 İŞTİRAKLER, BAĞLI ORTAKLIKLAR VE VADEYE KADAR ELDE TUTULACAK MENKUL DEĞERLER DEĞER DÜŞÜŞ GİDERLERİ
8200310 İŞTİRAKLER
8200311 BAĞLI ORTAKLIKLAR
8200312 İŞ ORTAKLIKLARI
8200313 VADEYE KADAR ELDE TUTULACAK MENKUL DEĞERLER
820033 KISA VADELİ ÇALIŞAN HAKLARI YÜKÜMLÜLÜKLERİ KARŞILIĞI GİDERLERİ
820035 MUHTEMEL RİSKLER İÇİN AYRILAN SERBEST KARŞILIK GİDERLERİ
820039 DİĞER
82005 DURAN VARLIKLAR DEĞER DÜŞÜŞ GİDERLERİ
820050 MADDİ DURAN VARLIKLAR
820051 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
8200510 ŞEREFİYE
8200519 DİĞER
820053 SATIŞ AMAÇLI ELDE TUTULAN VE DURDURULAN FAALİYETLERE İLİŞKİN DURAN VARLIKLAR

3.2.2.3 Vergi, resim, harçlar ve fonlar

Factoring şirketlerinin her türlü vergi yükümlülükleri ile faaliyetler nedeniyle ödenecek Türk parası cinsinden çeşitli vergi, resim, harç ve fonların kaydedildiği hesap, 830 Vergi, Resim, Harçlar ve Fonlar - T.P. hesabıdır.

830 VERGİ, RESİM, HARÇLAR VE FONLAR - T.P. 83000 ÖDENECEK VERGİLER 83001 ÖDENECEK RESİM VE HARÇLAR 83002 ÖDENECEK PRİMLER 83009 DİĞER

3.2.2.4 Amortisman giderleri

Factoring şirketlerinin mülkiyetindeki menkul ve gayrimenkuller ile ilk tesis ve taazzuv giderlerinin ve özel maliyet bedelleri gibi giderlerin itfa edilmeleriyle ilgili ayrılan amortisman giderleri, 850 Amortisman Giderleri – T.P. hesabında izlenmektedir.

3.2.2.5 Sermaye piyasası işlemleri zararları

Menkul değerlerin satış fiyatının, satış tarihindeki itfa edilmiş maliyetinin altında olması durumunda, itfa edilmiş maliyet ile satış tutarı arasındaki olumsuz fark 870 Sermaye Piyasası İşlemleri Zararları - T.P. hesabına kaydedilir.

3.2.2.6 Ertelenmiş vergi varlığı giderleri

Cari yıla ilişkin vergi tutarı, sonraki dönemlerde vergi varlığından indirilirken, 894 Ertelenmiş Vergi Varlığı Giderleri – T.P. hesabının borçlandırılır, 262 Ertelenmiş Vergi Varlığı Hesabı alacaklandırılır.

Ertelenmiş vergi giderleri factoring şirketleri gelir tablosunda, dönemin cari vergisinin dışında Ertelenmiş Vergi Gider Etkisi olarak ayrı olarak raporlanmakta ve dönem net kâr/zararının hesaplanmasında kullanılmaktadır.

Ertelenmiş Vergi Gider Etkisi, dönemde meydana gelen vergilendirilebilir geçici farkların (VGF) vergi etkisi ile dönemde ortadan kalkan indirilebilir geçici farkların (İGF) vergi etkisini ifade eder.

3.2.2.7 Ertelenmiş vergi borcu giderleri

TMS 12 Gelir Vergileri Standardı kapsamında oluşturulan ertelenmiş vergi borçları 896 Ertelenmiş Vergi Borcu Giderleri – T.P. hesabının borcuna, 386 Ertelenmiş Vergi Borcu Hesabı – T.P. hesabının alacağına kaydedilir.

4. Bilanço Dışı Hesaplar

Buraya kadar bahsedilen varlık, kaynak, gelir ve gider hesapları dışında kalan faktoring işlemi ile ilgili nazım hesaplar, Tekdüzen Hesap Planının “9 Bilanço Dışı Hesaplar” bölümünde düzenlenmiştir.

4.1 Alınan ve Verilen Teminatlar

Factoring şirketlerince alınan Türk parası ve yabancı para cinsinden teminatlar 924 Alınan Teminatlardan Alacaklar – T.P. ve 925 Alınan Teminatlardan Alacaklar – Y.P. hesaplarında izlenir. Hesaplar, 926 Alınan Teminatlardan Borçlar - T.P. ve 927 Alınan Teminatlardan Borçlar - Y.P. hesapları ile karşılıklı çalışmaktadır.

Şirketlerce verilen Türk parası ve yabancı para cinsinden teminatlar 934 Verilen Teminatlardan Alacaklar – T.P. ve 935 Verilen Teminatlardan Alacaklar – Y.P. hesaplarında izlenir. Hesaplar, 936 Verilen Teminatlardan Borçlar - T.P. ve 937 Verilen Teminatlardan Borçlar - Y.P. hesapları ile karşılıklı olarak muhasebeleştirilir.

4.2 Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Araçlardan Alacaklar ve Borçlar

Türev işlemlerin, sözleşme tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile kayıt altına alınmasından sonra bu işlemlerden doğan alacakların izlendiği nazım hesaplar 944 Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Araçlardan Alacaklar - T.P. ve 945 Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Araçlardan Alacaklar - Y.P.’dir.

944 RİSKTEN KORUNMA AMAÇLI TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN ALACAKLAR – T.P.

94400 GERÇEĞE UYGUN DEĞER RİSKİNDEN KORUNMA AMAÇLI İŞLEMLER

944000 VADELİ ALIM İŞLEMLERİ

944001 VADELİ SATIM İŞLEMLERİ

944002 SWAP ALIM İŞLEMLERİ

944003 SWAP SATIM İŞLEMLERİ

944004 FUTURES ALIM İŞLEMLERİ

944005 FUTURES SATIM İŞLEMLERİ

944006 OPSİYON ALIM İŞLEMLERİ

9440061 SATICI (KEŞİDECI) TARAF

9440062 ALICI (LEHDAR) TARAF

944007 OPSİYON SATIM İŞLEMLERİ

9440071 SATICI (KEŞİDECI) TARAF

9440072 ALICI (LEHDAR) TARAF

944018 DİĞER ALIM İŞLEMLERİ

944019 DİĞER SATIM İŞLEMLERİ

94410 NAKİT AKIŞ RİSKİNDEN KORUNMA AMAÇLI İŞLEMLER

94420 YURTDIŞINDAKİ NET YATIRIM RİSKİNDEN KORUNMA AMAÇLI İŞLEMLER

Türev işlemlerin, sözleşme tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile kayıt altına alınmasından sonra bu işlemlerden doğan borçların izlendiği nazım hesaplar 946 Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Araçlardan Borçlar - T.P. ve 947 Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Araçlardan Borçlar - Y.P.'dir.

4.3 Riski Üstlenilen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar ve Borçlar

Faktoring sözleşmesi kapsamında alacağın tahsil edilmemesi riski kısmen veya tamamen faktoring şirketince üstlenilen faktoring alacaklarının izlendiği nazım hesaplar, 950 Riski Üstlenilen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar –T.P. ve 951 Riski Üstlenilen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar –Y.P.'dir. Bu hesaplar, 952 Riski Üstlenilen Faktoring İşlemlerinden Borçlar – T.P. ve 953 Riski Üstlenilen Faktoring İşlemlerinden Borçlar – Y.P. hesapları ile karşılıklı çalışır.

950 RİSKİ ÜSTLENİLEN FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR - T.P.

95000 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI

95002 ORTA VE UZUN VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI

95010 KISA VADELİ FAKTORİNG ALACAKLARI

95012 KISA VADELİ MALİ SEKTÖRDEN FAKTORİNG ALACAKLARI

95030 ORTA VE UZUN VADELİ FAKTORİNG ALACAKLARI

95032 ORTA VE UZUN VADELİ MALİ SEKTÖRDEN FAKTORİNG ALACAKLARI

4.4 Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar ve Borçlar

Faktoring sözleşmesi kapsamında riski tümüyle satıcıya ait olan faktoring işlemlerine konu alacak tutarları 954 Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar –T.P. ve 955 Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar –Y.P. hesaplarında izlenir. Bu hesaplar, 956 Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar – T.P. ve 957 Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar – Y.P. hesapları ile karşılıklı çalışır.

954 RİSKİ ÜSTLENİLMEYEN FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR-T.P
95400 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI
95402 ORTA VE UZUN VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI
95410 KISA VADELİ FAKTORİNG ALACAKLARI
95412 KISA VADELİ MALİ SEKTÖRDEN FAKTORİNG ALACAKLARI
95430 ORTA VE UZUN VADELİ FAKTORİNG ALACAKLARI
95432 ORTA VE UZUN VADELİ MALİ SEKTÖRDEN FAKTORİNG ALACAKLARI

4.5 Emanet Kıymetler ve Emanet Bırakanlar

Şirketlere işlem yapılmak amacıyla bırakılan kıymetlerin, sahipleri açısından izlendiği hesaplar, 984 Emanet Bırakanlar – T.P. ve 985 Emanet Bırakanlar – Y.P.’dir. Bu hesaplar, 982 Emanet Kıymetler – T.P. ve 983 Emanet Kıymetler – Y.P. hesapları ile karşılıklı çalışır.

982 EMANET KIYMETLER - T.P.
98200 TAHSİLE ALINAN ÇEKLER
982001 PORTFÖYDEKİ ÇEKLER
982002 BANKALARDAKİ ÇEKLER
982003 İADE EDİLEN ÇEKLER
982004 KARŞILIKSIZ ÇEKLER

5. Faktoring Şirketi Açısından Faktoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Bu bölümde faktoring şirketinin sunmuş olduğu hizmetlerin sonucunda faktoring şirketlerinin düzenleyeceği muhasebe kayıtları üzerinde durulacaktır. Faktoring şirketlerinde faaliyetler, “Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi ile Kamuya Açıklanacak Finansal Tabloların Biçim ve İçeriği Hakkında Tebliğ” ve “Finansal Kiralama, Faktoring ve

Finansman Şirketlerince Alacakları için Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ” kapsamına ek olarak Türkiye Muhasebe Standartları / Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına (TMS/TFRS) uygun olarak muhasebeleştirilmektedir.

5.1 İskontolu Faktoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Faktoring şirketleri ödeme şekli ve zamanına göre; iskontolu, ön ödemeli veya vadede ödemeli faktoring faaliyetlerinde bulunabilirler. Uygulama ile karşılaştırma olanağının sağlanması amaçlandığı için, bu kısımda faktoring şirketi açısından iskontolu faktoring işlemlerinin muhasebeleştirilmesi konusu incelenecektir. İskontolu faktoring işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde literatürde yer alan kayıtlar aşağıda verilmiştir (Toroslu, 2011: 472-478).

5.1.1 Alacağın faktoring şirketi tarafından temlik alınması

Bir alacağın faktoring şirketi tarafından temlik alınarak iskonto edilmesi durumunda; temlik alınan tutar kadar 100 nolu hesabın ilgili alt hesabı borçlandırılır. Karşılığında iskonto işleminden sonra satıcı firmaya ödenecek tutar kadar 356 nolu hesap, iskonto tutarı kadar 104 nolu hesap, faktoring işleminden alınan komisyon tutarı kadar 700 nolu hesap ve hesaplanan BSMV kadar 380 nolu hesap alacaklandırılır.

100 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI-T.P. 10000 YURT İÇİ AÇIK FAKTORİNG ALACAKLARI 100000 RÜCU EDİLEBİLİR 1000004 DİĞER MÜŞTERİLER- (ÖZEL)	XXX	
356 FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR-T.P. 35600 RÜCU EDİLEBİLİR		XXX
104 İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARINDAN KAZANILMAMIŞ GELİRLER T.P. 10400 KISA VADELİ İSKONTOLUFAKTORİNG ALACAKLARI 104000 YURT İÇİ AÇIK FAKTORİNG ALACAKLARI		XX
700 İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARINDAN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR – T.P.		XX
380 ÖDENECEK VERGİ, RESİM, HARÇ, PRİM VE FONLAR-T.P. 38010 ÖDENECEK VERGİLER 380102 ÖDENECEK BSMV		X

5.1.2 Alacağın nazım hesaplara kaydedilmesi

Faktoring işlemine konu olan alacak tutarı kadar 954 nolu hesabın “Alacak Tutarı” isimli yardımcı hesabı borçlandırılır. Karşılığında satıcı firmaya yapılan ön ödeme tutarı kadar 954 nolu hesabın “Ön Ödeme Tutarı” isimli yardımcı hesabı ile aradaki fark kadar 956 nolu hesap alacaklandırılır.

954 RİSKİ ÜSTLENİLMEYEN FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR – T.P. 95400 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI 954000 YURT İÇİ AÇIK FAKTORİNG ALACAKLARI 9540000 ALACAK TUTARI	XXX	
954 RİSKİ ÜSTLENİLMEYEN FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR – T.P. 95400 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI 954000 YURT İÇİ AÇIK FAKTORİNG ALACAKLARI 9540001 ÖN ÖDEME TUTARI (-)		XXX
956 RİSKİ ÜSTLENİLMEYEN FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR - T.P.		XX

5.1.3 Satıcı firmaya ödeme yapılması

Faktoring şirketi tarafından temlik alınan alacak tutarından iskonto, komisyon ve BSMV tutarları düşüldükten sonra kalan tutar satıcı firmaya ödenir. Satıcı firmaya yapılan ödeme tutarı kadar 356 nolu hesap borçlandırılır. Karşılığında aynı tutar kadar 010 ya da 022 nolu hesap alacaklandırılır.

356 FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR – T.P. 35600 RÜCU EDİLEBİLİR	XXX	
010 KASA veya 022 YURTIÇİ BANKALAR – T.P		XXX

5.1.4 Dönem sonu faiz işlemleri

İskontolu faktoring işleminde, hesaplanan iskonto tutarının tamamı faktoring işlemi yapıldığı anda gelir hesaplarına alınmamaktadır. Dönemsellik ilkesi gereği öncelikle 104 nolu hesaba alınan iskonto tutarları dönem sonlarında ilgili döneme isabet eden tutar kadar 500 nolu hesaba alınmaktadır. İlgili dönem için hak edilen faiz tutarı kadar 104 nolu hesap borçlandırılırken 500 nolu hesap alacaklandırılır. Bu işlem temlik alınan alacağın vadesine kadar her dönem için uygulanır.

104 İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARINDAN KAZANILMAMIŞ GELİRLER (-) – T.P. 10400 KISA VADELİ İSKONTOLUFAKTORİNG ALACAKLARI 104000 YURT İÇİ AÇIK FAKTORİNG ALACAKLARI	XXX	
500 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARINDAN ALINAN FAİZLER – T.P.		XXX

5.1.5 Alacağın tahsil edilmesi

Temlik alınan alacağın vadesi geldiği zaman borçludan tahsil edilen tutar kadar 010 ya da 022 nolu hesaplardan biri borçlandırılırken 100 nolu hesap alacaklandırılır.

010 KASA veya 022 YURTİÇİ BANKALAR – T.P 100 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI–T.P. 10000 YURT İÇİ AÇIK FAKTORİNG ALACAKLARI 100000 RÜCU EDİLEBİLİR 1000004 DİĞER MÜŞTERİLER- (ÖZEL)	XXX	XXX
---	------------	------------

5.1.6 Bakiye faiz gelirinin kaydedilmesi

Alacak tahsil edildiği zaman faktoring işleminin vadesinin içindeki son döneme ait kazanılan faiz tutarı gelir hesaplarına kaydedilir. Hak edilen faiz tutarı kadar 104 nolu hesap borçlandırılırken 500 nolu hesap alacaklandırılır.

104 İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARINDAN KAZANILMAMIŞ GELİRLER (-) - T.P. 10400 KISA VADELİ İSKONTOLUFAKTORİNG ALACAKLARI 104000 YURT İÇİ AÇIK FAKTORİNG ALACAKLARI 500 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARINDAN ALINAN FAİZLER – T.P.	XXX	XXX
---	-----	-----

5.1.7 Nazım hesapların kapatılması

Alacak tutarı tahsil edildikten sonra faktoring işleminin başında yapılan nazım hesaplar ters kayıtla kapatılır.

954 RİSKİ ÜSTLENİLMEYEN FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR – T.P. 95400 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI 954000 YURT İÇİ AÇIK FAKTORİNG ALACAKLARI 9540001 ÖN ÖDEME TUTARI (-) 956 RİSKİ ÜSTLENİLMEYEN FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR - T.P. 954 RİSKİ ÜSTLENİLMEYEN FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR – T.P 95400 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI 954000 YURT İÇİ AÇIK FAKTORİNG ALACAKLARI 9540000 ALACAK TUTARI	XXX	XX	XXX
---	-----	----	-----

5.2 Faktoring Şirketi Açısından Alacaklara İlişkin Karşılık İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi

BDDK tarafından 20.07.2007 tarih ve 26588 sayılı resmi gazetede yayımlanmış Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri’nce Alacakları İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ’e göre faktoring şirketlerinin, işlemlerinden kaynaklanan alacaklarından doğmuş veya doğması beklenen ancak miktarı kesin olarak belli olmayan zararlarını karşılamak amacıyla tebliğde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde karşılık ayırması gerekmektedir. Tebliğde bazı maddelerde, 06.03.2008, 15.04.2009, 09.04.2010 ve 18.60.2011 tarihlerinde değişikliğe gidilmiştir.

Tebliğin üçüncü maddesinde karşılıklar, “Alacaklardan doğmuş veya doğması beklenen ancak miktarı kesin olarak belli olmayan zararların karşılanması amacıyla mali tablolarda hesaben ayrılarak gider yazılan tutarlar” olarak tanımlanmıştır.

Faktoring şirketleri tarafından anapara, faiz veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren doksan günden fazla geciken ancak yüz seksen günü geçmeyen alacakların en az % 20’si oranında, tahsilinin gecikmesi yüz seksen günü geçen, ancak bir yılı geçmeyen alacakların en az % 50’si oranında, tahsili bir yıldan fazla gecikmiş olan alacakların % 100’ü oranında özel karşılık ayrılır.

Faktoring şirketleri, anapara, faiz veya her ikisinin tahsilinde gecikme olmayan veya doksan günden daha az gecikme olan alacaklardan doğması beklenen ancak miktarı kesin olarak belli olmayan zararların karşılanması amacıyla, genel olarak ve herhangi bir işlemle doğrudan ilgili olmaksızın karşılık ayırabilirler.

Anapara, faiz veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren, doksan günden fazla geciken ancak bir yılı geçmeyen alacakların “Tasfiye Olunacak Alacaklar” hesabına, bir yıldan fazla gecikmiş olan alacakların “Zarar Niteliğindeki Alacaklar” hesabına aktarılması zorunludur.

“Tasfiye Olunacak Alacaklar” ve “Zarar Niteliğindeki Alacaklar” hesaplarında izlenen alacaklar için daha önce yapılmış bulunan ve tahsil edilmediği halde gelir yazılan faiz ve gelir tahakkuk ve reeskont tutarları için ilgili alacağın anapara tutarına uygulanan oran üzerinden özel karşılık ayrılır.

5.2.1 Faktoring alacağının tahsilinin sorunlu hale gelmesi

Anapara, faiz veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren, doksan günden fazla geciken ancak bir yılı geçmeyen alacak tutarı kadar 170 nolu hesap borçlandırılır. Karşılığında aynı tutar kadar “Ana Faaliyetlerden Alacaklar” hesap grubundaki ilgili hesap alacaklandırılır. Söz konusu alacağın teminatlı veya teminatsız olmasına göre 170 nolu hesabın ilgili alt hesapları kullanılır.

170 TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR – T.P. 17000 DOKSAN-YÜZSEKSEN GÜN ARASI 170000 TEMİNATSIZ OLANLAR 1700000 FAKTORİNG ALACAKLARI	XXX	
ANA FAALİYETLERDEN ALACAKLAR		XXX

5.2.2 Sorunlu alacağa karşılık ayrılması

Vadesinden itibaren 90 gün geçtiği halde tahsil edilemeyen ve Tasfiye Olunacak Alacaklar hesabına aktarılan alacak tutarı için Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri’nce Alacakları İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ’e göre % 20 oranında özel karşılık ayrılır. Ayrılan karşılık tutarı kadar 820 nolu hesap borçlandırılırken 180 nolu hesap alacaklandırılır.

820 KARŞILIKLAR VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ – T.P 82000 ÖZEL KARŞILIK GİDERLERİ	XXX	
180 ÖZEL KARŞILIKLAR (-) – T.P. 18000 TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR		XXX

5.2.3 Sorunlu alacaktan tahsilat yapılması

Sorunlu hale gelen faktoring alacaklarından karşılık ayrıldıktan sonra tahsilat yapılması durumunda tahsilat şekline göre 010 veya 022 nolu hesap borçlandırılırken 170 nolu hesap alacaklandırılır.

010 KASA veya 022 YURTİÇİ BANKALAR – T.P	XXX	
170 TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR – T.P. 17000 DOKSAN-YÜZSEKSEN GÜN ARASI 170000 TEMİNATSIZ OLANLAR 1700000 FAKTORİNG ALACAKLARI		XXX

5.2.4 Ayrılan karşılık tutarının düzeltilmesi

Daha önce karşılık ayrılmış olan sorunlu faktoring alacağından tahsilat yapılması durumunda ayrılan karşılık tutarının da düzeltilmesi gerekir. Yapılan tahsilatın daha önce ayrılan karşılık oranına isabet eden kısmı kadar karşılık tutarı kapatılır. İptal edilen karşılık tutarı kadar 180 nolu hesap borçlandırılırken 820 nolu hesap alacaklandırılır. Eğer karşılık iptali, karşılığın ayrıldığı yıldan sonraki yıllarda yapılıyor ise 790 DİĞER FAİZ DIŞI GELİRLER – T.P. hesabının yardımcı hesabı olan 79003 GEÇMİŞ YILLAR GİDERLERİNE AİT DÜZELTME hesabı alacaklandırılır.

180 ÖZEL KARŞILIKLAR (-) – T.P. 18000 TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR 820 KARŞILIKLAR VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ-TP 82000 ÖZEL KARŞILIK GİDERLERİ	XXX	XXX
---	------------	------------

Vadesinden itibaren 180 gün geçtiği halde hala tahsil edilemeyen sorunlu alacaklar “Doksan-Yüzseksen Gün Arası Alacaklardan” çıkarılıp “Yüzseksen Gün Bir Yıl Arası” tasfiye olunacak alacaklara kaydedilir ve tebliğ gereği daha önce % 20 oranında ayrılan özel karşılık % 50’ye tamamlanarak özel karşılık ayrılması gerekir.

170 TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR – T.P. 17001 YÜZSEKSEN GÜN – BİR YIL ARASI 170010 TEMİNATSIZ OLANLAR 1700100 FAKTORİNG ALACAKLARI 170 TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR – T.P. 17000 DOKSAN-YÜZSEKSEN GÜN ARASI 170000 TEMİNATSIZ OLANLAR 1700000 FAKTORİNG ALACAKLARI	XXX	XXX
---	------------	------------

820 KARŞILIKLAR VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ – T.P 82000 ÖZEL KARŞILIK GİDERLERİ 180 ÖZEL KARŞILIKLAR (-) – T.P. 18000 TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR	XXX	XXX
--	------------	------------

5.2.5 Sorunlu alacağın zarar niteliğindeki alacaklar hesabına aktarılması

Vadesi bir yılı geçtiği halde hala tahsil edilemeyen sorunlu faktoring alacakları “Tasfiye Olunacak Alacaklar” hesabından çıkarılıp “Zarar Niteliğindeki Alacaklar” hesabına aktarılır ve daha önce ayrılmış olan karşılık tutarı % 100’e tamamlanarak aradaki fark için yeni bir kayıt yapılır.

176 ZARAR NİTELİĞİNDEKİ ALACAKLAR 17600 TEMİNATSIZ OLANLAR 176000 FAKTORİNG ALACAKLARI	XXX	
170 TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR – T.P. 17001 YÜZSEKSEN GÜN – BİR YIL ARASI 170010 TEMİNATSIZ OLANLAR 1700100 FAKTORİNG ALACAKLARI		XXX

820 KARŞILIKLAR VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ – T.P 82000 ÖZEL KARŞILIK GİDERLERİ	XXX	
180 ÖZEL KARŞILIKLAR (-) – T.P. 18000 TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR		XXX

5.2.6 Karşılık hesaplarının değiştirilmesi

Zarar niteliğindeki alacaklar hesabına aktarılan sorunlu alacaklar ile ilgili daha önce ayrılmış olan karşılık tutarları bu hesap ile ilgili karşılık hesabına aktarılır. 18000 nolu hesap borçlandırılarak kapatılırken 18001 nolu hesap alacaklandırılır.

180 ÖZEL KARŞILIKLAR (-) – T.P. 18000 TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR	XXX	
180 ÖZEL KARŞILIKLAR (-) – T.P. 18001 ZARAR NİTELİĞİNDEKİ ALACAKLAR		XXX

6. Faktoring Şirketlerinin Finansal Tabloları

Tekdüzen Muhasebe Sisteminde bilanço ve gelir tablosu temel finansal tablolar olarak kabul edilerek yayınlanması zorunlu kılınmış; diğer finansal tablolar ise ek (tali) finansal tablolar olarak kabul edilerek bu tabloların yayınlanıp yayınlanmaması işletmelerin kendi kararlarına bırakılmıştır. TDMS’den farklı olarak TMS-TFRS’de yayınlanması zorunlu finansal tablolara nakit akış tablosu ve özkaynak değişim tablosu da eklenmiştir. TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu Standardına göre tam bir finansal tablo seti; dönem sonu finansal durum tablosu (bilanço), döneme ait kapsamlı gelir tablosu, döneme ait özkaynak değişim tablosu, döneme ait nakit akış tablosu ve önemli muhasebe politikalarını özetleyen dipnotlar ve diğer açıklayıcı notları içerir. İşletmeler, finansal tabloların hepsini eşit derecede önemle sunarlar.

Finansal tabloların amacı, çeşitli kullanıcıların ekonomik kararlar verirken faydalanmaları için işletmenin finansal durumu, finansal performansı (faaliyet sonuçları) ve finansal durumundaki değişiklikler hakkında bilgi sağlamaktır.

6.1 Bilanço (Finansal Durum Tablosu)

Bilanço, bir işletmenin belli bir tarihte sahip olduğu varlıkları ve kaynakları gösteren finansal tablodur. TMS 1’de geçtiği şekliyle bilanço, finansal durum tablosudur.

Faktoring şirketlerinin bilançosu, aktif kalemler ve pasif kalemler olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Faktoring Şirketleri için örnek bilanço şekli Ek 3’te sunulmuştur. Bu tabloda “Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi ile Kamuya Açıklanacak Finansal Tabloların Biçim ve İçeriği Hakkında Tebliğ” ile ortaya konulan TDHP’nın 0 ile 4 kodlu hesaplarından kalan veren kalemler gösterilmektedir.

6.2 Gelir Tablosu

Gelir tablosu, işletmelerin belli bir dönemde elde ettiği gelirler ile aynı dönemde katlandıkları giderleri gösteren finansal tablodur. Aynı zamanda işletmelerin finansal performansı hakkında bilgi verir.

Factoring şirketlerinin belli bir döneme ait gelir ve giderlerinin gösterildiği ve bunların sonucunda elde edilen dönem net kârı veya dönem net zararını kapsayan örnek gelir tablosu Ek 4'te sunulmuştur. Factoring şirketlerine ait TDHP'nın 5 ile 8 kodlu hesaplarından yararlanarak, şirketin gelirleri ve giderleri ortaya konulmaktadır.

6.3 Nakit Akış Tablosu

TMS 7, Nakit Akış Tablosu'nun hazırlanması ve sunumuna ilişkin ilkeleri açıklamaktadır. Bu standartta geçen tanımıyla Nakit akış tablosu; işletmelerin bir dönem boyunca elde ettikleri ve kullandıkları nakitlerin gösterildiği finansal tablodur.

Nakit akış tablosu da özkaynak değişim tablosu gibi bilanço ve gelir tablosundan türetilen bir tablo olmakla birlikte işletmenin dönem sonucunda ulaştığı finansal yapıyı gösterir. Aynı zamanda nakit akış tablosu, finansal tablo kullanıcılarına işletmenin nakit yaratma gücü ve bu nakitlerin kullanılmasına ilişkin bilgiler de vermektedir (<http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/aliosmaneflatun/001/>)⁵².

Diğer finansal tablolar tahakkuk esasına göre hazırlanırken nakit akış tablosu “nakit esaslı”dır. Factoring şirketleri için işletme, yatırım ve finansman faaliyetlerine ilişkin nakit akışlarının gösterildiği örnek nakit akış tablosu Ek 5'te sunulmuştur.

6.4 Özkaynak Değişim Tablosu

Özkaynak değişim tablosu; bilanço ve gelir tablosundan yararlanılarak düzenlenen, işletmenin belli bir dönemde özkaynak kalemlerinde meydana gelen artış ve azalışları

⁵² Erişim Tarihi: 02.06.2013

gösteren finansal tablodur. Bu tablo, özellikle sermaye işletmelerinde özkaynak kalemlerinde meydana gelen değişimlerin toplu olarak gösterilmesine olanak sağlar (Yolcu ve Sağlam, 2013: 244).

TMS 1'e göre özkaynak değişim tablosu aşağıdaki bilgileri kapsar:

- Ana ortaklığın sahiplerine ve kontrol gücü olmayan paylarına (azınlık paylarına) ilişkin toplam tutarları ayrı olarak gösteren, döneme ilişkin toplam kapsamlı gelir;
- Her bir özkaynak bileşeni için, geçmişe yönelik uygulama veya geçmişe yönelik düzeltmelerin etkileri ve
- Her bir özkaynak bileşeni için aşağıdakilerden kaynaklanan değişiklikleri ayrı olarak gösteren, dönem başındaki ve sonundaki defter değeri arasındaki mutabakat:
 - Kâr ya da zarar
 - Diğer kapsamlı gelir ve
 - Ortaklar tarafından yapılan katkılar ve ortaklara yapılan dağıtımlar

ile sağlanmaktadır. Faktoring şirketleri için örnek özkaynak değişim tablosu Ek 6'da verilmektedir.

Tam bir finansal tablo setinde bulunması gereken ve finansal tabloların ayrılmaz bir parçası olan unsur ise dipnotlardır. Dipnotlar, finansal durum tablosunda (bilanço), gelir tablosunda, özkaynak değişim tablosunda ve nakit akış tablosunda yer alan bilgilere ilave bilgiler içerir. Dipnotlar, bu tablolarda yer alan kalemlerin metinsel açıklamalarını veya açılımlarını ve bu tablolarda raporlanan muhasebeleştirme kriterlerini sağlamayan kalemlerle ilgili bilgileri sağlar.

Dipnotlar;

- Finansal tabloların düzenlenmesinde kullanılan esas ve kullanılan özel muhasebe politikalarıyla ilgili bilgileri sunar;
- TFRS'lerde öngörülen fakat finansal tabloların başka bir yerinde yer almayan bilgileri açıklar ve
- Finansal tabloların başka bir yerinde yer almayan fakat bunların herhangi birinin anlaşılması için geçerli olan bilgiyi sağlar.

Üçüncü Bölüm

X Faktoring Şirketinde Uygulama

Bu bölümde iskontolu faktoring işlemleri muhasebesinin faktoring şirketindeki uygulamasının gösterilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla iskontolu faktoring işlemleri yapan X Faktoring Şirketi ile görüşmeler yapılmıştır. Aşağıda yer verilecek olan muhasebe kayıtlarında şirket ile yapılan görüşmeler sonucunda kendilerinden alınan muhasebe fişlerinden yararlanılmıştır. Muhasebe fişlerindeki hesap isimleri gizlilik açısından faktoring şirketi tarafından silinmiştir. Kayıtlar yapılırken muhasebe fişlerinde yer alan hesap kodlarından hareketle faktoring şirketleri için hazırlanan tekdüzen hesap planından faydalanılmaktadır.

1. Şirketin Tanıtımı

X Faktoring Hizmetleri Anonim Şirketi 21 Nisan 1998 yılında 500.000 TL sermaye ile kurulmuş olup, TC Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından 22.12.1994 tarih ve 22148 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Faktoring Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik uyarınca faaliyetlerini yürütmek üzere izin almıştır. Şirket 10/10/2006 tarih ve 26315 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkındaki Yönetmeliğe istinaden 23/10/2008 tarihinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’ndan faaliyet iznini yenilemiştir.

X Faktoring Hizmetleri A.Ş.’nin merkezi Ankara’dır. Daha geniş alanda müşterilerine hizmet sağlama amacı doğrultusunda Konya, Adana, İzmir, Eskişehir ve Gaziantep illerinde temsilcilikleri ile de faaliyetlerini yürütmektedir. Hâlihazırda yurtiçi faktoring işlemleri yapmaktadır ve Faktoring Derneği üyesidir.

2. İskontolu Faktoring İşlemlerine İlişkin Muhasebe Kayıtları

Aşağıdaki örneklerde X Faktoring Şirketi’nde gerçekleşen iskontolu faktoring işlemlerine dair muhasebe kayıtlarına yer verilmektedir.

2.1 Satıcının Temlik Ettiği Alacağına Ait Faturasının Kayda Alınması

Muhasebe Fişi Girişi- Muhasebe Dönemi= 01/01/2011--31/12/2011

Yevmiye 15815

Fiş Türü Mahsup

Fiş No 15404

Tarih 08/07/2011

Açıklama

Fiş Toplamı

Borç	339.981.60
Alacak	339.981.60
Bakiye	0.00

Faktoring fişi

Hesap Kodu	Hesap Adı	Borç	Alacak	Açıklama
954.00.0.0.01.M106	XXXXXXXXXXXXXXXX	339,981.60	0.00	XXXXXXXX/A184960/ no.lu müş.faturası
956.01.M106	XXXXXXXXXXXXXXXX	0.00	339,981.60	XXXXXXXX/A184960/ no.lu müş.faturası

954.00.0.0.01.M106 Bakiyesi: 1,759,729.74 (Borç bakiyesi)

954 RİSKİ ÜSTLENİLMEYEN FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR - T.P.	339.981,60	
95400 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI 954000 YURT İÇİ AÇIK FAKTORİNG ALACAKLARI 9540000 ALACAK TUTARI		
956 RİSKİ ÜSTLENİLMEYEN FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR - T.P.		339.981,60

İlk olarak faktoring şirketinin temlik aldığı alacağa ilişkin fatura, nazım hesaplara kaydedilir. Bu örnekte riski üstlenilmeyen bir alacak söz konusu olduğu için 954 Riski Üstenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar – T.P. hesabı borçlandırılır, 956 Riski Üstenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar – T.P. hesabı alacaklandırılır.

2.2 Faktoring İşlemi Yaptıran Satıcının Çekinin Portföye Alınması

Muhasebe Fişi Girişi- Muhasebe Dönemi= 01/01/2011--31/12/2011

Yevmiye 15816
Fiş Türü Mahsup
Fiş No 15405
Tarih 08/07/2011
Açıklama

Fiş Toplamı
Borç 150,000.00
Alacak 150,000.00
Bakiye 0.00

Faktoring fişi

Hesap Kodu	Hesap Adı	Borç	Alacak	Açıklama
982.00.1.08	Ağustos	150,000.00	0.00	XXXXXX '19/08/2011/0667064
984.00.01.M106	XXXXXXXXXXXXXXXXXX i	0.00	150,000.00	XXXXXX '19/08/2011/0667064

982.00.1.08 Bakiyesi: 239,521.45 (Borç bakiyesi)

982 EMANET KIYMETLER – T.P. 982001 PORTFÖYDEKİ ÇEKLER	150.000	
984 EMANET BIRAKANLAR - T.P 9840001 YURTIÇİ FAKTORİNG MÜŞTERİSİ		150.000

Yukarıdaki örnekte temlik alınan faturalı alacakla ilgili çekin teminat olarak alınması gerekmektedir. Yaklaşık 340.000 TL tutarında faturalı alacak temlik edilmişti. Fakat satıcı, temlik ettiği bu alacağın şimdilik 150.000 TL'lik kısmını kullanmak istemektedir. Ve bu alacakla ilgili 150.000 TL tutarında çeki teminat olarak vermektedir. Satıcının bu alacakla ilgili teminat olarak verdiği çekin portföye alınmasında yine nazım hesaplar kullanılır. 982 Emanet Kıymetler – T.P. hesabı 150.000 TL tutarında borçlandırılır, 984 Emanet Bırakanlar – T.P. hesabı da aynı tutarda alacaklandırılır.

2.3 Portföye Alınan Teminat Çekinin Portföyden Çıkartılıp Bankaya Teminat Olarak Verilmesi

Muhasebe Fişi Girişi- Muhasebe Dönemi= 01/01/2011--31/12/2011

Yevmiye
Fiş Türü: Mahsup
Fiş No:
Tarih:
Açıklama:

Fiş Toplamı
Borç: 150,000.00
Alacak: 150,000.00
Bakiye: 0.00

Faktoring fişi

Hesap Kodu	Hesap Adı	Borç	Alacak	Açıklama
982.00.2.10.07	Temmuz	150,000.00	0.00	XXXXXXXXX
982.00.1.07	Temmuz	0.00	150,000.00	XXXXXXXXX

982.00.2.10.07 Bakiyesi: 724,335.80 (Borç bakiyesi)

982 EMANET KIYMETLER – T.P. 982002 BANKALARDAKİ ÇEKLER	150.000	
982 EMANET KIYMETLER – T.P. 982001 PORTFÖYDEKİ ÇEKLER		150.000

Satıcıdan teminat olarak alınan çekin portföyden çıkarılıp bankaya teminat olarak verilmesinde 982 Emanet Kıymetler –T.P. hesabı içindeki alt hesaplarda değişiklik olur. Teminat olarak alınan çek, 982001 Portföydeki Çekler hesabından çıkarılıp 982002 Bankalardaki Çekler hesabına aktarılır.

2.4 Faktoring Şirketi Tarafından Satıcıdan Tahsil Edilen Gelirler ve Bunlara Ait Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV)

Muhasebe Fişi Girişi- Muhasebe Dönemi= 01/01/2011--31/12/2011

Yevmiye 15819

Fiş Türü Mahsup

Fiş No 15408

Tarih 08/07/2011

Açıklama

Faktoring fişi

Fiş Toplamı

Borç	6.441.75
Alacak	6.441.75
Bakiye	0.00

Hesap Kodu	Hesap Adı	Borç	Alacak	Açıklama
100.00.04.01.M106	XXXXXXXXXXXXXX li	6,441.75	0.00	XXXXXXXXXXXXXC/167489/Kes.fat.
380.10.2.01.07	Temmuz	0.00	306.75	XXXXXXXXXXXXXC 167489/Kes.fat.
700.01.001.01	XXXXXXXXXXXXXXI	0.00	150.00	XXXXXXXXXXXXXC 167489/Kes.fat.
700.00.001.01	XXXXXXXXXXXXXX	0.00	1,500.00	XXXXXXXXXXXXXC 167489/Kes.fat.
500.03.001.01	,XXXXXXXXXXXXXX	0.00	4,485.00	XXXXXXXXXXXXXC 167489/Kes.fat.

100.00.04.01.M106 Bakiyesi: 1,307,256.74 (Borç bakiyesi)

100 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI-T.P. 10000 YURT İÇİ AÇIK FAKTORİNG ALACAKLARI 100000 RÜCU EDİLEBİLİR 1000004 DİĞER MÜŞTERİLER- (ÖZEL)	6.441,75	
500 KV İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARINDAN ALINAN FAİZLER-TP	4.485,00	
700 İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARINDAN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR – T.P.	1.650,00	
70000 HABERLEŞME GELİRİ 70001 KOMİSYON GELİRİ		
380 ÖDENECEK VERGİ, RESİM, HARÇ, PRİM VE FONLAR-T.P.	306,75	
38010 ÖDENECEK VERGİLER 380102 ÖDENECEK BSMV		

Temlik alınan alacakla ilgili faktoring şirketi tarafından satıcıdan tahsil edilen faiz için 500, komisyon ve faktoring işlemi ile ilgili olarak yapılmış posta, havale, EFT vb. bedelleri kapsayan haberleşme gelirleri için 700 ve bunlara ilişkin BSMV için 380 numaralı hesaplar alacaklandırılır. Bu tutarların toplamı kadar 100 Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları - T.P. hesabı borçlandırılır.

* Bu örnekte çekin vadesi onuncu aydan önce olduğu için dördüncü döneme giden bir aktarım olmadığından faiz içinde bulunulan dönemi ilgilendirdiği için doğrudan 500 nolu hesap kullanılmıştır.

İçinde bulunulan döneme isabet eden faiz gelirleri için 500 nolu hesap, sonraki dönemleri ilgilendiren faiz gelirleri için 104 nolu hesap kullanılır.

Faiz bir sonraki dönemi ilgilendirseydi 500 KV İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARINDAN ALINAN FAİZLER – T.P. hesabı yerine 104 İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARINDAN KAZANILMAMIŞ GELİRLER (-) - T.P. hesabı kullanılacaktı. Dönemsellik ilkesi gereği bir sonraki dönemi ilgilendiren faiz, ilk olarak kazanılmamış gelirler hesabına (104) kaydedilip dönem sonunda ilgili döneme isabet eden tutar kadarlık kısmı gelir hesabına (500) kaydedilir. Dönem sonunda aşağıdaki kayıt yapılır.

104 İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARINDAN KAZANILMAMIŞ GELİRLER (-) - T.P.	XXX	
500 KV İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARINDAN ALINAN FAİZLER - T.P.		XXX

2.5 Satıcıya Ödeme Yapılması

Muhasebe Fişi Girişi- Muhasebe Dönemi= 01/01/2011--31/12/2011

Yevmiye 15820
Fiş Türü Mahsup
Fiş No 15409
Tarih 08/07/2011
Açıklama

Fiş Toplamı
Borç 143,558.25
Alacak 143,558.25
Bakiye 0.00

Faktoring fişi

Hesap Kodu	Hesap Adı	Borç	Alacak	Açıklama
100.00.04.01.M106	XXXXXXXXXXXXXXli	143,558.25	0.00	XXXXXXXXXXXXX//Proje Ödemesi
022.00.1.04	XXXXXXXXXXXXXX	0.00	143,558.25	XXXXXXXXXXXXX//Proje Ödemesi

100.00.04.01.M106 Bakiyesi: 1,307,256.74 (Borç bakiyesi)

100 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI-T.P. 10000 YURT İÇİ AÇIK FAKTORİNG ALACAKLARI 100000 RÜCU EDİLEBİLİR 1000004 DİĞER MÜŞTERİLER- (ÖZEL) 022 YURTIÇİ BANKALAR – T.P	143.558,25	
		143.558,25

Faiz, komisyon ve BSMV'ne ait fatura kesildikten sonra aynı gün bu fatura tutarı, teminat olarak alınan çek tutarından düşülüp 143.558,25 TL (150.000 – 6.441.75) tutarındaki bakiye satıcıya ödenir. Bu tutar değerinde 100 Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – T.P. hesabı borçlandırılır, ödeme banka aracılığıyla yapıldığı için 022 Yurtiçi Bankalar – T.P. hesabı alacaklandırılır.

2.6 Satıcıdan Alınan Çekin Vadesinde Tahsil Edilmesi

Muhasebe Fişi Girişi- Muhasebe Dönemi= 01/01/2011--31/12/2011

Yevmiye

Fiş Türü: Mahsup

Fiş No:

Tarih:

Açıklama:

Faktoring fişi

Fiş Toplamı

Borç	450.000
Alacak	450.000
Bakiye	0.00

Hesap Kodu	Hesap Adı	Borç	Alacak	Açıklama
956.02.S003-K	XXXXXXXXXXXXXXXXXX	150,000	0.00	SVG M/08/07/2011/3177441
022.00.1.10	XXXXXXXXXXXXXXXXXX	150,000	0.00	SVG M/08/07/2011/3177441
984.00.02.S003-K	XXXXXXXXXXXXXXXXXX	150,000	0.00	SVG M/08/07/2011/3177441
954.00.0.0.02.S003	XXXXXXXXXXXXXXXXXX	0.00	150,000	SVG M/08/07/2011/3177441
100.00.04.02.S003	XXXXXXXXXXXXXXXXXX	0.00	150,000	SVG M/08/07/2011/3177441
982.00.2.10.07		0.00	150,000	SVG M/08/07/2011/3177441

022 YURTIÇİ BANKALAR – T.P 02200 VADESİZ HESAP 022001 ÖZEL MEVDUAT BANKALARI 100 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI–T.P. 10000 YURT İÇİ AÇIK FAKTORİNG ALACAKLARI 100000 RÜCU EDİLEBİLİR 1000004 DİĞER MÜŞTERİLER- (ÖZEL)	150.000	150.000
---	---------	---------

956 RİSKİ ÜSTLENİLMEYEN FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR – T.P. 954 RİSKİ ÜSTLENİLMEYEN İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR – T.P 95400 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI 954000 YURT İÇİ AÇIK FAKTORİNG ALACAKLARI 9540000 ALACAK TUTARI	150.000	150.000
---	---------	---------

984 EMANET BIRAKANLAR - T.P 9840001 YURTIÇİ FAKTORİNG MÜŞTERİSİ	150.000	
982 EMANET KIYMETLER – T.P. 982002 BANKALARDAKİ ÇEKLER		150.000

Faturalı alacağa ilişkin teminat olarak alınan çek vadesi geldiğinde tahsil edildiğinde tahsil edilen tutar banka hesabına geçiyorsa 022 Yurtiçi Bankalar – T.P. hesabı borçlandırılır, 100 Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları T.P. hesabı alacaklandırılır. Çek alındığında açılan nazım hesaplar da ters kayıtla kapatılır.

2.7 Vadesinde Ödenmeyen Çekin Karşılıksız Çekler Hesabına Devredilmesi

Muhasebe Fişi Girişi- Muhasebe Dönemi= 01/01/2011--31/12/2011

Yevmiye 15202
Fiş Türü Mahsup
Fiş No 14805
Tarih 01/07/2011
Açıklama

Fiş Toplamı
Borç 28,000.00
Alacak 28,000.00
Bakiye 0.00

Faktoring fişi

Hesap Kodu	Hesap Adı	Borç	Alacak	Açıklama
982.00.4	KARŞILIKSIZ ÇEKLER	28,000.00	0.00	MUCİT/30/06/2011/0067022/ Karş.çek
982.00.2.04.06	Haziran	0.00	28,000.00	MUCİT/30/06/2011/0067022/ Karş.çek

982.00.4 Bakiyesi: 178,173.00 (Borç bakiyesi)

982 EMANET KIYMETLER – T.P. 982002 KARŞILIKSIZ ÇEKLER	28.000	
982 EMANET KIYMETLER – T.P. 982002 BANKALARDAKİ ÇEKLER		28.000

Daha önce başka bir satıcıdan teminat olarak alınan 28.000 TL tutarındaki çekin vadesi gelmiş fakat tahsil edilememiştir. Ödenmesi için karşı tarafa ek süre verilmiş. Bu durumda çek hala 100 Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – T.P. hesabındadır. Bu durumda nazım hesaplar çalışır. Çek, 982002 Bankalardaki Çekler hesabından çıkıp 982004 Karşılıksız Çekler hesabına kaydedilir.

2.8 Vadesinde Ödenmeyen Karşılıksız Çeklerin Tahsilatının Yapılması

Muhasebe Fişi Girişi- Muhasebe Dönemi= 01/01/2011--31/12/2011

Yevmiye 15534

Fiş Türü Mahsup

Fiş No 15130

Tarih 05/07/2011

Açıklama

Faktoring fişi

Hesap Kodu	Hesap Adı	Borç	Alacak	Açıklama
956.02.M025-K	XXXXXXXXXXXXXXXXXX	28,000.00	0.00	MUCİT/30/06/2011/0067022/ karşılıksız çek bank
022.00.1.04	XXXXXXXXXXXXXXXXXX	28,235.00	0.00	MUCİT/30/06/2011/0067022/ karşılıksız çek bank
984.00.02.M025-K	XXXXXXXXXXXXXXXXXX	28,000.00	0.00	MUCİT/30/06/2011/0067022/ karşılıksız çek bank
954.00.0.0.02.M025	XXXXXXXXXXXXXXXXXX	0.00	28,000.00	MUCİT/30/06/2011/0067022/ karşılıksız çek bank
100.00.04.02.M025	XXXXXXXXXXXXXXXXXX	0.00	28,000.00	MUCİT/30/06/2011/0067022/ karşılıksız çek bank
982.00.4	KARŞILIKSIZ ÇEKLER	0.00	28,000.00	MUCİT/30/06/2011/0067022/ karşılıksız çek bank
390.02.02.M025-K	XXXXXXXXXXXXXXXXXX	0.00	235.00	MUCİT/30/06/2011/0067022/ karşılıksız çek bank

982.00.4 Bakiyesi: 178,173.00 (Borç bakiyesi)

956 RİSKİ ÜSTLENİLMEYEN FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR – T.P.	28.000	
022 YURTIÇİ BANKALAR	28.235	
984 EMANET BIRAKANLAR	28.000	
954 RİSKİ ÜSTLENİLMEYEN FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR - T.P.		28.000
100 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI – T.P.		28.000
982 EMANET KIYMETLER – T.P		28.000
390 MUHTELİF BORÇLAR - T.P.		235*

Bu kayıta da görüldüğü gibi faktoring işlemleri yevmiye kaydında hem bilanço hesapları hem de nazım hesaplar bir arada kullanılabiliyor.

* Gecikme faizi ve bununla ilgili olarak Ödenecek BSMV 235 TL olarak hesaplanmış ve bankaya 235 TL fazla yatmış. Gecikmeden kaynaklanan bu fazlalık geçici hesaba

(390 MUHTELİF BORÇLAR) kaydedilmiştir. Aynı gün gecikme faizi faturası kesilip aşağıdaki kayıt yapılarak geçici hesap kapatılır.

390 MUHTELİF BORÇLAR – T.P.	235	
380 ÖDENCEK VERGİ, RESİM, HARÇ, PRİM VE FONLAR - T.P.		11,2
598 DİĞER ALINAN FAİZLER – T.P		223,8

Vadesi geldiği halde ödenmeyen çekin daha sonraki günlerde ödenmesi sonucunda, vade sonu ile çekin geç ödendiği tarih arasında hesaplanan gecikme faizi için 598 Diğer Alınan Faizler T.P. hesabı kullanılır. Bu faiz üzerinden % 5 BSMV hesaplanır. Bu iki toplam kadar 390 Muhtelif Borçlar – T.P. hesabı borçlandırılarak hesap kapatılır.

2.9 Ek Süresi Geçmiş Karşılıksız Çeklerin Kanuni Takibe Alınması

Muhasebe Fişi Girişi- Muhasebe Dönemi= 01/01/2011--31/12/2011

Yevmiye 5289

Fiş Türü Mahsup

Fiş No 5135

Tarih 10/03/2011

Açıklama

Faktoring fişi

Fiş Toplamı

Borç	120.000.00
Alacak	120.000.00
Bakiye	0.00

Hesap Kodu	Hesap Adı	Borç	Alacak	Açıklama
170.00.0.0.02.U003		30,000.00	0.00	ULHAN/30/01/2011/7536035/ kanuni takibe veril
998.10.02	Konya Temsilcilik	30,000.00	0.00	ULHAN/30/01/2011/7536035/ kanuni takibe veril
820.00.02.U003-K		30,000.00	0.00	ULHAN/30/01/2011/7536035/ kanuni takibe veril
984.00.02.U003-K		30,000.00	0.00	ULHAN/30/01/2011/7536035/ kanuni takibe veril
100.00.04.02.U003		0.00	30,000.00	ULHAN/30/01/2011/7536035/ kanuni takibe veril
996.10.02.U003-K		0.00	30,000.00	ULHAN/30/01/2011/7536035/ kanuni takibe veril
180.00.02.U003-K		0.00	30,000.00	ULHAN/30/01/2011/7536035/ kanuni takibe veril
982.00.4	KARŞILIKSIZ ÇEKLER	0.00	30,000.00	ULHAN/30/01/2011/7536035/ kanuni takibe veril

170 TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR – T.P.	30.000	
998 DİĞER BİLANÇO DIŞI HESAPLARDAN BORÇLAR – T.P	30.000	
820 KARŞILIK VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ – T.P.	30.000	
984 EMANET BIRAKANLAR – T.P.	30.000	
100 KISA VADELİ İSKONTOLU FAKTORİNG ALACAKLARI – T.P.		30.000
996 DİĞER BİLANÇO DIŞI HESAPLARDAN ALACAKLAR –T.P.		30.000
180 ÖZEL KARŞILIKLAR (-) - T.P.		30.000
982 EMANET KIYMETLER – T.P.		30.000

Verilen ek sürede de ödeme yapılmadığı için idari takip sona erer ve kanuni takip başlar. Bu durumda çek 100 Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – T.P. hesabından çıkarak 170 Tasfiye Olunacak alacaklar – T.P. hesabına kaydedilir.

Çekin vadesinde ödenememesi durumunda ilk etapta faktoring şirketi kendisi çeki idari takibe alır. Kanuni takibe gitmeden önce verilen ek sürede de ödenmediği için idari takipten çıkarılıp kanuni takibe gönderildiğinden 996 Bilanço Dışı Hesaplardan Alacaklar – T.P. hesabından çıkarılıp 998 Bilanço Dışı Hesaplardan Borçlar – T.P. hesabına kaydedilir.

Kanuni takibe gitmeden önce çek 982004 Karşılıksız Çekler hesabına gitmişti. Kanuni takip işlemi ile daha önce çek alındığı zaman 984 Emanet Bırakanlar – T.P. hesabının alacağına giden rakam 984 nolu hesabın borcuna gider ve 982004 Karşılıksız Çekler hesabının da (982 Emanet Kıymetler – T.P.) alacağına giderek hesaplar sıfırlanır. Kanuni takibe gittiğinde risk azaldığı için çek, sanki tahsil edilmiş gibi 982 ve 984 nolu hesaplar ters kayıtla kapatılır.

Karşılık kaydı işlemi için ise 820 Karşılık ve Değer Düşme Giderleri - T.P. hesabı borçlandırılıp 180 Özel Karşılıklar (-) - T.P. hesabı alacaklandırılır.

2.10 Kanuni Takipteki Çeklerin Tahsil Edilmesi

Muhasebe Fişi Girişi- Muhasebe Dönemi= 01/01/2011--31/12/2011

Yevmiye 5290
Fiş Türü Mahsup
Fiş No 5136
Tarih 10/03/2011
Açıklama

Fiş Toplamı
Borç 84,000.00
Alacak 84,000.00
Bakiye 0.00

Faktoring fişi

Hesap Kodu	Hesap Adı	Borç	Alacak	Açıklama
956.02.U003-K		28,000.00	0.00	2116/30/01/2011/7536035/ kanuni takip anapara
022.00.1.04		28,000.00	0.00	2116/30/01/2011/7536035/ kanuni takip anapara
180.00.02.U003-K		28,000.00	0.00	2116/30/01/2011/7536035/ kanuni takip anapara
954.00.0.0.02.U003		0.00	28,000.00	2116/30/01/2011/7536035/ kanuni takip anapara
170.00.0.0.02.U003		0.00	28,000.00	2116/30/01/2011/7536035/ kanuni takip anapara
790.99.01.02.U003		0.00	28,000.00	2116/30/01/2011/7536035/ kanuni takip anapara

956 RİSKİ ÜSTLENİLMEYEN FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR – T.P.	28.000	
022 YURTIÇI BANKALAR - T.P.	28.000	
180 ÖZEL KARŞILIKLAR (-) - T.P.	28.000	
954 RİSKİ ÜSTLENİLMEYEN FAKTORİNG İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR – T.P.		28.000
170 TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR - T.P.		28.000
790 DİĞER FAİZ DIŞI GELİRLER – T.P.		28.000

Yapılan tahsilat kadar 022 Yurtiçi Bankalar – T.P. hesabı borçlandırılıp 170 Tasfiye Olunacak Alacaklar – T.P. hesabı alacaklandırılır. 954 Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar – T.P. ve ve 956 Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar – T.P. hesapları tahsil edilen tutar kadar ters kayıtlı kapatılır.

Kanuni takibe gidildiği zaman ayrılan karşılık için 180 Özel Karşılıklar (-) - T.P. hesabı alacaklandırılıp 820 Karşılık ve Değer Düşme Giderleri - T.P. hesabı ise borçlandırılarak gider olarak yazılmıştı. Kanuni takipten tahsilat olduğunda 820 nolu hesap kullanılmayıp iptal edilen karşılık için 180 nolu hesap borçlandırılıp, 790 Diğer Faiz Dışı Gelirler - T.P. hesabı alacaklandırılarak gelir olarak kaydedilir.

X Faktoring Şirketi ile yapılan görüşmeler sonucunda kendilerinden alınan muhasebe fişlerindeki muhasebe kayıtları incelenmesi sonucunda iskontolu faktoring işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde X Faktoring Şirketi tarafından yapılan muhasebe kayıtları ile literatürdeki kayıtlar arasında bazı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu farklılıklar şöyle sıralanabilir:

Bunlardan birincisi, uygulamada alacağın temlik alınıp satıcıya ödeme yapılmasına kadar geçen sürede 356 Faktoring İşlemlerinden Borçlar – T.P. hesabının kullanılmamasıdır. X Faktoring Şirketi temlik alınan alacakla ilgili faiz, komisyon ve BSMV'yi düşüp bunlara dair faturayı kestikten sonra aynı gün bakiyeyi satıcıya ödemektedir. Dolayısıyla herhangi bir borçlanma söz konusu değildir. Literatürdeki kayıta ise önce bu bakiye için faktoring şirketi 356 Faktoring İşlemlerinden Borçlar - T.P. hesabını kullanarak borçlanır, sonrasında satıcıya ödeme yapınca bu borç, ters kayıtlarla kapatılır.

İkinci farklılık ise, şüpheli hale gelerek karşılık ayrılmış alacak için sonrasında tahsilat yapıldığında ayrılmış olan karşılığın düzeltilmesi ile ilgilidir. Literatürdeki kayda göre, karşılık ayrıldığında borçlandırılan 820 Karşılık ve Değer Düşme Giderleri – T.P. hesabı şüpheli alacaktan tahsilat yapıldığında iptal edilen karşılık kadar alacaklandırılır, karşılık ayrıldığında alacak kaydı yapılan 180 Özel Karşılıklar (-) - T.P. hesabı ise borçlandırılır. X Faktoring Şirketi de şüpheli alacaktan tahsilat olduğunda literatürde olduğu gibi 180 Özel Karşılıklar (-) T.P. hesabını borçlandırır fakat 820 nolu hesabı kullanmaz. Karşılık iptalinin ne zaman yapıldığına bakılmaksızın iptal edilen karşılık, 790 Diğer Faiz Dışı Gelirler – T.P. hesabına gelir olarak kaydedilir.

Sonuç

Yeni bir finansman tekniği olmasına rağmen, Türkiye'deki işlem hacminde hızlı bir yükseliş gösteren faktoring, mal ve hizmet satışından doğan, fatura veya fatura yerine geçen belgelere dayalı vadeli alacakların faktoring şirketine devredilmesi karşılığında satıcıya finansman, teminat ve hizmet fonksiyonlarını sunan alternatif finansman yöntemidir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere faktoringte; faktoring şirketi, satıcı ve alıcı olmak üzere üç taraf vardır.

Çeşitli fonksiyonları bir bütün halinde sunabilen faktoring; rücu edilebilme durumuna göre rücu edilebilir faktoring ve rücu edilemez faktoring, tarafların faaliyet gösterdikleri ülkelere göre yurtiçi faktoring ve yurtdışı faktoring, bildirim duruma göre bildirimli faktoring ve bildirimsiz faktoring, ödeme şekli ve zamanına göre ise iskontolu faktoring, ön ödemeli faktoring ve vadede ödemeli faktoring olarak çeşitli şekillerde gruplandırılabilir.

Finans sektöründe yaşanan gelişmelerle birlikte faktoring şirketleri de banka dışı mali kuruluşlar arasında önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Özellikle çoğu banka iştiraki olan faktoring şirketleri gerek yurtiçi gerekse yurtdışı faktoring işlemleri ile sektörde isimlerini duyurmayı başarmışlardır.

Tüm bu ilerlemelerle birlikte faktoring şirketlerinde faktoring işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde kullanılan hesap planları da çeşitli aşamalardan geçerek günümüze kadar gelmiştir.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, muhasebe sisteminde tekdüzenin sağlanması ve denetimin kolaylaştırılması amacıyla, Maliye Bakanlığı tarafından 1994 yılında yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu tebliğ; muhasebenin temel kavramlarının tanımlanması, muhasebe politikalarının açıklanması, mali tablolar ilkelerinin belirlenmesi, mali tabloların hazırlanması ve sunulması ile tekdüzen hesap planının (THP) ve hesap çerçevesinin düzenlenmesi açısından önemlidir. Ancak faaliyet konuları gereği olarak farklı muhasebe tekniğini kullanmaları gereken; Banka ve Sigorta

Şirketlerinin, Özel Finans Kurumlarının, Finansal Kiralama Şirketlerinin (faktoring v.b. alanlarda faaliyet gösterenler dahil), Menkul Kıymet Yatırım Fonları Aracı Kurumların ve Yatırım Ortaklıklarının, belirlenen "Muhasebenin Temel Kavramları"na, "Muhasebe Politikalarının Açıklanması"na ve "Mali Tablolar İlkeleri"ne uymaları gerekirken Tebliğin diğer mecburiyetlerini yerine getirmeleri gerekmemektedir.

Tekdüzen Muhasebe Sistemi (TDMS) olarak adlandırılan bu düzenlemelerin sayesinde Türkiye’de sadece karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir muhasebe kayıt düzeninin ve finansal raporlamanın yerleşmesinde değil, ulusal düzeyde muhasebenin standartlaşmasında da önemli mesafeler kat edilmiştir (Bayrı, 2010: 91).

TDMS’nin tüm bu katkılarına rağmen, zamanla ortaya çıkan ihtiyaçlara göre yeni düzenlemelerin yapılmaması ve yeterince esnek olmaması muhasebe uygulamalarındaki çeşitli zorlukları da beraberinde getirmiştir. Türkiye’nin de içinde bulunduğu birçok ülke tarafından kabul gören Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarıyla (UMS-UFRS), ülkeler arasındaki standart farklılıkları ortadan kaldırılarak, bütün ülkelerde muhasebenin aynı şekilde uygulanması ve finansal raporlama yapılması hedeflenmektedir. Bu şekilde, UMS-UFRS, muhasebeye bakış tarzında ve muhasebe anlayışında önemli yenilikler getirdiği gibi TDMS’ye göre şekillenen muhasebe uygulamalarında da kapsamlı değişiklikler meydana getirmektedir (Aksoy, 2005; İbiş ve Özkan, 2006).

UMS-UFRS’nin Türkçeye çevrilmesi ile oluşturulan Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS-TFRS) ile işletmeyle ilgili kişi ve kurumların ihtiyaçlarına uygun, anlaşılır, güvenilir ve karşılaştırılabilir bilgi sağlayan finansal tabloların düzenlenmesi hedeflenmektedir.

Yaşanan gelişmeler sonrasında Sermaye Piyasası Kurulu’nun Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile uyumlu Seri: XI, No: 25 sayılı “Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ”in (Seri: XI, No: 25 sayılı Tebliğ) 15.11.2003 tarih ve 25290 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmasıyla birlikte faktoring şirketleri mali tablolarının hazırlanmasında Sermaye Piyasası Kurulu’nun Seri XI No:

25 “Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ”i esas almaya başlamışlardır.

Factoring şirketlerinin Hazine Müsteşarlığının denetiminden çıkarılıp BDDK’ya devredilmesi ile birlikte factoring şirketleri muhasebesi ile ilgili özel düzenlemeler gündeme gelmiştir. 17 Mayıs 2007 tarihinde “Finansal Kiralama, Factoring ve Finansman Şirketlerince Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi ile Kamuya Açıklanacak Finansal Tabloların Biçim ve İçeriği Hakkında Tebliğ”in yürürlüğe girmesiyle birlikte factoring şirketlerinde muhasebe kayıtları ve finansal tablolar bu tebliğ kapsamında Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına uygun olarak tutulmakta ve hazırlanmaktadır.

SPK’nın 09.01.2009 tarih ve 1/33 sayılı kararı uyarınca, sermaye piyasası araçları borsada işlem gören finansal kiralama, factoring ve finansman şirketlerinin finansal tablolarını BDDK tarafından 17.05.2007’de yürürlüğe konulan tebliğde belirlenen formatlara uygun olarak hazırlamalarına ve kamuya ilan etmelerine karar verilmiştir.

BDDK ve SPK’nın yapmış olduğu düzenlemelerin temelinde Uluslararası Muhasebe Standartları hükümleri bulunmaktadır. Bankaların alt hizmetlerinden birisi olan factoring işlemleri, uluslararası rekabete ve uluslararası finansal kurallara uyum sağlama çabasının gereği olarak SPK ve BDDK’nın yasal düzenlemeleriyle ayrı bağımsız bir işletme olarak faaliyet sürdürmesi sağlanmıştır. Türkiye Muhasebe Standartlarının factoring işletmelerini bu kadar etkilemesi sonucunda, factoring finansal işlemlerinin muhasebe standartlarından ne ölçüde etkilendiği ve sonuçları aşağıda maddeler halinde açıklanmaya çalışılmıştır:

- TMS/IFRS setinde ihtiyatlılık kavramı geçmemekle birlikte, değer azalışları için karşılık kaydı yapılmaya devam edilmektedir. Bunun yanı sıra standartlar öncesi dikkate alınmayan değer artışlarına önem verilerek değer artışları da kayıtlara alınmaya başlanmıştır. Böylece artık işletmeler sadece değer azalışları değil, aynı zamanda değer artışlarını da kayda alabilmektedir.

- Türkiye Muhasebe Standartları; veresiye, çek, senetli tüm alacak ve borçların bilanço günü gerçeğe uygun değerleri ile raporlanmasını kabul ettiğinden reeskont uygulaması zorunlu olmaktadır. Reeskont uygulamasında TMS, iç iskonto yöntemi yerine etkin faiz yönteminin uygulanmasını zorunlu tutmaktadır. Etkin faiz yöntemi, standartlarla gelen bir uygulamadır. Bu uygulama ile birlikte faktoring şirketlerinin aktifinde ve pasifinde önemli bir yer tutan faktoring alacakları ve banka kredileri, ilk olarak elde etme maliyetleri üzerinden kayda alınmakta ve kayda alınmalarını takiben etkin faiz oranı yöntemi kullanılarak iskonto edilmiş bedelleri ile değerlendirilerek finansal tablolara yansıtılmaktadır.

Reeskont uygulamasıyla ilgili diğer bir gelişme ise reeskont yapılma zamanı ile ilgilidir. Uygulanmakta olan vergi yasalarına göre reeskont uygulaması yıl sonunda yapılırken, muhasebe standartlarına göre ise yıl içinde yapılmaktadır.

- Faktoring şirketlerinin faaliyetlerini sürdürebilmek için kullandıkları belirli bir ekonomik ömre sahip olan duran varlıkları, kullanıldıkça aşınma ve yıpranmaya maruz kalırlar. Bu değer kayıplarının dikkate alınmasında kullanılan amortismanda, standartların uygulanmasıyla birlikte yenilikler gündeme gelmiştir. TMS 16 ile birlikte gelen yeniliklerin en temel olanları; amortisman tabi değer belirlenmesinde kalıntı değer dikkate alınması, sadece binek otomobiller için değil tüm maddi duran varlıklar için kıst amortisman uygulamasının benimsenmesi ve amortisman hesaplamalarında yeni bir amortisman hesaplama yöntemi olarak üretim miktarı yönteminin önerilmesidir. Ayrıca amortismanlarda geçen “hurda değeri” ifadesi yerini standartlarla birlikte “kalıntı değeri” ifadesine bırakmıştır.
- Faktoring şirketlerinin, faaliyetlerini sürdürmek için kullandıkları duran varlıklarının yanı sıra satış amaçlı olarak tuttıkları duran varlık da vardır. TFRS ile birlikte satış amaçlı olarak elde tutulan duran varlıklar ve durdurulan faaliyetlere ilişkin duran varlıklar, faaliyetleri sürdürmek için sahip olunan duran varlıklardan ayırmak için ayrı hesap grupları kullanılmaya başlanmıştır. Bu

duran varlıklar bilanço üzerinde ayrı ayrı gösterileceği gibi bu farklılık dipnotlarda da açıklanabilir.

- Faktoring sektörünün önde gelen şirketleri banka iştiraki olmalarına rağmen, iştirak statüsünde olmayan borsada işlem gören başarılı ve sektörde önemli yer tutan bağımsız faktoring şirketleri de mevcuttur. Bu faktoring şirketlerinin iştirak elde etmeleri durumunda yeni düzenlemeleri bilmeleri gerekmektedir. Tekdüzen Muhasebe Sistemine göre bir yatırımın iştirak sayılabilmesinin şartı, yatırım yapılan işletmenin sermaye payının %10 ile %50'si arasındaki bir paya sahip olabilmektir. TMS 28 ile birlikte yatırımın iştirak olarak kabul edilmesinin şartı, yatırım yapılacak işletme üzerinde önemli bir etkiye sahip olunmasıdır. Önemli etkinin göstergesi ise iştirakteki ortaklık ve oy hakkının % 20 ve daha fazlasının elde edilmesi olarak kabul edilmektedir.

Standartla gelen diğer bir yenilik ise, iştiraklerin değerlemesinde özkaynak yönteminin uygulanmaya başlanmasıdır. Bu yöntem ile; yatırım yapan işletme, yatırım yaptığı iştirakin dağıtılan kârından payına düşeni aldığı gibi, yatırım yaptığı iştirakin dönem sonunda elde ettiği kâr veya zarardan payına düşeni de alabilmektedir.

- Faktoring şirketlerinde finansal araçlar, TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçmeye İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı ve bu standardı destekleyen TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum, TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalar ve TFRS 9 Finansal Araçlar Standartlarında;
 - Gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan finansal varlıklar,
 - Vadesine kadar elde tutulacak yatırımlar,
 - Satılmaya hazır finansal varlıklar
 - Kredi ve alacaklar

olarak sınıflandırılmaktadır. Sınıflandırma, finansal varlığın elde edilme amacına ve özelliğine bağlı olarak, ilk kayda alma sırasında belirlenmektedir. Türkiye

Muhasebe Standartları öncesinde bu şekilde bir sınıflandırma söz konusu değildir.

Faktoring şirketleri ellerindeki fon fazlasını, geçici ve uzun vadeli yatırım yaparak değerlendirmek istediklerinde menkul değerlere yatırım yapabilirler. Bu takdirde satın aldıkları menkul değerleri edinim amacına göre sınıflandırmak durumundadırlar. Eğer menkul değer; kısa dönemde kâr elde etmek için yakın zamanda satılmak amacı ile alınmışsa “Gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan menkul değerler” içinde, menkul değer vadesiyle ilgili herhangi bir yükümlülük altına girilmek istenmiyorsa yani vadesine kadar elde tutulabileceği gibi vadesinden önce de elden çıkarabilmek amacıyla satın alınmışsa “satılmaya hazır menkul değerler” içinde, menkul değeri vadesine kadar elden çıkarmak düşünülüyorsa “vadeye kadar elde tutulacak menkul değerler” içinde izlenir.

- Faktoring şirketleri, yabancı para birimleri ile gerçekleştirdikleri işlemlerinden dolayı yabancı para riski taşımaktadır. Finansal tablolar TL bazında hazırlandığı için, söz konusu finansal tablolar yabancı para birimlerinin TL karşısındaki dalgalanmalarından etkilenmektedir. Bu nedenle yabancı para riskinden korunmak amacıyla faktoring şirketleri tarafından türev işlemler yapılabilmektedir. Standartlarla birlikte finansal araçlarda; türev finansal araçlar ve türev olmayan finansal araçlar ayırımına gidilmiştir. Türev işlemler gerçeğe uygun değerlerinin pozitif veya negatif olmasına göre türev finansal varlık veya türev finansal yükümlülük olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Yine standartların etkisi ile türev finansal varlık ve yükümlülükler; alım satım amaçlı ve riskten korunma amaçlı olarak kendi içlerinde sınıflandırılmıştır. Riskten korunma amacı dahilinde türev finansal araçlar TMS-39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardı ile uyumlu olacak şekilde “Gerçeğe uygun değer riskinden korunma amaçlı, Nakit akış riskinden korunma amaçlı ve Yurtdışındaki işletmede bulunan net yatırım riskinden korunma amaçlı” olarak sınıflandırılmıştır. Standartlar uygulanmadan önce bu şekilde bir

sınıflandırılmaya gidilmediği gibi tekdüzen hesap düzeninde türev ürünler de yoktu.

- Türkiye Muhasebe Standartları ile ülkemizdeki muhasebe uygulamalarına giren önemli bir kavram ise gerçeğe uygun değerdir. Geleneksel muhasebe sürecinde varlıklar ve borçlar, genelde tarihi maliyet değerleriyle değerlendirilerek, yine tarihi maliyet değerleriyle bilançoda takip edilir. Varlık ve borçların finansal tablo tarihindeki değerinin bilinmesi bilgi kullanıcıları açısından önemlidir. Kullanıcılara finansal tablolarda gerçeğe uygun, açık ve net bilgiler sunulması esastır. Bu eksikliği gidermek için önerilen, gerçeğe uygun değeri esas alarak yapılan değerleme işlemleriyle ortaya çıkan bilançolar, varlıkların ve borçların gerçek değerleriyle gösterilmelerine imkan tanımaktadır. Muhasebe standartlarının özünde bilanço gününde varlıkların ve borçların gerçek durumunun tespit edilmesi yattığı için, bu uygulama faktoring işlemleri muhasebesine de yansımıştır. Bu şekilde varlık ve borçların gerçeğe uygun bir şekilde ölçülmesi, değerlendirilmesi ve finansal tablolarda raporlanması, finansal tablo kullanıcılarının bilgi ihtiyacının daha doğru şekilde karşılanmasını sağlamaktadır.
- Standartlarla birlikte ticari kâr ve mali kârın farklılaşmasından doğan ertelenmiş vergiler de kayıtlara alınmaktadır. Bu sayede ertelenmiş vergi varlıkları ve ertelenmiş vergi borçları kavramları literatüre girmiştir. Bu tür vergi varlıkları ve borçlarının, bilançoda cari dönem varlık ve yükümlülüklerinden ayrı gösterilmesi gerekmektedir. Ertelenmiş vergiler, faktoring şirketlerinin gelir tablosunda ise dönemin cari vergisinin dışında ertelenmiş vergi gelir etkisi ve ertelenmiş vergi gider etkisi olarak ayrı ayrı raporlanarak dönem net kâr/zararının daha doğru bir şekilde hesaplanmasını sağlamaktadırlar.
- Faktoring şirketlerinde çok fazla çalışan olmamakla birlikte kıdem tazminatının hesaplanma yönteminin değişmesi, ayrılacak kıdem tazminatı tutarını değiştireceğinden bu durum faktoring şirketlerinin finansal tablolarına da yansımaktadır. Geleneksel uygulamada, kıdem tazminatı karşılık tutarı

hesaplanırken işçinin bilanço gününde işten ayrılacağı varsayılarak kendisine yapılacak ödeme hesaplanmaktaydı. TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar Standardına göre ise kıdem tazminatı karşılığı, gelecekte yapılacak ödemelerin tahmin edilmesi ve tahminlerle bulunan ödemelerin iskontoya tabi tutularak net bugünkü değere getirilmesi esasına dayanmaktadır.

Sonuç olarak, faktoring işletmelerinin bankalardan ayrılıp TMS ve TFRS ile tanışmaları faktoring işlemleri muhasebesini çeşitli şekillerde etkilemiş ve bu durum faktoring şirketlerinin finansal tablolarına da yansımıştır.

Factoring işlemlerinin Türkiye’de yaygın olarak uygulanmasına rağmen Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının uygulanmaya başlanmasıyla bu standartların faktoring işlemleri muhasebesine etkilerine ilişkin çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmanın söz konusu yönüyle ilgili literatüre katkı sağlaması beklenilmektedir. Bununla beraber, gelecek çalışmalarda, Türkiye Muhasebe Standartlarının daha yaygın olarak kullanılmaya başlanması ve yeni standartların eklenmesi ile birlikte standartların faktoring işlemleri muhasebesine etkisinin daha geniş boyutlarıyla ele alınması önerilmektedir.

Ekler Listesi

	<u>Sayfa</u>
Ek 1: 2011 Yılında Ülke Bazında Faktoring Ciroları (Milyon Euro).....	149
Ek 2: 2005-2011 Yılları Arasında Ülke Bazında Faktoring Ciroları (Milyon Euro).....	151
Ek 3:Faktoring A.Ş. .././20xx Tarihli Bilançosu.....	153
Ek 4:Faktoring A.Ş. .././ - .././20xx Hesap Dönemine Ait Gelir Tablosu.....	156
Ek 5: Faktoring A.Ş. .././ - .././20xx Hesap Dönemine Ait Nakit Akış Tablosu.....	158
Ek 6: Faktoring A.Ş. .././ - .././20xx Hesap Dönemi Özkaynak Değişim Tablosu.....	160

Ek 1: 2011 Yılında Ülke Bazında Faktoring Ciroları (Milyon Euro)

<i>Faktoring Şirketi Sayısı</i>		<i>Yurtiçi</i>	<i>Yurtdışı</i>	<i>Toplam</i>
	AVRUPA			
4	Avusturya	7.009	1.977	8.986
6	Belçika	28.704	9.500	38.204
1	Bosna-Hersek	30	15	45
7	Bulgaristan	800	210	1.010
20	Hırvatistan	2.153	116	2.269
3	Kıbrıs	3.700	58	3.758
8	Çek Cumhuriyeti	3.865	1.250	5.115
6	Danimarka	5.510	3.650	9.160
4	Estonya	972	192	1.164
5	Finlandiya	11.050	1.950	13.000
12	Fransa	141.410	33.170	174.580
100	Almanya	119.120	38.140	157.260
12	Yunanistan	12.685	2.046	14.731
22	Macaristan	2.455	362	2.817
8	İrlanda	17.047	1.283	18.330
45	İtalya	142.686	32.496	175.182
9	Letonya	200	171	371
8	Litvanya	795	1.339	2.134
1	Lüksemburg	177	3	180
2	Malta	150	50	200
4	Hollanda	30.000	16.000	46.000
7	Norveç	14.334	2.061	16.395
18	Polonya	14.200	3.700	17.900
15	Portekiz	24.812	3.067	27.879
13	Romanya	1.922	660	2.582
33	Rusya	20.944	230	21.174
13	Sırbistan	726	200	926
7	Slovakya	810	361	1.171
4	Slovenya	410	140	550
24	İspanya	109.083	13.042	122.125
40	İsveç	28.259	1.000	29.259
8	İsviçre	3.352	98	3.450
74	Türkiye	25.591	5.278	30.869
25	Ukrayna	933	22	955
42	İngiltere	249.664	18.416	268.080
610	TOPLAM AVRUPA	1.025.558	192.253	1.217.811
	AMERİKA			
5	Arjantin	455	20	475
1	Bolivya	32	3	35
1.112	Brezilya	45.580	43	45.623
51	Kanada	4.981	303	5.284
148	Şili	20.000	1.500	21.500

30	Kolombiya	4.790	200	4.990
1	Honduras	0	30	30
11	Meksika	21.058	16	21.074
17	Panama	700	0	700
9	Peru	2.267	194	2.461
300	ABD	90.000	15.000	105.000
1.685	TOPLAM AMERİKA	189.863	17.309	207.172
	AFRİKA			
4	Mısır	100	100	200
1	Morityus	127	0	127
4	Fas	1.226	180	1.406
5	Güney Afrika	21.238	140	21.378
4	Tunus	297	43	340
18	TOPLAM AFRİKA	22.988	463	23.451
	ASYA			
4	Ermenistan	10	4	14
30	Çin	229.952	44.918	274.870
12	Hong Kong	15.044	2.344	17.388
12	Hindistan	2.650	150	2.800
1	Endonezya	0	3	3
6	İsrail	1.300	350	1.650
4	Japonya	110.195	1.050	111.245
1	Ürdün	0	12	12
10	Kore	0	8.087	8.087
1	Lübnan	310	17	327
30	Malezya	840	210	1.050
1	Katar	45	30	75
8	Singapur	4.370	2.300	6.670
20	Tayvan	76.000	3.800	79.800
13	Tayland	3.070	10	3.080
4	Birleşik Arap Emr.	1.000	750	1.750
7	Vietnam	42	25	67
164	TOPLAM ASYA	444.828	64.060	508.888
	AVUSTRALYA			
19	Avustralya	57.300	191	57.491
7	Yeni Zelanda	600	0	600
26	TOPLAM AVUSTRALYA	57.900	191	58.091
2.503	TOPLAM DÜNYA	1.741.137	274.276	2.015.413

Kaynak: http://www.fci.nl/images/public_2011_fci_factoring_statistics_new (10.06.2013)

Ek 2: 2005-2011 Yılları Arasında Ülke Bazında Faktoring Ciroları (Milyon Euro)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Değişim
AVRUPA								
Avusturya	4.273	4.733	5.219	6.350	6.330	8.307	8.966	% 8
Belçika	14.000	16.700	19.200	22.500	23.921	32.203	38.204	% 19
Bosna-Hersek					35	45	45	% 0
Bulgaristan	0	35	300	450	340	550	1.010	% 84
Hırvatistan	175	340	1.100	2.100	2.450	2.793	2.269	% -19
Kıbrıs	2.425	2.546	2.985	3.255	3.350	3.450	3.758	% 9
Çek Cum.	2.884	4.025	4.780	5.000	3.760	4.410	5.115	% 16
Danimarka	7.775	7.685	8.474	5.500	7.100	8.000	9.160	% 15
Estonya	2.400	2.900	1.300	1.427	1.000	1.227	1.164	% -5
Finlandiya	10.470	11.100	12.650	12.650	10.752	12.400	13.000	% 5
Fransa	89.020	100.009	121.660	135.000	128.182	153.252	174.580	% 14
Almanya	55.110	72.000	89.000	106.000	96.200	129.536	157.260	% 21
Yunanistan	4.510	5.230	7.420	10.200	12.300	14.715	14.731	% 0
Macaristan	1.820	2.880	3.100	3.200	2.520	3.339	2.817	% -16
İrlanda	23.180	29.693	22.919	24.000	19.364	20.197	18.330	% -9
İtalya	111.175	120.435	122.800	128.200	124.250	143.745	175.182	% 22
Letonya	20	276	1.160	1.520	900	328	371	% 13
Litvanya	1.640	1.896	2.690	3.350	1.755	1.540	2.134	% 39
Lüksemburg	280	306	490	600	349	321	180	% -44
Malta	0	1	25	52	105	135	200	% 47
Hollanda	23.300	25.500	31.820	30.000	30.000	35.000	46.000	% 31
Norveç	9.615	11.465	17.000	15.000	15.100	15.075	16.395	% 9
Polonya	3.700	4.425	7.900	7.800	12.000	16.210	17.900	% 10
Portekiz	16.965	16.886	16.888	18.000	17.711	20.756	27.879	% 34
Romanya	550	750	1.300	1.650	1.400	1.800	2.582	% 43
Rusya	2.540	8.555	13.100	16.150	8.580	12.163	21.174	% 74
Sırbistan	0	150	226	370	410	500	926	% 85
Slovakya	830	1.311	1.380	1.600	1.130	981	1.171	% 19
Slovenya	230	340	455	650	650	650	550	% -15
İspanya	55.515	66.772	83.699	100.000	104.222	112.909	122.125	% 8
İsveç	19.800	21.700	21.700	16.000	18.760	18.760	29.259	% 56
İsviçre	1.900	2.000	2.513	2.590	5.000	4.000	3.450	% -14
Türkiye	11.830	14.925	19.625	18.050	20.280	38.988	30.869	% -21
Ukrayna	333	620	890	1.314	530	540	955	% 77
İngiltere	237.205	248.769	286.496	188.000	195.613	226.243	268.080	% 18
TOPLAM AVRUPA	715.471	806.958	932.264	888.528	876.649	1.045.069	1.217.811	%17
AMERİKA								
Arjantin	275	333	362	355	335	350	475	% 36
Bolivya					18	18	35	% 94
Brezilya	20.050	20.054	21.060	22.055	29.640	49.050	45.623	% -7
Kanada	3.820	3.386	4.270	3.000	3.250	3.723	5.284	% 42
Şili	9.500	11.300	14.620	15.800	14.500	16.422	21.500	% 31
Kolombiya	0	100	2030	2.100	2.392	2.784	4.990	% 79
Honduras						160	30	% -81
Meksika	7.100	8.150	9.200	9.550	2.120	14.538	21.074	% 45
Panama	240	607	483	460	500	600	700	% 17
Peru	95	563	648	875	758	2.712	2.461	% -9
ABD	94.190	96.000	97.000	100.000	88.500	95.000	105.000	% 11

TOPLAM AMERİKA	135.240	140.493	149.673	154.195	142.013	185.357	207.172	% 12
AFRİKA								
Mısır	1	3	20	50	110	200	200	% 0
Morityus					121	125	127	% 2
Fas	430	440	660	850	910	1.071	1.406	% 31
Güney Afrika	5.580	7.800	9.780	12.110	13.500	15.120	21.378	% 41
Tunus	226	270	245	253	276	295	340	% 15
TOPLAM AFRİKA	6.237	8.513	10.705	13.263	14.917	16.686	23.451	% 41
ASYA								
Ermenistan	1	50	50	7	7	14	14	% 2
Çin	5.830	14.300	32.976	55.000	67.300	154.550	274.870	% 78
Hong Kong	7.700	9.710	7.700	8.500	8.079	14.400	17.388	% 21
Hindistan	1.990	3.560	5.055	5.200	2.650	2.750	2.800	% 2
Endonezya							3	%
İsrail	325	375	800	1.400	1.400	1.650	1.650	% 0
Japonya	77.220	74.530	77.721	106.500	83.700	98.500	111.245	% 13
Ürdün					43	43	12	% -72
Kore	850	850	955	900	2.937	5.079	8.087	% 59
Lübnan	61	95	176	306	420	450	327	% -27
Malezya	532	480	468	550	700	1.058	1.050	% -1
Katar					23	23	75	% 226
Singapur	2.880	2.955	3.270	4.000	4.700	5.800	6.670	% 15
Tayvan	36.000	40.000	42.500	48.750	33.800	67.000	79.800	% 19
Tayland	1.640	1.925	2.240	2.367	2.107	2.095	3.080	% 47
Bir.Arap Emr.	440	810	340	1.860	1.910	2.000	1.750	% -13
Vietnam	2	16	43	85	95	65	67	% 3
TOPLAM ASYA	135.470	149.606	174.244	235.418	209.991	355.602	508.888	% 43
AVUSTRALYA								
Avusturalya	23.130	27.573	33.080	32.546	39.410	44.915	57.491	% 28
Yeni Zelanda	600	0	700	700	700	600	600	% 0
TOPLAM AVUSTRALYA	23.730	27.573	33.780	33.246	40.110	45.515	58.091	% 28
TOPLAM DÜNYA	1.016.148	1.133.143	1.300.666	1.324.650	1.283.559	1.648.229	2.015.413	%22

Kaynak: http://www.fci.nl/images/public_2011_fci_factoring_statistics_new (10.06.2013)

Ek 3:Faktoring A.Ş. .../.../20xx Tarihli Bilançosu

		CARİ DÖNEM			
	AKTİF KALEMLER	DİPNOT	TP	YP	TOPLAM
I.	NAKİT DEĞERLER				
II.	GERÇEĞE UYGUN DEĞER FARKI K/Z'A YANSITILAN FV (Net)				
2.1	Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklar				
2.2	Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar/Zarara Yansıtılan Olarak Sınıflandırılan FV				
2.3	Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Varlıklar				
III.	BANKALAR				
IV.	TERS REPO İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR				
V.	SATILMAYA HAZIR FİNANSAL VARLIKLAR (Net)				
VI.	FAKTORİNG ALACAKLARI				
6.1	İskontolu Faktoring Alacakları				
6.1.1	Yurt İçi				
6.1.2	Yurt Dışı				
6.1.3	Kazanılmamış Gelirler (-)				
6.2	Diğer Faktoring Alacakları				
6.2.1	Yurt İçi				
6.2.2	Yurt Dışı				
VII.	FİNANSMAN KREDİLERİ				
7.1	Tüketici Kredileri				
7.2	Kredi Kartları				
7.3	Taksitli Ticari Krediler				
VIII.	KİRALAMA İŞLEMLERİ				
8.1	Kiralama İşlemlerinden Alacaklar				
8.1.1	Finansal Kiralama Alacakları				
8.1.2	Faaliyet Kiralaması Alacakları				
8.1.3	Diğer				
8.1.4	Kazanılmamış Gelirler (-)				
8.2	Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar				
8.3	Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar				
IX.	TAKİPTEKİ ALACAKLAR				
9.1	Takipteki Faktoring Alacakları				
9.2	Takipteki Finansman Kredileri				
9.3	Takipteki Kiralama İşlemlerinden Alacaklar				
9.4	Özel Karşılıklar (-)				
X.	RİSKTEN KORUNMA AMAÇLI TÜREV FİNANSAL VARLIKLAR				
10.1	Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlılar				
10.2	Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlılar				
10.3	Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlılar				
XI.	VADEYE KADAR ELDE TUTULACAK YATIRIMLAR (Net)				
XII.	BAGLI ORTAKLIKLAR (Net)				
XIII.	İŞTİRAKLER (Net)				
XIV.	İŞ ORTAKLIKLARI (Net)				
XV.	MADDİ DURAN VARLIKLAR (Net)				
XVI.	MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR (Net)				
16.1	Şerefiye				
16.2	Diğer				

XVII.	ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI				
XVIII.	SATIŞ AMAÇLI ELDE TUTULAN VE DURDURULAN FAALİYETLERE İLİŞKİN VARLIKLAR (Net)				
18.1	Satış Amaçlı				
18.2	Durdurulan Faaliyetlere İlişkin				
XIX.	DİĞER AKTİFLER				
	AKTİF TOPLAMI				
	PASİF KALEMLER				
I.	ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV FİNANSAL YÜKÜMLÜLÜKLER				
II.	ALINAN KREDİLER				
III.	FAKTORİNG BORÇLARI				
IV.	KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR				
4.1	Finansal Kiralama Borçları				
4.2	Faaliyet Kiralaması Borçları				
4.3	Diğer				
4.4	Ertelenmiş Finansal Kiralama Giderleri (-)				
V.	İHRAÇ EDİLEN MENKUL KIYMETLER (Net)				
5.1	Bonolar				
5.2	Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler				
5.3	Tahviller				
VI.	MUHTELİF BORÇLAR				
VII.	DİĞER YABANCI KAYNAKLAR				
VIII.	RİSKTEN KORUNMA AMAÇLI TÜREV FİNANSAL YÜKÜMLÜLÜKLER				
8.1	Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlılar				
8.2	Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlılar				
8.3	Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlılar				
IX.	ÖDENECEK VERGİ VE YÜKÜMLÜLÜKLER				
X.	BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI				
10.1	Yeniden Yapılanma Karşılığı				
10.2	Çalışan Hakları Yükümlülüğü Karşılığı				
10.3	Diğer Karşılıklar				
XI.	ERTELENMİŞ VERGİ BORCU				
XII.	SATIŞ AMAÇLI ELDE TUTULAN VE DURDURULAN FAALİYETLERE İLİŞKİN DURAN VARLIK BORÇLARI (Net)				
12.1	Satış Amaçlı				
12.2	Durdurulan Faaliyetlere İlişkin				
XIII.	SERMAYE BENZERİ KREDİLER				
XIV.	ÖZKAYNAKLAR				
14.1	Ödenmiş Sermaye				
14.2	Sermaye Yedekleri				
14.2.1	Hisse Senedi İhraç Primleri				
14.2.2	Hisse Senedi İptal Kârları				
14.2.3	Menkul Değerler Değerleme Farkları				
14.2.4	Maddi ve Maddi Olmayan Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Farkları				
14.2.5	İştirakler, Bağlı Ort. ve Birlikte Kontrol Edilen Ort. Bedelsiz Hisse Senetleri				
14.2.6	Riskten Korunma Değerleme Farkları (Etkin kısım)				
14.2.7	Satış Amaçlı Elde Tutulan ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlıkların Birikmiş Değerleme Farkları				
14.2.8	Diğer Sermaye Yedekleri				
14.3	Kâr Yedekleri				
14.3.1	Yasal Yedekler				

14.3.2	Statü Yedekleri				
14.3.3	Olağanüstü Yedekler				
14.3.4	Diğer Kâr Yedekleri				
14.4	Kâr veya Zarar				
14.4.1	Geçmiş Yıllar Kâr veya Zararı				
14.4.2	Dönem Net Kâr veya Zararı				
	PASİF TOPLAMI				
	NAZİM HESAP KALEMLERİ				
I.	RİSKİ ÜSTLENİLEN FAKTORİNG İŞLEMLERİ				
II.	RİSKİ ÜSTLENİLMEYEN FAKTORİNG İŞLEMLERİ				
III.	ALINAN TEMİNATLAR				
IV.	VERİLEN TEMİNATLAR				
V.	TAAHHÜTLER				
5.1	Cayılamaz Taahhütler				
5.2	Cayılabilir Taahhütler				
5.2.1	Kiralama Taahhütleri				
5.2.1.1	Finansal Kiralama Taahhütleri				
5.2.1.2	Faaliyet Kiralama Taahhütleri				
5.2.2	Diğer Cayılabilir Taahhütler				
VI.	TÜREV FİNANSAL ARAÇLAR				
6.1	Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Araçlar				
6.1.1	Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlı İşlemler				
6.1.2	Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlı İşlemler				
6.1.3	Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlı İşlemler				
6.2	Alım Satım Amaçlı İşlemler				
6.2.1	Vadeli Alım-Satım İşlemleri				
6.2.2	Swap Alım Satım İşlemleri				
6.2.3	Alım Satım Opsiyon İşlemleri				
6.2.4	Futures Alım Satım İşlemleri				
6.2.5.	Diğer				
VII.	EMANET KIYMETLER				
	NAZİM HESAPLAR TOPLAMI				

Ek 4: Faktoring A.Ş. .././ - .././20xx Hesap Dönemine Ait Gelir Tablosu

		CARİ DÖNEM			
GELİR VE GİDER KALEMLERİ		DİPNOT	TP	YP	TOPLAM
I.	ESAS FAALİYET GELİRLERİ				
1.1	FAKTORİNG GELİRLERİ				
1.1.1	Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler				
1.1.1.1	İskontolu				
1.1.1.2	Diğer				
1.1.2	Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar				
1.1.2.1	İskontolu				
1.1.2.2	Diğer				
1.2	FİNANSMAN KREDİLERİNDEN GELİRLER				
1.2.1	Finansman Kredilerinden Alınan Faizler				
1.2.2	Finansman Kredilerinden Alınan Ücret ve Komisyonlar				
1.3	KİRALAMA GELİRLERİ				
1.3.1	Finansal Kiralama Gelirleri				
1.3.2	Faaliyet Kiralaması Gelirleri				
1.3.3	Kiralama İşlemlerinden Alınan Ücret ve Komisyonlar				
II.	ESAS FAALİYET GİDERLERİ (-)				
2.1	Personel Giderleri				
2.2	Kıdem Tazminatı Karşılığı Gideri				
2.3	Araştırma Geliştirme Giderleri				
2.4	Genel İşletme Giderleri				
2.5	Diğer				
III.	DİĞER FAALİYET GELİRLERİ				
3.1	Bankalardan Alınan Faizler				
3.2	Ters Repo İşlemlerinden Alınan Faizler				
3.3	Menkul Değerlerden Alınan Faizler				
3.3.1	Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklardan				
3.3.2	Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar/Zarara Yansıtılan Olarak Sınıflandırılan FV				
3.3.3	Satılmaya Hazır Finansal Varlıklardan				
3.3.4	Vadeye Kadar Elde Tutulacak Yatırımlardan				
3.4	Temettü Gelirleri				
3.5	Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı				
3.5.1	Türev Finansal İşlemlerden				
3.5.2	Diğer				
3.6	Kambiyo İşlemleri Kârı				
3.7	Diğer				
IV.	FİNANSMAN GİDERLERİ (-)				
4.1	Kullanılan Kredilere Verilen Faizler				
4.2	Faktoring İşlemlerinden Borçlara Verilen Faizler				
4.3	Finansal Kiralama Giderleri				
4.4	İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Faizler				
4.5	Diğer Faiz Giderleri				
4.6	Verilen Ücret ve Komisyonlar				
V.	TAKİPTEKİ ALACAKLARA İLİŞKİN ÖZEL KARŞILIKLAR (-)				
VI.	DİĞER FAALİYET GİDERLERİ (-)				
6.1	Menkul Değerler Değer Düşüş Gideri				

6.1.1	Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar/Zarara Yansıtılan Olarak Sınıflandırılan FV Değer Düşme Gideri				
6.1.2	Satılmaya Hazır Finansal Varlıklardan				
6.1.3	Vadeye Kadar Elde Tutulacak Yatırımlardan				
6.2	Duran Varlıklar Değer Düşüş Giderleri				
6.2.1	Maddi Duran Varlık Değer Düşüş Giderleri				
6.2.2	Satış Amaçlı Elde Tutulan ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlıklar Değer Düşüş Giderleri				
6.2.3	Şerefiye Değer Düşüş Gideri				
6.2.4	Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar Değer Düşüş Giderleri				
6.2.5	İştirak, Bağlı Ortaklık ve İş Ortaklıkları Değer Düşüş Giderleri				
6.3	Türev Finansal İşlemlerden Zarar				
6.4	Kambiyo İşlemleri Zararı				
6.5	Diğer				
VII.	NET FAALİYET K/Z (I+.....VI)				
VIII.	BİRLEŞME İŞLEMİ SONRASINDA GELİR OLARAK KAYDEDİLEN FAZLALIK TUTARI				
IX.	NET PARASAL POZİSYON KÂRI/ZARARI				
X.	SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ K/Z (VII+VIII+IX)				
XI.	SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ KARŞILIĞI (±)				
11.1	Cari Vergi Karşılığı				
11.2	Ertelenmiş Vergi Gider Etkisi (+)				
11.3	Ertelenmiş Vergi Gelir Etkisi (-)				
XII.	SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM NET K/Z (X±XI)				
XIII.	DURDURULAN FAALİYETLERDEN GELİRLER				
13.1	Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlık Gelirleri				
13.2	Bağlı Ortaklık, İştirak ve İş Ortaklıkları Satış Karları				
13.3	Diğer Durdurulan Faaliyet Gelirleri				
XIV.	DURDURULAN FAALİYETLERDEN GİDERLER (-)				
14.1	A) Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlık Giderleri				
14.2	B) Bağlı Ortaklık, İştirak ve İş Ortaklıkları Satış Zararları				
14.3	C) Diğer Durdurulan Faaliyet Giderleri				
XV.	DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ K/Z (XIII-XIV)				
XVI.	DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ KARŞILIĞI (±)				
16.1	Cari Vergi Karşılığı				
16.2	Ertelenmiş Vergi Gider Etkisi (+)				
16.3	Ertelenmiş Vergi Gelir Etkisi (-)				
XVII.	DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM NET K/Z (XV±XVI)				
XVIII.	NET DÖNEM KARI/ZARARI (XII+XVII)				
	Hisse Başına Kâr / Zarar				

Ek 5: Faktoring A.Ş. .../.../ - .../.../20xx Hesap Dönemine Ait Nakit Akış Tablosu

	DİP NOT	CARİ DÖNEM	ÖNCEKİ DÖNEM
A. ESAS FAALİYETLERE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI			
1.1 Esas Faaliyet Konusu Aktif ve Pasiflerdeki Değişim Öncesi Faaliyet Kârı			
1.1.1 Alınan Faizler/Kiralama Gelirleri			
1.1.2 Kiralama Giderleri			
1.1.3 Alınan Temettüleri			
1.1.4 Alınan Ücret ve Komisyonlar			
1.1.5 Elde Edilen Diğer Kazançlar			
1.1.6 Zarar Olarak Muhasebeleştirilen Takipteki Alacaklardan Tahsilatlar			
1.1.7 Personele ve Hizmet Tedarik Edenlere Yapılan Nakit Ödemeler			
1.1.8 Ödenen Vergiler			
1.1.9 Diğer			
1.2 Esas Faaliyet Konusu Aktif ve Pasiflerdeki Değişim			
1.2.1 Faktoring Alacaklarındaki Net (Artış) Azalış			
1.2.1 Finansman Kredilerindeki Net (Artış) Azalış			
1.2.1 Kiralama İşlemlerinden Alacaklarda Net (Artış) Azalış			
1.2.2 Diğer Aktiflerde Net (Artış) Azalış			
1.2.3 Faktoring Borçlarındaki Net Artış (Azalış)			
1.2.3 Kiralama İşlemlerinden Borçlarda Net Artış (Azalış)			
1.2.4 Alınan Kredilerdeki Net Artış (Azalış)			
1.2.5 Vadesi Gelmiş Borçlarda Net Artış (Azalış)			
1.2.6 Diğer Borçlarda Net Artış (Azalış)			
I. Esas Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı			
B. YATIRIM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI			
2.1 İktisap Edilen Bağlı Ortaklık ve İştirakler ve İş Ortaklıkları			
2.2 Elden Çıkarılan Bağlı Ortaklık ve İştirakler ve İş Ortaklıkları			
2.3 Satın Alınan Menkuller ve Gayrimenkuller			
2.4 Elden Çıkarılan Menkul ve Gayrimenkuller			
2.5 Elde Edilen Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar			
2.6 Elden Çıkarılan Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar			
2.7 Satın Alınan Vadeye Kadar Elde Tutulacak Yatırımlar			
2.8 Satılan Vadeye Kadar Elde Tutulacak Yatırımlar			
2.9 Diğer			
II. Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akışı			

C.	FİNANSMAN FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI			
3.1	Krediler ve İhraç Edilen Menkul Değerlerden Sağlanan Nakit			
3.2	Krediler ve İhraç Edilen Menkul Değerlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışı			
3.3	İhraç Edilen Sermaye Araçları			
3.4	Temettü Ödemeleri			
3.5	Finansal Kiralamaya İlişkin Ödemeler			
3.6	Diğer			
III.	Finansman Faaliyetlerinden Sağlanan Net Nakit			
IV.	Döviz Kurundaki Değişimin Nakit ve Nakde Eşdeğer Varlıklar Üzerindeki Etkisi			
V.	Nakit ve Nakde Eşdeğer Varlıklardaki Net Artış			
VI.	Dönem Başındaki Nakit ve Nakde Eşdeğer Varlıklar			
VII.	Dönem Sonundaki Nakit ve Nakde Eşdeğer Varlıklar			

[illegible]

Kaynakça

Akça, H. A. (1991). İhracatın Finansmanında Factoring ve Türkiye Uygulaması. *Hazine ve Dış Ticaret Dergisi*, 10, 1-20.

Akça, H. A. (2002). İhracatın Finansmanında Forfaiting Uygulaması ve Bankaların Rolü. *Hazine Dergisi*, 14, 3-6.

Akkerman, C. (1994). *Türkiye’de ve Dünyada Factoring Uygulamaları ve Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi İstanbul: Marmara Üniversitesi

Akgüç, Ö. (1989). *Finansal Yönetim*. İstanbul: İ.Ü. İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Yayınları.

Akgüç, Ö. (1998). *Finansal Yönetim*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Yayınları.

Akın, H. (1999). *Yeni işim dış ticaret*. Ankara: Academy International Yayınları.

Aksoy, T. (2005). Finansal muhasebe ve raporlama standartlarında uyumlaştırma ve UMS/UFRS bazında küresel muhasebe standartları setine yönelik eğilimi. *Mali Çözüm*, 71, 182-199.

Aktürk, A. ve Acar, D. (2012). Muhasebede ihtiyatlılık kavramı ve temelleri. *Mali Çözüm*, 113, 17-38.

Akyol, Ş. (1984). *Borçlar hukuku (Özel borç ilişkileri)*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.

Apak, S. ve Demirel, E. (2010). *Finansal yönetim*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

Ataç, K. (1991). Bir finansman yöntemi: Factoring. *Hacettepe Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 9, 59-65.

Bakır, P. (1985). Factoring (Alacak Hakkının Satılması) uygulaması. *Para Piyasası Dergisi*.

Bayazıtlı, E.; Çelik, O. ve Üstündağ, S. (2006). *Türkiye Muhasebe Standartlarına genel bakış*. Ankara: Tesmer Yayınları.

Bayraktutan, Y. (1992). Factoring ve forfaiting. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9 (3-4), 165-182.

Bayrı, O. (2010). Tekdüzen Muhasebe Sistemine ve Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartlarına göre bilançonun biçimsel yapısı, kapsamı ve içeriğinin karşılaştırmalı analizi. *Mali Çözüm Dergisi*, 98, 89-116.

Bellek, İ. B. (1994). Factoring işlemleri ve vergilendirme özellikleri. *Vergi Sorunları Dergisi*. 73, 58-69.

Berk, N. (1990). *Finansal yönetim*. İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.

Binder-Degenschild, L. (1984). *The development of modern factoring with special regards to export factoring*.

Boran, N. Y. (1998). Factoring işlemleri. *Vergi Sorunları Dergisi*. 117, 16-27.

Cemalcılar, Ö. ve Önce, S. (1999). *Muhasebenin kuramsal yapısı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Ceylan, A. (1993). *Finansal teknikler*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.

Ceylan, A. (2000). *İşletmelerde finansal yönetim*. Bursa: Ekin Kitapevi.

- Ceylan, A. (2003). *Finansal teknikler*. Bursa: Ekin Kitapevi.
- Ceylan, A. ve Korkmaz, T. (2008). *İşletmelerde finansal yönetim*. Bursa: EkinYayınları.
- Çalışkan, S. (2010). *Reel Sektörün Finansmanında Faktoringin Rolü ve Türkiye'deki Faktoring Sektörü*. Yüksek Lisans Tezi İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Çetin, İ. (2008). Factoring işlemleri ve muhasebe süreci. *Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi*, 57, 205-209.
- Çonkar, K. (1993). Küçük ve orta ölçekli işletmelere katkıları açısından faktoring. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4 (1), 65-82.
- Demir, V. ve Sipahi, B. (2000). Satıcı firmalar (factor kullananlar) açısından factoring işlemlerinin finansman ve muhasebe boyutuyla incelenmesi. *Mali Çözüm Dergisi*, 53, 161-178.
- Demireli, E. (2004). *Alacakların Yönetiminde Finans Tekniği Olarak Faktoring Yöntemi ve Uygulaması*. Yüksek Lisans Tezi İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Dinç, E. (2008). Türkiye Muhasebe Standartları ve vergi kuralları açısından ticari borç ve ticari alacakların muhasebeleştirilmesi ve değerlemesi. *Mali Çözüm Dergisi*, 90, 71-101.
- Ercan, M. K. (1991). Alternatif bir finansman tekniği olarak factoring ve Türkiye için önemi. *Uygulamalı Mevzuat Dergisi*, 16.
- Erdemol, H. (1992). *Factoring ve forfaiting*. İstanbul: Akbank Ekonomi Yayınları.

Ergür, O. (1997). *İhracat Factoringi ve Uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Garzan, M. G. (2002). *Factoring ve Türkiye'deki Uygulaması*. Yüksek Lisans Tezi İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Gökgöz, A. (2013). İştirak yatırımlarının muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 58, 1-19.

Gönen, S. (2005). Bir finansman aracı olarak factoring sistemi ve muhasebeleştirilmesi. *Vergi Sorunları Dergisi*, 206, 173-182.

Gücenme, Ü. ve Poroy Arsoy, A., (2007). Vergilerin muhasebeleştirilmesi, ertelenen vergi varlık ve yükümlülükleri. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 21.

İbiş, C. ve Özkan, S. (2006). “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)’na genel bakış. *Mali Çözüm*, 74, 25-42.

İstanbul Ticaret Odası. (1998). *Sorularla factoring*. İstanbul.

Kabakçı, A. (1992). Finansman aracı olarak factoring. *Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 7 (2), 167-179.

Kavak, Ş. (2002). Alacakların nakde dönüştürülmesinde kullanılan yeni tekniklerden factoring işlemleri ve satıcı firma açısından muhasebeleştirilmesi-I. *Yaklaşım Dergisi*, 115, 124-133.

Kaya, F. (2011). *Dış ticaret ve finansmanı* (2. baskı). İstanbul: Beta Yayınları.

Kaya, U. ve Gerekan, B. (2011). Faktoring şirketi ve satıcı işletme açısından faktoring işlemlerinin muhasebeleştirilmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 13(2), 73-102.

Kayar, G. (2007). Factoring, factoring işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve factoring şirketlerinde şüpheli ve ticari alacaklar karşılığı ayrılması. *Vergi Dünyası Dergisi*, 309, 101-111.

Kaygusuz, S.; Aslan, . ve Kepçe, N. (2013). *Genel muhasebe I*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Kendirli, S. ve çağıran, H. (1999). Modern finansman tekniklerinden factoring, Türkiye’de karşılaşılan sorunlar ve bir uygulama alışması. *Standard: Teknik ve Ekonomik Dergi*, 117, 28-45.

Kocaman, A. (1991). Factoring işlemi, anlamı ve dünya factoring uygulamasına bir bakış. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 46 (3), 127-130.

Kocaman, A. (1992). *Factoring işleminin hukuki niteliği*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını.

Kocaman, A. (1994). *Factoring*. Ankara: Türkiye Bankalar Birliği Yayını.

Kocaman, . (1991). Dünyada ve Türkiye’de factoring. *Vergi Dünyası Dergisi*, 121, 53-61.

Kondak, N. (2002). *İşletmelerde finansman sorunu ve çözüm yolları*. İstanbul: Der Yayınları.

Koyunpınar, M. G. (1999). ağdas bir finansman aracı olarak factoring ve Türkiye uygulaması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

- Küçükkiremitçi, M. (1991). Factoring ve alternatifler. *Kalkınma Dergisi*, 39.
- Melemen, M. ve Arzova, B. (2000). *Uluslararası ticaret alternatif finansman teknikleri ve muhasebeleştirilmesi*. İstanbul: Türkmen Kitapevi.
- Oktay, C. (2003). Faktoring işlemleri ve şüpheli alacak karşılığı ayrılması. *Vergi Sorunları*, 180, 50-59.
- Onursal, E. (2001). Dış ticaretin finansmanında factoring ve factoringin hukuki çerçevesi. *Dış Ticaret Dergisi*, 22, 65-84.
- Öçalan, E. (2005). Tüm yönleriyle factoring. *Mali Pusula*, 12, 96-106.
- Öncel, A. (1991a). Başlangıcından bu yana factoring sisteminin evrimi. *İstanbul Sanayi Odası Dergisi*, 303, 47-53.
- Öncel, A. (1991b). Çağdaş dış ticari finansman yöntemleri içinde factoringin yeri ve önemi. *İstanbul Sanayi Odası Dergisi*, 304, 51-57.
- Öndeş, T. (1994). Türk ekonomisindeki yeni finansman yöntemlerinden factoring. *Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi*, 10 (3-4), 19-27.
- Örten, R.; Kaval, H. ve Karapınar, A. (2009). *Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları uygulama ve yorumları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Özdemir, Z. (2005). Dış ticaret finansman tekniklerinden factoring ve forfaiting işlemleri. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 194-224.
- Özulucan, A. (2009). Faktoring şirketlerince uygulanacak tekdüzen hesap planı ve izahnamesi çerçevesinde iskontolu factoring işlemlerinin muhasebeleştirilmesi. *Mali Pusula*, 51, 15-31.

Parasız, İ. ve Yıldırım, K. (1994). *Uluslararası finansman teori ve uygulama dışa açık makro ekonomiye giriş*. Bursa: Ezgi Kitapevi.

Parlakkaya, R. (2010). Yasal mevzuat ve TMS 19: Çalışanlara Sağlanan Faydalar Türkiye Muhasebe Satandardında kıdem tazminatı ve muhasebe uygulaması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13(19), 269-291.

Rüzgar, B. (1999). *Finans matematiği*. İstanbul: Türkmen Kitapevi.

Sarioğlu, E. (1997). *Factoring Uygulamaları ve Muhasebeleştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Sarısoy, T. (2011). *Tüm yönleriyle franchising, forfeiting, factoring, leasing işlemleri, vergi ve muhasebe uygulamaları rehberi*. Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları.

Silverman, H. R (1949). Factoring as a financing device. *Harvard Business Review*, 27 (5), 594-611.

Sipahioğlu, H. (1997). Faktoring. *Maliye Postası Dergisi*. 405, 30-38.

Süer, A. Z. ve Şenyiğit, Y. B. (2006). Amortisman uygulamasının ertelenmiş vergiler üzerindeki etkisi ve finansal tablolarda raporlaması. *Mali Çözüm Dergisi*, 74.

Sümer Göğüş, H. (2010). Ertelenmiş vergi ve muhasebeleştirilmesi. *Mali Çözüm Dergisi*, 101, 13-29.

Şener, O. H. (2005). *Factoring'de borçlunun hukuki durumu ve özellikle temlikin sözleşmeyle yasaklanması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Tarakçı, H. (1994). Faktoring. *Vergi Dünyası Dergisi*, 156, 48-55.

- Tekinalp, Ü. (1985). *Borçlar hukuku genel hükümler*. İstanbul.
- Tiryaki, B. (2006). Factoring işlemi ve factoring işleminin hukuki niteliği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 189-214.
- Toker, Ç. (1992). Factoringde banka faktörü. *Panaroma Dergisi*, Mart.
- Tomanbay, M. (1995). *Dış ticaret rejimi ve ihracatın finansmanı*. Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.
- Toroslu, V. (1999). *Factoring işlemleri ve muhasebesi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Toroslu, V. (2000). Factoring işlemleri. *Vergi Dünyası Dergisi*, 227, 137-141.
- Toroslu, V. (2011). *Hukuksal ve finansal açıdan factoring* (3. baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Tosun, D. (2007). *Bir İhracat Finansman Yöntemi Olarak Faktoring: Dünya ve Türkiye Uygulaması*. Yüksek Lisans Tezi Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.
- Tuncer, S. (1991). *Dünyada ve Türkiye’de factoring*. İktisadi Araştırmalar Vakfı Semineri, İstanbul: İktisadi Araştırmalar Vakfı.
- Tuncer, S. (1996). *Factoring ve vergi sorunları*. İktisadi Araştırmalar Vakfı Semineri, İstanbul: İktisadi Araştırmalar Vakfı.
- Uluslan, H. (2009). Maliye Bakanlığı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğ ve Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları’na göre varlık ve borçları değerlendirme esasları: Karşılaştırma (I). *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 44, 149-164.
- Varlık, L. (1987). *Tacir bankacılık*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Yavuz, M. (2009). *İhracatta alternatif finansman teknikleri*. Ankara: İGEME Yayınları.

Yazıcıoğlu, A. (2007). *Faktoring muhasebesi* (1. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.

Yolcu, M. ve Sağlam, N. (2013). *Faktoring şirketlerinde finansal raporlama* (1. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

<http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kuruluslar/Faktoring/Faktoring.aspx>
(24.02.2013)

http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Finansal_Piyasalar_Raporlari/11902fpr_aralik2012_29032013bb.pdf (06.06.2013)

<http://borsaistanbul.com/urunler-ve-piyasalar/urunler/borclanma-araclari>
(10.06.2013)

<http://borsaistanbul.com/data/egitimklavuzlari/KLVZ10SPA.PDF> (10.06.2013)

<http://borsaistanbul.com/sirketler/halka-arz> (10.06.2013)

<http://www.denizbank.com/bankacilik/kurumsal-bankacilik/factoring/>
(11.12.2012)

<http://www.dogafaktoring.com.tr/index.html> (05.11.2012)

<http://ebulten.bddk.org.tr/BDMKBulten/Basit.aspx> (08.04.2012)

<http://www.ekodialog.com> (09.09.2012)

<http://www.ekspofaktoring.com> (05.08.2012)

http://faktoringdernegi.org.tr/assets/uploads/gostergeler/FAKTORA_NG_SEKTA_RA__2013_Temmuz_son.pdf (06.06.2013)

<http://faktoringdernegi.org.tr/uyeler> (01.06.2013)

http://faktoringdernegi.org.tr/gostergeler/dunya_faktoring_pazari (07.06.2013)

http://www.fci.nl/images/public_2011_fci_faktoring_statistics_new (10.06.2013)

<http://www.garantifactoring.com> (10.11.2012)

http://www.hsbc.com.tr/HSBCHakkinda/HSBCGrup/Raporlar/HSBCBank_Kns2002_12.pdf (10.07.2013)

<http://www.ifgroup.com> (12.10.2012)

<http://www.isbank.com.tr/UserFiles/flash/interaktif/2012/HTML/files/assets/basichtml/page212.html> (12.04.2013)

<http://www.kap.gov.tr/sirketler/islem-goren-sirketler/tum-sirketler.aspx> (27.06.2013)

http://liderfactoring.com.tr/files/UFRS_2012_H1.pdf?&lang=en_us (03.04.2013)

<http://kgk.gov.tr/contents/files/TMS17.pdf> (20.06.2013)

<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/10004.html> (15.12.2012)

<http://www.muhasibetr.com/yazarlarimiz/aliosmaneflatun/001/> (02.06.2013)

<http://www.muhasibetr.com/yazarlarimiz/ismail/010/> (08.05.2012)

<http://www.sekeryatirim.com.tr/halkaarz/sekerfac> (12.04.2012)

<http://www.stratejifactoring.com/yurticifactoring.asp> (18.09.2012)

<http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=536&fn=536.pdf> (10.11.2012)

www.tbb.org.tr/Dosyalar/Yasal.../Bankalarin.../THP_Tebliğ_260107.doc
(10.10.2012)

<http://ufrsturk.wordpress.com/page/3/> (12.06.2013)

<http://www.vakiffactoring.com.tr/sss.aspx> (10.11.2012)

<http://www.yasarfactoring.com.tr/pages/Content.aspx?cid=45> (12.11.2012)

<http://www.zorlufactoring.com/UluslararasıFaktoring.aspx?m=2> (01.10.2012)